

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

221B

2 AYLIK POLİSİYE DERGİ
KASIM-ARALIK 2020 SAYI: 29 FİYAT: 20TL

DEDEKTİFİN DÜNYASI

BENJAMIN MALAUSSÈNE • CORMORAN STRIKE • SEAN DUFFY

RAGNAR JÓNASSON

KAR KÖRLÜĞÜ

39 TL

İSKANDİNAV POLİSİYE EDEBİYATININ YENİ YILDIZI

YENİ

"Ragnar Jónasson okuyanı buz kesen bir gerginlikte ama aynı zamanda şairane bir güzellikte yazıyor, mutlaka okunmalı."

PETER JAMES

"Baştan çıkartıcı... Ragnar Jónasson klostrofobi duygusunu çekici hale getiriyor."

ANNE CLEEVES

"Agatha Christie tarzındaki gizeme modern bir İzlanda dokunuşu. Kitap slalomu aratmayan keskin dönüşlerle dolu."

IAN RANKIN

POLİSİYE/GERİLİM SERİSİ

YAKINDA

KİTAP
KURDU

Polisiye/Gerilim

www.kitap-kurdu.com.tr

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://irantey.org>

ÜÇ DEDEKTİF, ÜÇ DÜNYA...

Sevgili 221B okurları, her yıl farklı içeriklerle zenginleştirdiğimiz kapak konularına bir yenisini daha ekliyoruz. Yıl içinde “ülkelerin polisiyesi”; bir yazara ve onun tüm eserlerine odaklandığımız özel dosya; “polisiye ve...” diye özetlediğimiz polisiyenin farklı bilim dalı/disiplinle kurduğu ilişkiye dair dosyalarımız her yıl devam edecek. Bu sayıyla birlikte yeni bir kapak dosyası daha başlatıyoruz: “Dedektifin Dünyası”.

“Dedektifin Dünyası” dosyamızda her yıl, üç farklı ülkeden üç farklı kurgusal dedektifi kapağımıza taşıyacağız. Elbette romanları ya da yazarı kısaca incelediğimiz yazılar değil; yazarların beslendikleri kaynakları, eserleri yazarken yaşadıkları dünyaya dair sözlerini, kurgu karakterin tüm bunların içinde nereye oturduğunu, dedektifin akıl yürütme yöntemlerinden ailesine, gastronomik tercihlerinden varsa politik duruşuna A’dan Z’ye tüm özelliklerini inceliyoruz.

“Dedektifin Dünyası” kapak dosyamızın 2020’deki konukları; Cormoran Strike, Sean Duffy ve Benjamin Malaussène...

Suat Duman, usta yazar Daniel Pennac’ın yarattığı, Fransa’da dizi ve sinemaya da uyarlanan ve bir fenomen haline gelen Malaussène ailesinin ilginç meslekler edinen “abisi” Benjamin Malaussène karakterini inceledi. Benjamin’in ailesi ve arkadaşlarıyla ilişkisine, günah keçisi olarak özetlenecek mesleğine, bu mesleği nasıl yaptığına, bunları yaparken kendini polisiye olayların içinde buluşuna dair çok keyifli bir yazı okuyacaksınız. Daniel Pennac’ın Malaussène ailesini anlatan kitapları, ülkemizde Metis Yayınları tarafından yayımlandı.

Fulya Turhan, eski asker, şimdi özel dedektif olan Cormoran Strike karakterini inceledi. J.K Rowling’in çoksatın kitap serisinin başkahramanı Strike’ın içine doğduğu aile nedeniyle başına gelenlerden askerlik geçmişine, özel dedektif olmaya karar verişinden Robin ile ilişkisine pek çok detayı da bu yazıda bulacaksınız. BBC tarafından diziyeye de uyarlanan ve Strike’ın Tom Burke tarafından canlandırıldığı bu başarılı roman serisi, ülkemizde Pegasus Yayınları tarafından yayımlandı.

Ben de İrlandalı yazar Adrian McKinty’nin altı romandan oluşan serisinin başkarakteri, bohem ve sofistike komiser yardımcısı Sean Duffy’yi anlatmak istedim size. 80’lerin Belfast’ında yani bölünmüş bir İrlanda’da bir şekilde polis olmaya karar veren, müzik, kitap ve yemek tutkunu Sean Duffy’nin pek çok polisiyeseverin ilgisini çekeceğinden eminim. Sean Duffy serisinin ilk üç kitabı, ülkemizde Dipnot Yayınları tarafından yayımlandı.

“Dedektifin Dünyası” kapak dosyamızı seveceğinizi umuyoruz, inceleyip yazmamızı istediğiniz kurgusal dedektiflerle ilgili önerilerinizi sosyal medya ve mail yoluyla bize iletebilirsiniz.

***

Bu sayıyı hazırlamak bizim için çok zor oldu. Mylos Yayın Grubu’nun kurucu ortağı, birlikte hayaller kurduğumuz, bu hayalleri nice zor günlerden geçerken gerçekleştirmenin mutlaka bir yolunu bulduğumuz dostumuz, yazarımız, editörümüz Ufuk Kaan Altın’ı geçirdiği beyin kanaması sonucu 23 Ekim’de kaybettik.

Kaan’la vedalaşmak mümkün değil... Yayımladığımız her dergide ve kitapta, Mylos Yayın Grubu’nun ürettiği her içerikte, etkinlikte, eserde Kaan’ın hesapsız ve gönülden emeği, akli, hayali var. Yayımlayacağımız her eserde, yapacağımız her işte bizimle paylaştığı bu emek, dostluk, doğruluk da muhakkak olacak. Kaan, kitaplarıyla, yazılarıyla, emek verdiği eserlerle, hayatına değdiği ve güzelleştirdiği nice insanla yaşayacak. Çok sevdiği ve en ince detayına kadar bildiği çilingir sofralarında ilk ve son kadehler hep Kaan için kalkacak.

221B, Sayı 29, Kasım-Aralık 2020
İkinci Aylık Süreli Yayın

Yayın Yönetmeni: Özlem Özdemir
ozlem@mylosyayingrubu.com

Editör:

Fulya Turhan
fulya@mylosyayingrubu.com
Onur Bayrakçıkan
onur@mylosyayingrubu.com
Yoldaş Özdemir
yoldas@mylosyayingrubu.com

Kapak Çizimi: Kemal Ertuğ
İç Tasarım: Eren Taymaz

Reklam ve Proje: Yoldaş Özdemir

221bdergi.com | bilgi@221bdergi.com
facebook.com/221bdergi |
twitter.com/221bdergi |
instagram.com/221bdergi

Online sipariş ve yıllık abonelik için:
dukkani.mylosyayingrubu.com

Mylos Yayın Grubu Yayıncılık Danışmanlık
Hizmetleri Ltd. Şti. adına İmtiyaz Sahibi ve
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Özlem Özdemir

Adres: Caferaga Mah. Dr. Şakirpaşa Sok.
No:3/A Kadıköy - İstanbul
Tel: 0543 345 46 00

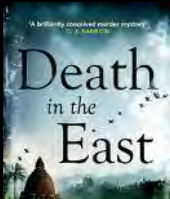
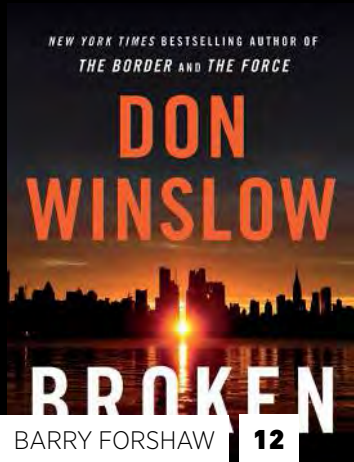
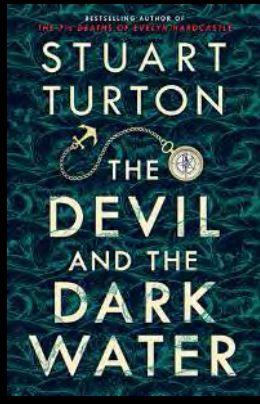
Baskı: Dünya Eko Basım Yayın ve
Dağ. Tic.ve San. A.Ş.
Tel: 0212 6986565/1207
basimevi@dunyaeko.com
Sertifika No: 28545

Dağıtım: Dünya Dağıtım 0 212 440 2843

221B’de yayımlanan tüm yazı, çizim ve
karakterlerin yayın hakları saklıdır. Yayınevi,
yazar ve çizerin izni olmaksızın hiçbir
yazılı, basılı ve görsel yayın organı ve sanal
ortamlarda kullanılamaz.

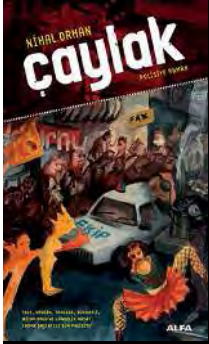
221B

SAYI 29

2020'NİN EN İYİ SUÇ ROMANLARI

NEDEN, NASIL, NEREDE, NE ZAMAN VE KİME OTOPSİ?.....	6
PROF. DR. HALİS DOKGÖZ	
TUHAF İLİŞKİLER - WILLIAM McILVANNEY	10
ÇAĞATAY YAŞMUT	
CRİMİNAL'İN DÖRT BÖLÜ ÜÇÜ.....	15
ARMAĞAN TUNABOYLU	
BOHEM İRLANDALI: SEAN DUFFY	18
ÖZLEM ÖZDEMİR	
HEM GÜNAH KEÇİSİ HEM DE SUÇLU HERKESTEN	31
SUAT DUMAN	
CORMORAN STRIKE.....	36
FULYA TURHAN	
GÜNDELİK POLİSİYE: MÜGE ANLI'YLA TATLI SERT.....	51
EZGİ ÖZCAN	
DEDEKTİF NICK RAIDER: NAMI DİĞER BAY FIRTINA	54
BATUHAN CANTÜRK	
ZEHİR ZIKKIM.....	56
ERCAN AKBAY	
LORD PETER WIMSEY NE DİNLER?	60
ONUR BAYRAKÇEKEN	
RÖPORTAJ: SERDAR UZUNYOL	64
TEĞMEN CLAUDE LAPOINTE NE YER, NE İÇER? ...	71
FULYA TURHAN	
BU TOPRAKLARIN YOLCULUĞU	74
ALPER KAYA	
ÇAYLAK KİTAP DEDEKTİFLERİ DEDEKTİF GUNTHER'LE NAZİ ALMANYA'SINDA	77

2020'DE TELİF POLİSİYE ROMANLAR

EROL ÜYEPAZARCI

46

Mylos
Yayın Grubu

JAMIE'NİN DAVASI

Brittany Cavallaro, Çev: Pınar Polat, Yabancı Yayınları

Holmes'ü olmayan bir Watson ne işe yarar?

Jamie Watson ve Charlotte Holmes arasındaki kopmaz sanılan bağ, bir yıl önce August Moriarty'nin şoke edici ölümüyle paramparça olmuştu.

Jamie okuldaki son yılını sorunsuz atlatmayı, iyi bir üniversiteye girebilmeyi, ragbide başarılı olmayı ve bir türlü âşık olamadığı tatlı kız arkadaşıyla ilişkisini mahvetmemeyi umuyordu. Charlotte ise hem ezeli düşmanı Lucien Moriarty'den hem de kendi hatalarından kaçıyor. O talihsiz olaydan sonra kimse güvende değildi, özellikle de onun yanında. Tehlikeyi bertaraf etmeden Watson'ın kendini affetmesini bekleyemezdi. Fakat yüzyıllar önce yazılmış hikâyeler, ikilinin peşini kolay kolay bırakacak gibi görünmüyordu. Tuhaf şeyler yaşanmaya başladığında bir kez daha ekip olacak ve düşmanlarıyla beraber yüzleşirken üzerlerinden isimlerinin ağırlığını atmaya çalışacaklardı.

GECE VARDİYASI

Michael Connelly, Çev: Ömer Mülazım, Nemesis Kitap

Gelecek vaat eden bir dedektif olan Renée Ballard, amirinin cinsel tacizine uğramasına rağmen yine de cezalandırılan taraf olur ve gece vardiyasıyla görevlendirilir. Hollywood'da yaşanan birçok olayı araştıran genç kadın, bu vakaları gündüz vardiyası dedektiflerine bırakmak zorunda kaldığı için hiçbir davayı sonuçlandıramaz.

Ancak bir gece peşini bırakmak istemediği iki vakayla karşı karşıya kalır: Bir hayat kadını acımasızca dövülerek park alanında ölüme terk edilmiştir, aynı karanlık saatlerde gece kulübünde bir kadın daha öldürülmüştür. Dedektif Ballard, iki kadının maruz kaldığı vahşeti görmezden gelemaz. Bu kez şafakta pes etmemeye kararlıdır. Üstlerinin ve ortağının isteklerini gece vardiyasında gerçekleştirirken, gündüzleri de kadınları hedef alan acımasız katilin peşine düşer. Vakalar birbirine karışıp departmanlar arası çekişme hızlanırken hiçbir güç Dedektif Ballard'ı bu davaları çözmekten vazgeçiremeyecektir.

SÜRGÜN AVI

Melih Günaydın, DİPNOT Yayınları

Bu topraklarda çok uzun bir tarihten beri yaşanan olay ve gelişmelerin hemen tümünün bir adım öncesi gizli servislerin manipülasyonları, ısmarlama operasyonları, sayısız cinayet ve katliamlarıyla dolu. Her yeni siyasal dönem ve hedef değişikliğinde kısmen lağvedilip yenilerinin kurulduğu, hayatiyetlerine hâle getirilmeyen bu gizli yapılanmaların cinayetlerine "faili meçhul" yıllar boyunca yakından tanık olduk. Melih Günaydın *Sürgün Avı*'nda bu izleğin peşine düşüyor. Başlangıçta çok farklı saiklerle işlendiği düşünülen bir cinayet vakasının soruşturulması sürecini kâh Ortadoğu coğrafyasının sınırlarına, Arap baharına kâh Avrupa'nın konferans salonlarına, sosyal medya ağlarına kâh Türkiye'nin 40-45 yıl öncesine, polisler tarafından öldürülen gençlerin hikâyelerine ustalıkla taşıyor. Romanındaki Suriyeli, Kürt, Türk kahramanları bize alçakgönüllü bir duyarlılıkla tanıştırıyor. Göçmenler, yoksul üniversite öğrencileri, gözüpek gazeteciler, sınır kaçakçıları, polisleri soruşturan polisler... Günaydın, bu romanında gözümüzün önünde olup biten şeylere biraz daha yakından bakıyor.

HASTANEDE CİNAYET

Sema Fener, Yitik Ülke Yayınları

Kötülüğün eli kolu çok uzundur; inanç ve ülke tanımadan her yere ulaşır, gölge gibi süzülüp çoğalır. Her kılığa girip her kimliğe bürünebilir. Tuhaf bir çekiciliği vardır onun, bir şekilde çeker insanı. Ne olduğunu anlamadan içine düşersiniz; ya av olursunuz ya da avcı. Kötülük tüm zamanlar boyunca örgütlü ve planlı olmuştur...

Bazı insanlara doğuştan ekilen bir tohum gibidir o; bir gün tüm günahların üstünü örtecek bir tarlaya dönüşür bu tohum. Kötü, kötülüğün kefareti mutlakla öder. Tıpkı hastanemizde olduğu gibi... Sema Fener'den sürükleyici bir polisiye gerilim romanı *Hastanede Cinayet*.

OĞUL

Jo Nesbo, Çev: Can Yapalak, Doğan Kitap

Karizmatik ve yumuşak başlı Sonny Lofthus, 18 yaşından beri hapidedir. Diğer mahkûmlar genç Sonny'nin onları günahlarından arındırdığına inanıp işledikleri suçları anlatırlar. Sonny'nin eroін bağımlısı olmasıyla ve nasıl sürekli uyuşturucu temin edebildiğiyle ilgilenmezler. Başkalarının suçlarını üstlendiği için hüküm giydiğini bilmedikleri gibi...

Sonny işlemediği yeni bir suçu polise itiraf etmeye hazırlanırken bir mahkûmdan sarsıcı bir itiraf dinler: Polis babası aslında intihar etmemiş, öldürülmüştür. Hapisten kaçan Sonny'nin elinde uzun bir intikam listesi vardır... Dışarıda iyiler ile kötüler, Başkomiser Simon Kefas, bakımevi idarecisi Martha, İkiz kod adlı mafya lideri ile iş dünyası arasında Oğul Sonny planını uygulamaya koyulur...

“Günah, kefare, aşk, kötülük gibi en derin gizemleri araştıran, ustalıklı kurgulanmış bir roman. (...) Nesbo'nun, içinde Harry Hole olmasa da, en iyi, en derin ve zengin romanlarından biri.” - *Kirkus Reviews*

ÇİFTE KISKAÇ

Stella Rimington, Çev: Mehmet Gürsel, YKY

Avrupa'nın iki ucunda yeniden filizlenen savaş dinamikleri.

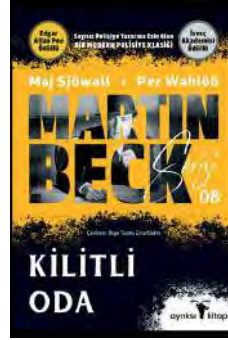
Putin'in kendisine muhalif Rusları, dünyanın neresinde yaşıyor olurlarsa olsun, “susturma” konusundaki kararlılığı, ülke sınırları içinde casusluk operasyonlarına müsamaha göstermeyen İngiltere'yi harekete geçirir. Böylece İngiltere ve Rusya, Soğuk Savaş döneminden sonra yeniden karşı karşıya gelir. İngiliz gizli istihbarat teşkilatı MI5'in karşı casusluk biriminde görevli Liz Carlyle, katledilen sevgilisinin acısını yaşayamadan kendisini ansızın sahada, acımasız ve kurnasız bir oyunun ortasında bulur. Çanlar çalıyor, savaş baltaları ortaya çıkıyor.

Stella Rimington'ın 1969 ile 1990 arasında yani Soğuk Savaş'ın en gergin döneminde MI5 karşı casusluk operasyonlarında bilfiil başarıyla çalışmış olması, *Çifte Kıskaç*'ta aktardıklarını paha biçilmez kılıyor. Ortaya çıkan nefes kesici kurnaca bugünün karmaşık dünya siyasetini anlamak isteyenlere de ışık tutuyor.

KİLİTLİ ODA

Per Wahlöö & Maj Sjöwall, Çev: Blge Turan Zourbakis, Ayırksız Kitap

Nordik noir türünün kurucuları Per Wahlöö ve Maj Sjöwall'ın birlikte yazdığı Martin Beck serisinin 8. kitabı *Kilitli Oda* adıyla ilk kez Türkçede.

Şehrin bir yakasında bir kadın bir banka soyar. Başka bir yakasında ise

kilitli bir odada tam kalbinden vurulmuş bir ceset bulunur. Ancak görünürde hiç silah yoktur. İki olay arasında bir ilişki var mıdır? Ruhsuz bir evliliğin bitişi ve neredeyse onun canını alacak bir kurşun yarasının acısıyla yorgun düşen Martin Beck bezgin ruh halinden kurtulmak için kendini bu gizemi çözmeye verecektir.

KAR KÖRLÜĞÜ

Ragnar Jonasson, Çev: Seyda Aktekin, Kitap Kurdu Yayınları

Siglufjörður, İzlanda'nın kuzeyinde, insanların evlerinin dış kapılarını kilitlemediği, yalnızca bir dağ tüneli yoluyla ulaşılabilen, “Burada hiçbir olay yaşanmaz” denilen, sakın bir balıkçı kasabasıdır. Ta ki yarı çıplak genç bir kadın evinin

karla kaplı bahçesinde kanlar içinde ve kendinden geçmiş bir halde bulunduğu ve ülkede büyük saygı gören yaşlı bir yazar, kasabanın tiyatrosunda düşüp öldüğü o güne kadar... Okuldan yeni mezun olmuş genç polis memuru Ari Thór Arason'un ilk görev yeri olarak tayin edildiği Siglufjörður'da işi hiç de kolay değildir çünkü kasaba ıssız görüntüsünün ardında birbirine güveni olmayan ve sırlar barındıran sakinlerle doludur...

NEDEN, NASIL, NEREDE,
NE ZAMAN VE KİME

OTOPSİ?

İlk anatomi tiyatrosu 1584 yılında Padova’da yapılmış, bunu Leiden (1596) ve Bologna’daki (1637) anatomi disseksiyon tiyatroları izlemiştir. Otopsinin bilimselliğin yanında sanatsal ve tecimsel bir alan olması da kayda değerdir.

Orhan Veli’ye ağıt

*Morgda açılınca kafatası
Doktor beyler beyin gördüler
İndirince tenkafesine neşteri
Doktor beyler yürek gördüler
Yürekte ne gördüler dersiniz
Yürekte memleket gördüler
Dünya gördüler
Bir de dost gördüler
Ama bu işte doktor beyler
Doğrusu geç kaldılar
Çok geç kaldılar
Halim Şefik*

Hekimliğin varsayımlar ve dogmalardan sıyrılıp gerçeklere dayanan, bilimsel, modern bir tıp paradigmasıyla yoluna devam etmesinin otopsi ile başladığını söyleyebiliriz. Otopsinin ölen bireylerin haklarının teslimi noktasında da en son yapılan işlem olduğuna inananlardanım. Bu yüzden otopsinin ne olup olmadığı hakkında tarihsel bir yolculuğa çıkarak edebiyat ve sanata yansımalarına bir bakış atalım. Otopsi sözcüğü, “auto” ve “opsis” sözcüklerinden oluşur ve “kendi gözüyle görme” anlamına gelmektedir. Otopsi sözcüğü yerine ülkemizde bir dönem “fethimeyit, fethinags, fethiceset, gözle görü eylemi” gibi terimler de kullanılmıştır. Otopsi yalnızca adli olayların aydınlatılmasında değil, ölen kişinin önceden kendisinin veya

yakınlarının onamı ile uygulanan tedavinin etkinliği ve bilimsel gelişmelere katkı amacıyla tamamen bilimsel içerikli tıbbi otopsiyi de kapsamaktadır. Adli otopsiler ise kriminal içerikli ölümler, cinayetler, intiharlar, kazalar, ani şüpheli ölümler, tıbbi uygulamalar sonucu gerçekleşen ölümler, gözaltı ve cezaevi ölümleri, kitlesel felaketlerde kimliklendirme gibi pek çok adli olayda ölüm nedeni, ölüm zamanı, ölüm şekli ve ölüme etki eden faktörlerin belirlenmesi gibi nedenlerle yapılmaktadır.

İnsan vücudunun disseksiyonu ve anatomisi hakkında keşifler tarihsel süreçte hep büyüleyici olmuştur. Ancak bu durum, ölen kişinin incelenmesiyle sınırlı kalmamış, zamanın hâkim dini ve politik ortamlarıyla ayrılmaz bir şekilde bağlantılı olup özellikle tıp ve hastalık anlayışımızdaki epistemolojik ilerlemeleri de yansıtmıştır. İnsan vücudu, teolojik aşamada manevi veya doğaüstü varlıklar, özler veya güçler açısından açıklanmaya çalışılırken pozitivist aşamada gözlem ve bilimsel akla yönelinmiştir. Antik çağdan ortaçağın sonlarına kadar süren bedenın kutsallaştırılması, rönesans etkisiyle vücudun disseksiyonu ve anatomi alanındaki girişimlerle seküler bir değişim geçirmiş ve günümüze ulaşmıştır.

Modern tıp biliminin gelişmesinde insan anatomisini keşfetmek için yapılan disseksiyonlar önemli yer tutmaktadır. Ortaçağın sonlarına doğru Avrupa’da anatomi çalışmaları için kadavra teşrihi başlamıştır. MÖ 3. yüzyılda İskender

deriye'deki teşrihlerden sonra bunun ilk olması önemlidir. Medeniyetleri MÖ 3000 civarında Fırvunlar döneminde yükselen Mısırlılar hem ampirik hem de büyü yönü olan tıp uygulamışlardır. İnsan disseksiyonu, yoksul mumyacıların bedeni öbür dünya yolculuğunda bozulmadan korumaya çalıştıkları mumyalama süreciyle sınırlı görünmektedir. Bununla beraber modern otopsinin en eski köklerini Mezopotamya ve Eski Mısır'daki büyü-dini eksenli disseksiyonlarda

arayabiliriz. Eski Mısır'da yaşayan ve adı "Sulh ve sükûndan gelen" anlamında olan İmhotep (MÖ 2667-2648) tıp, mimarlık, astroloji, hukuk gibi alanlarda söz sahibi olması yanında yazarlık ve rahiplik de yapan, Mısır nesilleri tarafından tanrısallaştırılmış bir kimliktir. İmhotep ilk yapılan basamak piramidinin mimarıdır. İmhotep'in mezarı hâlâ bulunamamış ama hastalarını tedavi ederken kullandığı oda bulunmuştur. Tıbbın tanrısı, başyargıç ve ilk adli tıp uzmanı olarak bilinmekte ve kabul edilmektedir.

Yunan uygarlığı MÖ 1000 civarında ortaya çıkmaya başlamış ve Hipokrat (MÖ 460-377) hastalığın "doğal" nedenlerden kaynaklandığına dair natüralist felsefeyi ortaya koymuştur. İnsan disseksiyonuna karşı dinsel/kültürel tutumlar uzun süre insan anatomisini anlama ve keşfetmenin önünde bir engel oluşturmıştır. İç anatomi bilgileri, yara incelemeleri ve hayvanların disseksiyonundan elde edilen verilerle sınırlı kalmıştır. İnsan üzerinde sadece savaş meydanlarında yaraların açılarak kılıç kesmelerinde yapılan gözlemlerse ilk otopsi olarak kabul edilebilir.

Adli amaçlı ilk disseksiyon 1286 yılında İtalya'daki veba salgını nedeniyle ölen bir kişiye Papa'nın izin vermesiyle bir doktorun yaptığı otopsiye ilişkindir. Otopside göğüs duvarı açılıp sadece kalp incelenmiştir. Bilinen ilk kapsamlı otopsi ise 1302 yılında Bologna'da zehirlenme şüphesiyle ölen bir kişiye, Dr. Bartolomeo di Varignana başkanlığında birden fazla doktorun katılımıyla yapılmıştır.

Avrupa'da 16. yüzyılda ölümlerin adli incelenmesine yönelik yasal düzenlemelerin yapılma-

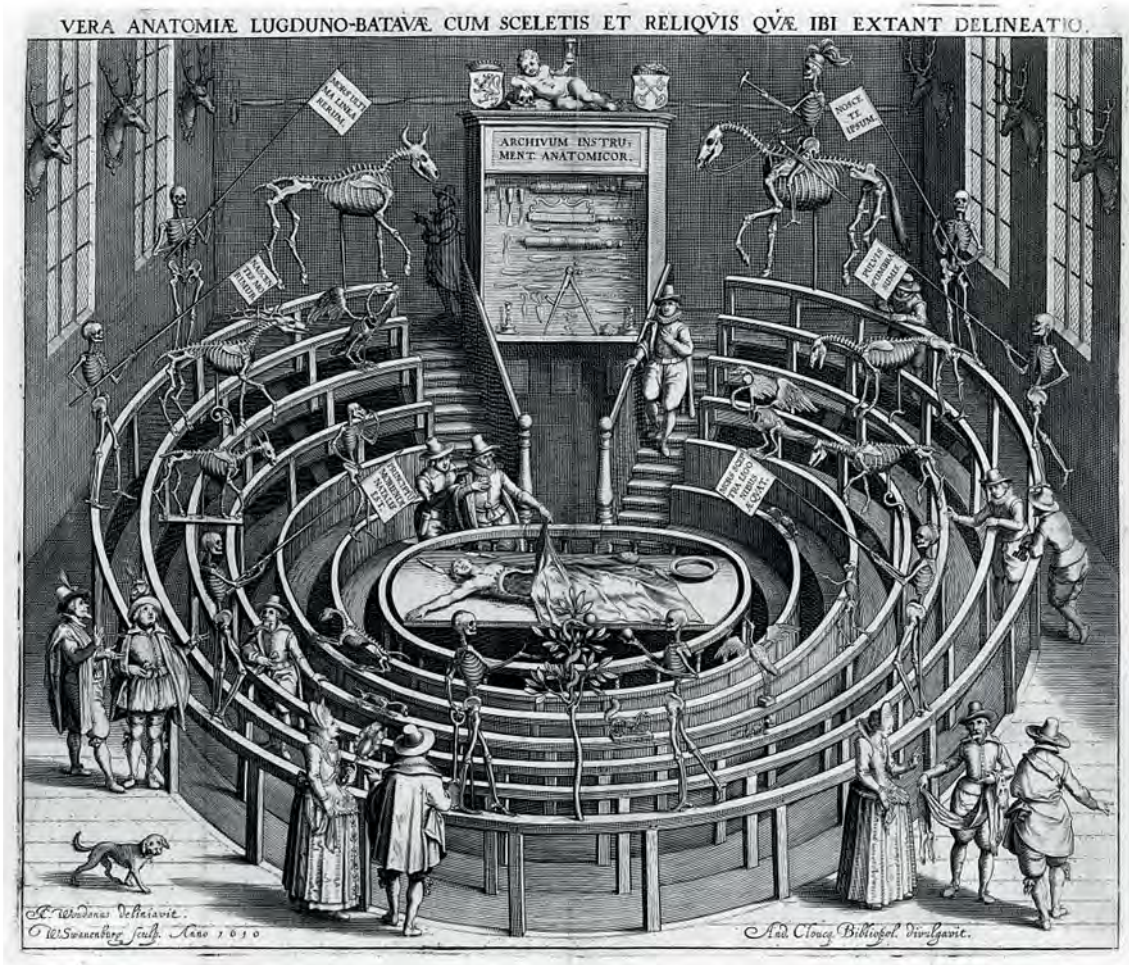
sıyla sistemik ve modern otopsiyi ilk kez Viyana'da Rokitansky (1804-1878) gerçekleştirmiştir. Modern patolojinin temsilcilerinden Virchow (1821-1902) ise organların vücuttan tek tek çıkarılıp incelenmesine dayanan ve bugün de yaygın kullanılan otopsi tekniğini geliştirmiştir.

Ülkemizde Sultan 2. Mahmut tarafından ordunun ihtiyacını karşılayacak hekim ve cerrahları yetiştirmek üzere 1827'de Tıbhane-i Amire ve 5 yıl sonra Cerrahhane-i Amire kurulmuştur. Bu iki yapı 1836'da Mekteb-i Tıbbiye adıyla birleştirilmiş, 1839'da ise Galatasaray'a nakledilerek Mekteb-i Tıbbiye-i Adliye-i Şahane adını almıştır. Eğitim dili Fransızca olan okulda anatomi uygulamaları başlarda maketler üzerinde yapılırken Avusturyalı Dr. Charles Ambroise Bernard'ın (1808-1844) talebiyle 1. Abdülmecit tarafından 1841'de bir ferman çıkarılmış ve prangalı mahkûm cesetleri üzerinde disseksiyon yapılmasına izin verilmiştir. Abdulhakzade Hayrullah Efendi, 1843 tarihli *Makalat-ı Tıbbiye* adlı eserinde Dr. Bernard'ın Avusturya Hastanesi'nde, başına sıkı düşmesi sonucu ölen Sırp uyruklu bir kişiye ilk olarak otopsi yaptığını bildirmektedir.

Cumhuriyetin ilanından sonra 4 Nisan 1929 tarih ve 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu ile keşif, ölü muayenesi ve otopsinin çerçevesi çizilmiştir. Otopside baş, boyun, göğüs ve karın

Dr. Charles Ambroise Bernard

boşluğu açılarak tüm organlar makroskopik olarak incelenip gerekli toksikolojik, histopatolojik ve diğer incelemeler yapılarak ölüm nedeni, ölüm zamanı ve ölüme etki eden faktörler yönünden inceleme yapılması yasal zemine oturmuştur. Bugün de Ceza Muhakemesi Kanununa göre otopsi üç boşluk açılıp gerekli incelemeler yapılmasına dayanmaktadır. İlgili kanunda bir adli tıp uzmanının otopsi yapması gerekli olduğu yazmakla birlikte uzman olmayan bir hekimin de otopsi yapabilmesi ise gerçeğin ve adaletin tecellisinde çok önemli olan otopsi işleminde bir absürdite/paradoks olarak görülmektedir. Rönesans (yeniden doğuş), 15.-16. yüzyıl İtalya'sında batı ile klasik antikite arasında sanat, bilim, felsefe ve mimarlıkta bağın tekrar kurulması sayesinde bilginin geniş kitlelerle buluşması ve içselleşmesiyle köklü değişimlerin yaşandığı dönemdir. 1500'lü yıllar, hayvan veya insan disseksiyonunun hem tıp eğitiminde kullanılmasını kolaylaştırmak hem de insanların ücret ödeyip izlediği mekânlara dönüşmesi açısından ilginçtir. İlk anatomi tiyatrosu 1584 yılında Padova'da

yapılmış, bunu Leiden (1596) ve Bologna'daki (1637) anatomi disseksiyon tiyatroları izlemiştir. Otopsinin bilimselliğin yanında sanatsal ve teatimsel bir alan olması da kayda değerdir.

16. yüzyılda Andreas Vesalius, anatomi kitabı *De Humani Corporis Fabrica*'yı yayımlamış ve insan bedeninin birebir doğru anatomik tasvirlerini bilime kazandırarak öncü olmuştur. Bu kitap, insan vücudunun anatomisini ortaya koyan bilimsel bir kitap olması yanında sanat eseri olarak da değerini korumaktadır.

Rembrandt'ın 1632 yılında yağlıboya ile tuval üzerinde çizdiği "Dr. Nicolaes Tulp'un Anatomi Dersi" tablosunda o dönem yılda sadece bir kez düzenlenen anatomi dersi yansıtılmıştır. Olay bir anatomi dersi olsa da tabloda cerrahi aletler ve kan yoktur. Disseksiyon yapılan ceset, silahlı soygunda yakalanarak idama mahkûm edilen bir kişiye aittir. Teşrihi 17. yüzyılda benimseyen Hollanda'da Pieter van Mierveld'in Dr. Willem van der Meer'in anatomi dersi olmak üzere bu dönemde 20 kadar tablo yapılmıştır. Biliminsanlarının disseksiyon ve otopsi yapımlarıyla

birlikte sanata yansımaları da çığır açıcı şekilde artmıştır.

Büyük sanatçı Michelangelo, sanatı için kadvralar inceleyerek hem eşsiz sanat eserlerini yaratmış hem de çizimleriyle bilimsel alanda insan anatomisinin gizemlerine pencere aralamıştır.

Otopsi, kriminal olayları bilimsel olarak aydınlatma yanında edebiyat ve sanatın öznel ve nesnel konusu olma işlevi de görmektedir. Özellikle polisiye öykü, roman ve araştırmaların vazgeçilmez unsuru olmasının yanında şiirde de görüyoruz. Orhan Veli'nin çocukluk arkadaşı Halim Şefik'in yukarıda alıntılarladığım şiiri gibi. 1950'de Ankara'da gece yarısı bir belediye çukuruna düşen ve başından yaralanan Orhan Veli, olayı ciddiye almaz ve İstanbul'a döner. Olaydan iki gün sonra arkadaşının evinde yemek yerken fenalaşıp hastaneye kaldırılır ve ölür. Ölümü, şüpheli ölüm olarak değerlendirilip yapılan otopside beyin kanaması sonucu öldüğü saptanır. Beyin kanamaları bazen akut bulgu verirken bazen yavaş yavaş kanayarak daha uzun sürede bulgu verebiliyor. O nedenle acil doktorlarının iyi bir öykü alması ve şüphelenmesi erken tanı ve tedavi açısından çok önemlidir. Orhan Veli'nin çukura düşmesinden yaklaşık iki gün sonra bulgu vermemesi nedeniyle tanı ve tedavisinin yapılamadığı ortaya çıkıyor. Ünlü şairin otopsiyle belirlenen ölüm nedeni kadar ardından arkadaşı tarafından yazılan otopsi şiiri beyin, yürek, memleket ve dünya gibi derin metaforlar yanında tanı ve tedavi sürecindeki gecikmenin gerçekliğine ve çaresizliğe de gönderme yapıyor.

Corona virüsü pandemisi başladığında Dünya Sağlık Örgütü'nün de önerdiği algoritmalar çer-

Avrupa'da 16. yüzyılda ölümlerin adli incelenmesine yönelik yasal düzenlemelerin yapılmasıyla sistematik ve modern otopsiyi ilk kez Viyana'da Rokitansky (1804-1878) gerçekleştirmiştir.

çevesinde ülkemizde ve dünyada PCR testi pozitif olgulara bulaş riski nedeniyle otopsi yapılmaması kararı alınmıştı. 23 Nisan 2020 tarihinde Habertürk TV'de Covid-19'dan ölen olgulara tıbbi otopsi yapılmasını önererek bu konuda gönüllü olduğumu belirtmiştim. Bu sayede virüsün solunum, dolaşım, kan, immün sistem gibi pek çok sisteme etkileri ortaya konabilir, aşı ve ilaç çalışmalarını destekleyecek bulgular ortaya çıkarılabilirdi. Otopsi sonucu elde edilecek bilgiler sadece sağlık sistemimize değil, insanlığın verdiği mücadeleye de katkı sağlayabilirdi. Ne yazık ki bu konuda ülkemizde ve dünyada tıbbi otopsi çalışmaları çok az yapıldı ve önemli bir fırsat kaçtı. Hastalıkla mücadelede önemli sonuçlar yaratma olasılığı nedeniyle unutmayalım ki ölümler, canlıları eğitir.

İnsan disseksiyonu ve otopsi kuşkusuz tarihsel olarak hâkim dinsel ve politik erkle yakın ilişkilidir. Rönesansla başlayan ve modern otopsi olarak tanımlayabileceğimiz süreçte bugün otopsinin ve tarihinin bize öğrettiği şey, keşfedeceğimiz ve öğreneceğimiz çok gizem olduğu, sürekli değişim ve gelişimin kaçınılmazlığıdır. Bu değişim, insanı ve doğayı ötelemeyen, metalaştırmayan, nesneleştirmeyen ve öznelliğini koruyan bir değişim. Merak etmeye ve araştırmaya devam etmeliyiz. Ne dersiniz?

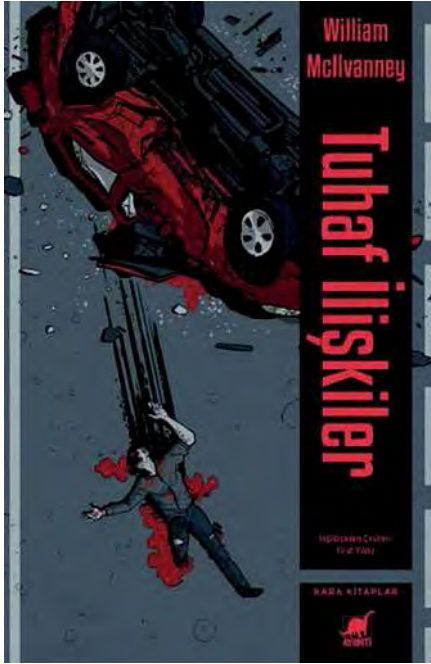
TUHAF İLİŞKİLER WILLIAM McILVANNEY

“Başına buyruk” lakaplı Jack Laidlaw sert, cesur, akıllı, inatçı ve adalete karşı güçlü bir inanç taşımayan yalnız bir kurt.

an Rankin’in dedektifi John Rebus’un maceralarından sonra bu kez William McIlvanney, dedektifi Jack Laidlaw’ın başrolde olduğu İskoçya’da geçen suç hikâyelerini anlattığı üçlemesinin ilk iki kitabında (*Laidlaw Soruşturması*, *Tony Veitch Belgeleri*) büyük başarı göstererek Hançer Ödülleri’ni kimseye kaptırmadı. *Tuhaf İlişkiler* bu başarılı üçlemenin son kitabıdır.

Öncelikle söylenmesi gereken, McIlvanney romanlarında anlatının çoğu polisiyede görüldüğü şekilde aksiyon yüklü bir macera olmadığı, bilakis olayların çok ağır tempoyla ilerlediğidir. Bunlar ağırlıklı olarak insan ilişkilerini konu edinen, girift düğümlerin çözüme ulaştırıldığı hikâyelerdir, bu nedenledir ki okuma boyunca Hammett, Chandler, Macdonald esintileri çokça hissedilir; McIlvanney, Kara Roman’ın iplerini elinden hiç bırakmaz.

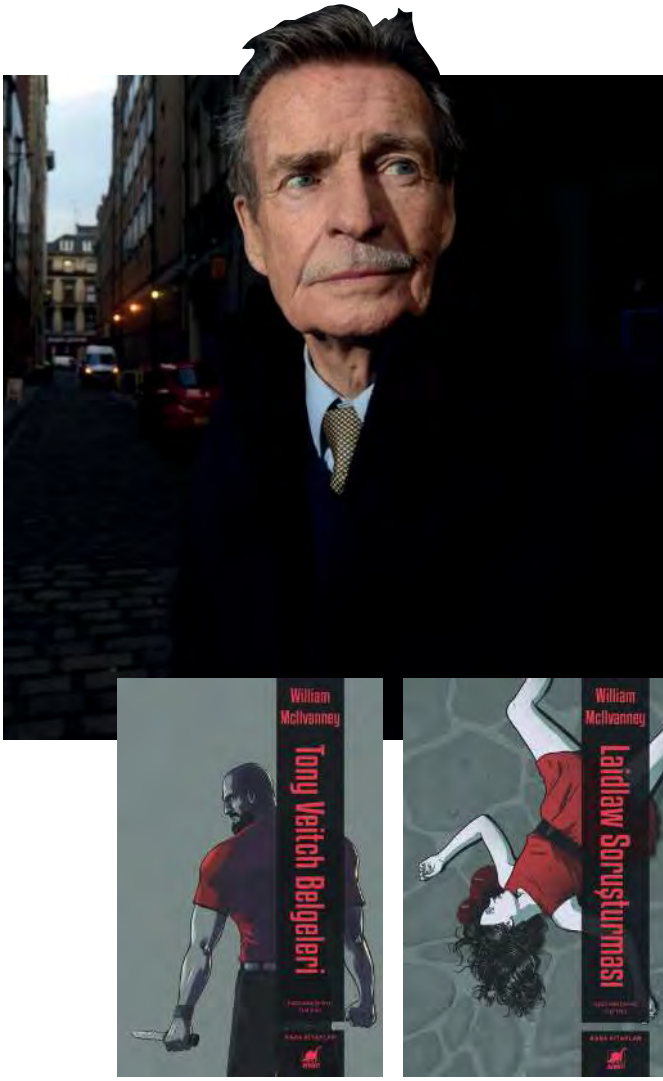
Başkarakterimiz Jack Laidlaw, emniyet teşkilatının gücünü arkasına alan, Adli Tıp Kurumu’nun nimetlerinden faydalanan fakat bir yandan da bürokrasiyle boğuşan bilindik polislerden değildir. Aksine o, Kara Roman’ın sert dedektifleriyle çokça benzerlik taşır, suç çetelerinin karanlık dünyasını iyi bilir ve bu sayede çeteler arasında cesurca dolaşabilir. Laidlaw “başına buyruk”tur, polisimizin davranış biçimini tanımlayan bu de-

yim aynı zamanda onun için bir rütbe gibi olmuştur. Departmandaki namı “samanlıkta iğne”dir. Meslektaşları onu sadece işte görebirirler çünkü iş biter bitmez ortadan kaybolur.

Suç teşkil eden davranışlara odaklanan fakat bunların altında yatan düşünce biçimlerine ve örüntülere fazlaca yönelmeyen kurgusal dedektiflerin aksine Jack Laidlaw’ı asıl ilgilendiren, “suçun ötesindeki gerçek suç”tur ve asıl suç, soruşturduğu dosyalarda yavaş yavaş kendini gösteren, yasalarla pekiştirilmiş toplumsal adaletsizliğin kutsal ağıdır. Her suçun altında yatan güçlü temel, işte bu ağıdır. Laidlaw, fel-

sefi sorgulamalara gösterdiği güçlü meyille sık sık varoluşu ve insanın anlam arayışını sorgular. Bu sorgulayışta şiirsel bir dilde kendini gösteren düşünceler metne felsefi bir derinlik katar. Güçlü bir etik ve sosyal adalet anlayışı taşıyan kahramanımız insan yapımı yasalara güçlü bir inanç beslemez, aksine “kanunların altında yatanın şeytani bir şey olduğunu” savunur. Onun düşüncesine göre kanunlar aslında hilekârdır, işbirlikçidir ve alçaktır. Mahkemelerin, insanların kelime oyunları yaparak birbirlerini alkışladığı tiyatro salonlarından farkı yoktur. Bu adalet tiyatrosunun başrolü yargıçlar, insan yüreğini birazcık bile anlamazlar, yargıladıkları kişilerin

günlük yaşamlarını düşünmezler. Diğer başrol oyuncusu avukatlara ise zaten hiç güvenilemez, bunlar cüzdanlarını suçlularla doldururken kendilerini toplumun direkleri olarak lanse ederler. Avukatlık ücretleri ise resmi bir soygundur. Çoğu roman kahramanı dedektif gibi Laidlaw'ın da kariyer inşa ederken özel hayatı yerle bir olmuştur. Eşinden ayrılmıştır, çocuklarını ancak belirlenen saatlerde görebilmektedir. Sevgiliyle ilişkisi duygusal bir arafta sivrulup durur. En kötüsü, rasgele bir araba, vurkaç nedeniyle öğretmen ve ressam kardeşi Scott'ın ölümüne neden olmuştur. Peki, bu araba alelade bir araba mıdır ve vurkaç gerçekten rasgele mi gerçekleşmiştir? Hikâyemiz burada başlar: Laidlaw, kardeşinin bir kazaya kurban gittiğine kesinlikle inanmaz ve resmi bir cinayet soruşturması yürütemese bile mesleki merakla kazayı araştırmaya girişir. Bunun için de önce polis kimliğini bir kenara bırakır ve kardeşinin arkadaşlarının kapılarını tek tek çalar.

Cevaplanması gereken ilk soru, Scott'ın evinde bulunduğu notlar arasında gözüne ilişen “yeşil paltolu adam”ın kim olduğudur? Laidlaw, Scott'ın kazadan hemen önce görüştüğü yakın arkadaşı John Strachan'la bağlantı kurar ve Strachan'ın salon duvarında asılı duran, Scott'ın yaptığı ilginç bir tablo dikkatini çeker. “Beş Adam” adlı bu tablo, Da Vinci'nin “Son Akşam Yemeği” tablosunun pastişidir. Tabloda masada öne doğru konumlanmış beş kişi görülmektedir. Ortadaki adamın yüzünde organlar yoktur. Diğer dördü sakallıdır. Ortadaki adamın tabağı desensizdir. Diğer dördünün tabağında yüz ifadeleri vardır. Peki ama bu tabloda Laidlaw'ı rahatsız eden şey nedir? Soruşturma ilerlediğinde kardeşinin, karısı Anna'yı kendisiyle aynı okulda çalışan Ellie Mabon ismindeki bir öğretmenle aldattığı açığa çıkar. Ellie, Laidlaw'a Scott'ın öldüğü gece barda beraber olduklarını, Scott'ın “kafasında kötü şeyler olan bir insan” gibi biraz tuhaf davrandığını ve Hızlı Frankie White isimdeki bir serseriyle küfürlü bir kavgaya tutuştuğunu anlatır.

Diğer yandan Anna, ölmeden önce kardeşine neler olduğuna ilişkin sırı vâkıf kişi olmasına karşın, müteveffa kocasına takındığı mesafeli duruşu Laidlaw karşısında da benimser; Laidlaw'a son derece soğuk ve “gizli saklı” davranır, konuşmaları sonuçsuz kalır.

Laidlaw, kardeşinin barda kavga ettiği Hızlı Frankie White'ın izini bulup Scott'ı tanıyan eski boksör Dan Scoular'ın da kısa süre önce bir araba kazası sonucu öldüğünü öğrendiğinde gerçeğe yaklaştığını anlar. Scott bilmemesi gereken bir şey öğrenmiş ve ölümü bu yüzden olmuştur. Fakat kardeşine çarpıp kaçan arabanın şoförü, üç çocuk babası bir gazete bayisidir, kazadan sonra daha önce sürdürdüğü sıradan hayatına bir daha asla dönemeyecek biridir, dolayısıyla bir cinayete bulaşma olasılığı yok gibidir.

Laidlaw, dedektif zekâsını ve sezgilerini kullanarak yeşil paltolu adamın kim olduğunu kısa sürede bulunca kökenleri geçmişte aranması gereken bir sırrı kurcaladığını ve tek gerçek kanıtın kardeşinin çizdiği “Beş Adam” tablosu olduğunu anlayacaktır.

Tuhaf İlişkiler, başlığıyla müsemma tuhaf ilişkilerin birbiri içinde düğümlendiği ve bu düğümlerde yer alan kimsenin masum olmadığı, bizi ahlaki çöküntünün karanlık dünyasında yolculuğa çıkaran ve etik sorgulara girişmemizi sağlayan, sabırla okunması gereken yavaş tempolu bir roman.

- Tuhaf İlişkiler, Çev: Fırat Yıldız, Ayrıntı Yayınları, 378 sayfa

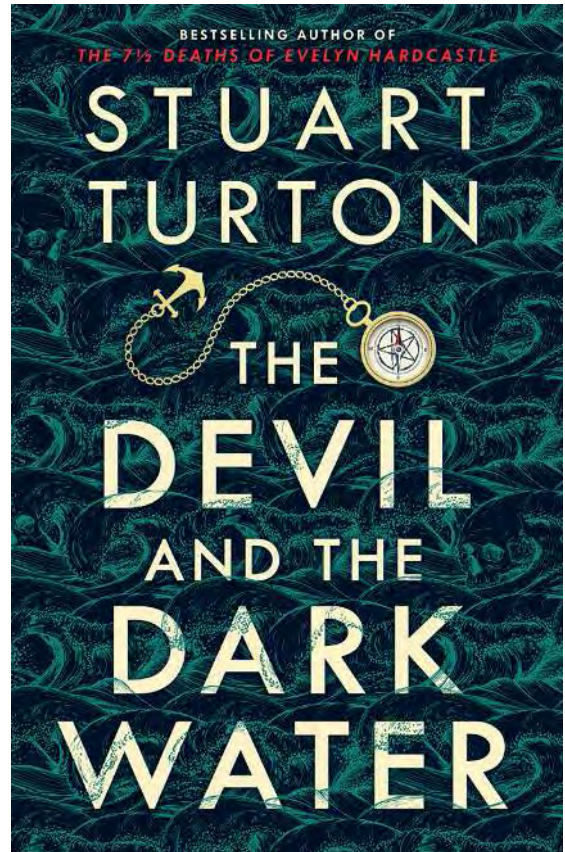
2020'NİN EN İYİ SUÇ ROMANLARI

Dedektif hikâyesinin babası Edgar Allan Poe, şu ünlü cümlelerin sahibidir: “Kızıl Ölüm, ülkeyi uzun süredir kasıp kavurmaktaydı.” İçinde bulunduğumuz 2020 yılında, bu ölümcül salgın hastalığın modern eşdeğeri Covid-19 da önlenemez yayılımını sürdürüyor ama her şeye rağmen devam ediyoruz. Kültür sanat faaliyetlerinin çoğu sekteye uğrasa da, kültürel üretimlerin önü kesilse de polisiye edebiyat her zaman olduğu gibi direnç gösterdi ve 2020’de yayımlanan çok değerli eserler okuduk. (Bunlardan bazıları da sunuculuğunu yaptığım Crime Writers’ Association Dagger Awards’ı gecesinde ödüllendirildi.) Böylesine istisnai bir dönemde gerçekten dikkate değer işler üretildi. Bunlardan bazılarını sizler için yazdım.

THE DEVIL AND THE DARK WATER, STUART TURTON

Stuart Turton, *The Devil and the Dark Water*’ın nasıl karşılanacağı konusunda endişeli olmayıydı. Cesur romanı *The Seven Deaths of Evelyn Hardcastle*, Agatha Christie tarzı hikâye anlatısı ve *Groundhog Day*’i andıran zaman hilelerini harmanlamasıyla epey övgü almıştı. Ne var ki bu kitabın kullandığı stratejilerin tekrarlanması imkânsızdı, o nedenle Turton tamamen yeni ve bir o kadar da kışkırtıcı bir eserle okurların karşısına çıkmak zorundaydı. Peki, bu şimşek ikinci defa çakabildi mi?

1634’te Amsterdam’a yaptığı bir yolculukta, ticaret gemisi Saardam korkunç ölümlere ve muhtemelen doğaüstü, dehşet verici olaylara sahne olur. Katillerle dolu bir gemide mahkûm

olan Sammy Pippis, bir kilitli oda cinayeti ve ölü olduğu düşünülen cüzamlı bir adamın yeniden ortaya çıkması gibi tuhaf bazı olaylarla karşılaşır. Peki, bu kanlı olaylar insan eyleminin bir sonucu mudur yoksa -şüphe edildiği gibi- “Yaşlı Tom” adında bir iblisin mi? Şu konuda hiç kuşku

yok: Turton, sefeli kadar alışılmışın dışında bir iş üretti. Okur için şoke edici tuzaklar kuran ve son sahnede ters köşeye varana kadar korku dolu bir atmosfer oluşturan, destansı bir eser kaleme aldı.

BROKEN, DON WINSLOW

Kaliforniyalı Don Winslow'un cesur romanlarında gerçek dünyaya dair zor kazanılmış bir özgünlük duygusu vardır ancak yazar tam anlamıyla masa başı çalışan bir kelime ustası değildir. Winslow, Apartheid² sırasında Soweto'da okullar inşa etmek için para kaçırmış, Kenya'da safari rehberi olarak çalışmış, Çin'in batısındaki dağlara tırmanmış ve Uluslararası Araştırmalar Enstitüsü'nde (Institute for International Studies) "sahte" terörist olarak görev yaparken rehine takası simülasyonlarında bulunmuş. Son zamanlarda, 2019'da yayımlanan *The Border* gibi çoksatan romanlar, Winslow'un Ameri-

kan suç edebiyatının üst kademelerindeki yerini sağlamlaştırdı. Fakat *Broken* çok farklı bir eser; daha önce karşılaştığımız karakterleri konu alan altı kısa romandan oluşuyor. Peki, güzel haber ne? Winslow, daha kısa ve öz biçim konusunda o kolları zorlayan destanlarında olduğu kadar becerikli olduğunu kanıtıyor. Kitaba ismini veren heyecan dolu hikâyede New Orleans'ta görev yapan narkotik polisleri kanlı bir intikam misyona

nuna giriyor. "The Last Ride" isimli hikâyede de kaçırılan Meksikalı bir çocuğu annesiyle buluşturmak için çabalayan bir sınır görevlisini okuyoruz. Kısıtlanmış, Hemingwayvari düzyazı stilinde kaleme alınmış bu hikâyelerin her biri üst düzey bir Winslow'u kodluyor.

BETWEEN TWO EVILS, EVA DOLAN

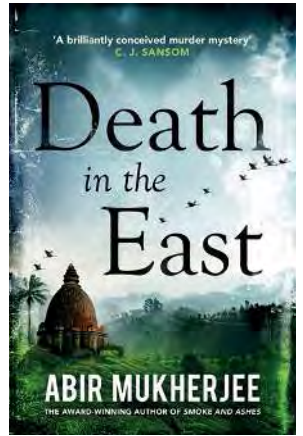
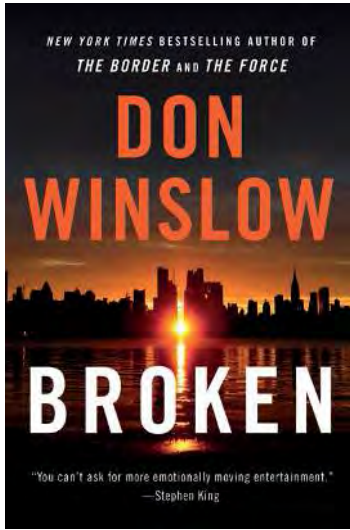
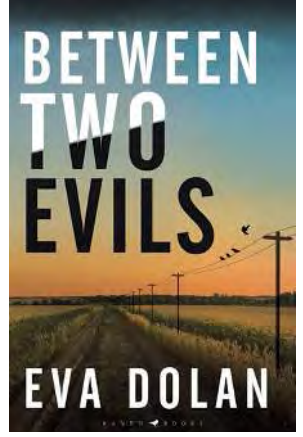
Erkek cinsiyetinin adaletsizlikleri birçok modern polisiye romanın odak noktası olacaksa bu "toksik erkeklik" konusunun en azından Eva Dolan kadar incelikli ve karmaşık yazarlar tarafından ele alındığını bilmek iyi hissettiriyor. *Between Two Evils* isimli romanda, bir masa ayağıyla öldüresiyle dövülen bir doktoru okuyoruz. Ölen

doktor, Cambridgeshire'daki tartışmalı bir kadın göçmen geri gönderme merkezinde çalışır ancak kadınlara yönelik tacizi ortaya çıkarmaya çalışan bir kişi midir yoksa kendisi bu yozlaşmış kurumun bir parçası mıdır, bilmiyoruz. Dedektifler Mel Ferreira ve Dushan Zigic'in Nefret Suçları Birimi'yle ilişkileri kesilmiştir fakat bu vaka tam da onların görev alanına girer. Bunun yanında, hukuki formaliteyle serbest bırakılan psikopat bir seri tecavüzcüyle de yüzleşmek zorundadırlar ve adaletin yerini bulması için yasaların çarpıtılması gerekebilir. Barındırdığı bir dizi başka meselelere de odaklanan bu roman, Dolan'dan beklediğimiz titizlikle ele alınan sosyal sorunlarla gerçekten de topluma ışık tutan bir eser.

DEATH IN THE EAST, ABIR MUKHERJEE

Abir Mukherjee imzalı, CWA Dagger ödüllü *Death in the East*, Mukherjee'nin Britanya Hindistan'ında³ geçen romanlarının, mevcut duruma ışık tutan ihtisamlı eserler olduğunun kanıtı niteliğinde. Hasarlı İngiliz polis Sam Wyndham ve Watsonvari ortağı Çavuş "Teslim Olma" Banerjee, 1920'lerin kalabalık Hindistan'ında karşımıza çıkıyor. Burada, afyon bağımlılığından kurtulmaya çalışan Wyndham, Assam tepelerine doğru yola çıkıyor ve geçmişinden bir hayaletle karşılaşılıyor.

Cana yakın ve hoş görünüşlü Abir Mukherjee, suça (edebi anlamda) yönelmeden önce Glasgow'da (aldatıcı İskoç aksanının nedeni de budur) büyüdü. İlk Sam Wyndham romanı, *A Rising Man*, 1919'da Britanya Hindistan'ının karanlık dehlizlerine yapılan heyecan verici bir yolculuk olarak büyük övgü aldı. İkinci ve aynı derecede başarılı romanı *A Necessary Evil*'de inanılmaz derecede zengin bir krallığın hem liberal hem de modernleştirici olan ve ülkesinin katı dini unsurlarını (şaşırtıcı olmayan bir şekilde) altüst eden vârisini okuduk. Mukherjee, teokratik hoşgörüsüzlükle ilgili kışkırtıcı modern paralellikler kuruyor.

GOOD GIRL, BAD GIRL, MICHAEL ROBOTHAM

Bugünlerde Michael Robotham, CWA Dagger ödüllü bir polisiye yazarı olarak biliniyor fakat aslında zamanında yazma yetisi olmayan ünlü isimler için hayalet yazarlık yaparak kendini geliştirdi. Başkalarını seslendirme, başkalarının düşüncelerini yazma konusunda yetenekli olsa da Robotham anlaşılır bir şekilde bu hayalet yazarlık işinden sıyrıldı ve *Good Girl, Bad Girl* gibi güçlü başlıklarla polisiye romana yöneldi. Robotham bu romanıyla bir kere daha CWA Dagger ödülüne layık görüldü. Ödülü kendisine geçtiği-

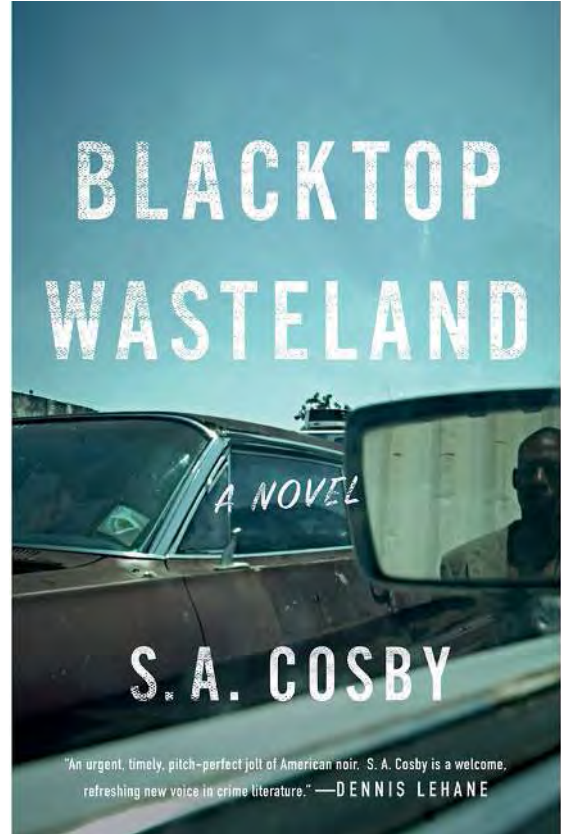

miz ekim ayında bizzat takdim ettim. Adli psikolog Cyrus Haven, genç İngiliz artistik patinaj şampiyonu Jodie Sheehan'ın katilini (ve muhtemelen tecavüzçüsünü) aramak için görevlendirilir. Bunun dışında bir görevi daha vardır: Suistimal kurbanı Evie, yüksek güvenlikli çocuk bakımevinde çıkmak için hazır mıdır? Gerçek kimliğini hiçbir zaman açıklamayan Evie'ye bu isim mahkeme tarafından verilmiştir ancak

Cyrus zamanla bir dizi travmayı gün yüzüne çıkarır ve kızın tuhaf bir yeteneğe sahip olduğunu anlar: Evie adeta bir yalan detektörüdür.

BLACKTOP WASTELAND, SA COSBY

Pandemi etkisiyle film ve televizyon prodüksiyonları neredeyse durma noktasına geldi ancak polisiye edebiyat üretiminde herhangi bir yavaşlama gözlemlenmedi. Aksine polisiye türünde hâlâ bizi oldukça şaşırtan eserlerle karşılaşmak mümkün. Bunlardan biri, SA Cosby imzalı, birdenbire ortaya çıkan ve etrafı kasıp kavuran *Blacktop Wasteland* isimli roman. Cosby, Virginia doğumlu, Afro-Amerikalı bir yazar. Taşrada işlenen suçlara, ırkçılığa ve mahrumiyete dair düşüncelerini ustalıkla bir dille sayfalara aktarmayı başarmış. Beauregard "Bug" Montage, suçlu babasının kaybını asla atlatamamış, siyah bir araba tamircisidir. Bug ailesinin geçimini legal yollarla sağlamaya çalışır fakat tamirhanesini kaybedecek kadar iflasın eşiğine gelince Ronnie Sessions'ın vahşi

yörüngesine kapılır. Yazar, kitabın "olduğum adamın en kötü yanlarına" dair bir ağıt olduğunu söylüyor. Elmore Leonard'ın tarzını andıran diyaloglarla karşımıza çıkan Cosby, kahramanı ile ilgili oldukça az bilgi veriyor okurlara. Bu yazarın adını önümüzdeki dönemde sıklıkla duyacağımızı düşünüyorum.

2020'de yayımlanan ve okumaktan keyif aldığım birçok polisiye roman mevcut. Bunları, sadece ismen de olsa buraya dahil etmek gerekir diye düşünüyorum:

- *The Dead Line*, Holly Watt
- *The Mist*, Ragnar Jonasson
- *The Less Dead*, Denise Mina
- *The Wych Elm*, Tana French
- *A Song for the Dark Times*, Ian Rankin
- *The Last Protector*, Andrew Taylor

NOTLAR

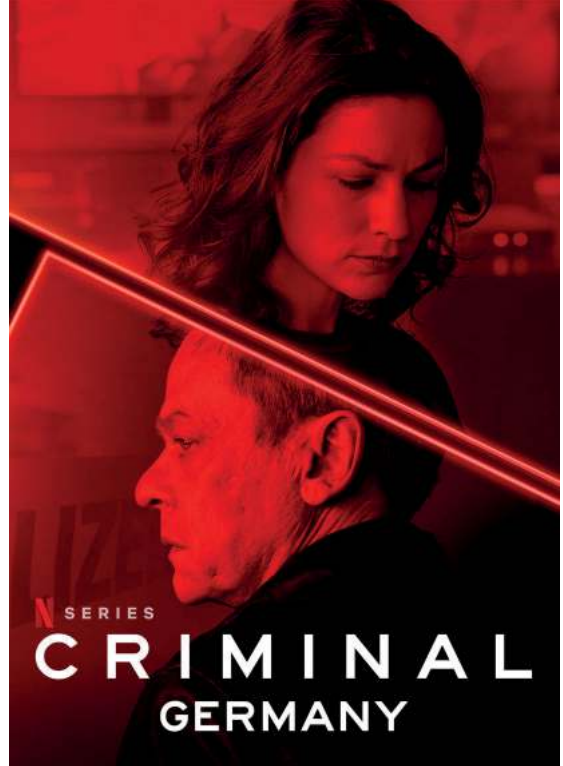
- 1 İngiliz Polisiye Yazarlar Derneği'nin her yıl düzenlediği, polisiye türündeki en iyi eserleri ödüllendiren tören. (ç.n.)
- 2 Güney Afrika Cumhuriyeti'nde 1994 yılına kadar yürürlükte olan ve beyaz olmayan ırklar arasında yasal olarak bir ayrım öngören politika (ç.n.)
- 3 1858'den 1947 yılına kadar Birleşik Krallık'ın Hindistan kolonisinin adıdır. (ç.n.)

CRIMINAL'İN DÖRT BÖLÜ ÜÇÜ

Kendi kurduğum, temellerini attığım, her şeyini planladığım kulübüm elimden uçup gidiyordu. Sivil bir darbeyle karşı karşıyaydım ve kelimenin tek anlamıyla ihanete uğramıştım. 221B'nin Kasım sayısı için inceden inceye uğraşmış, ÖzErenköy Kitap Kulübü'nde tartışacağımız kitabı aramıştım. Ama ayda bir buluştuğumuz Kadıköy'deki Yine Akşam isimli meyhaneye Coşkun çıkıp geldi ve "Criminal dizisini tartışacağız," dedi. Elbette itiraz ettim ama nedense her söylediğime karşı çıkan kıskanç Turgay başta olmak üzere Ahmet ve Ercü de diziyi istediklerini söylediler. Daha otuzuncu saniyede Ercü dizinin ismini unutmuştu, Ahmet'in Netflix'i yoktu, Turgay'a ise eşi evde polisiye dizi seyretme izni vermiyordu. Yine de sırf bana karşı olmak için dizi diye tutturdular. Kitap kurdu olan Şenol, kitap dedi ama o da Hitler'in *Kavgam*'ını tartışmak istiyordu. Masaya en son Erol geldi, yeni aldığı Mercedes dört çekerini park edecek yer bulamamış, o yüzden gecikmiş. Erol ile Coşkun arasında uzun zamandır süregelen bir çekişme vardı. İkisi de kendisinin daha zengin ve vizyon sahibi olduğunu öne sürerdi. Bu yüzden bizi zaman zaman konserlere, tiyatrolara götürürlerdi. Ne yalan söyleyeyim, bu alicenaplıklarına bayılırdık. Hemen hesap yapmaya başladım; Erol, Coşkun'un isteğinin tam tersi oy verecekti, Şenol ile birlikte dörde karşı üç oyla kaybedecektim ama başkan olduğum için iki oy hakkım olduğunu öne sürüp çirkeflik yapma şansım doğmuştu. Erol masaya oturur oturmaz Merzo'nun anahtarlarını masaya bıraktı, "Criminal mi? Şahane fikir..." dedi. Tarih bir kez daha zengin sınıfın kendi çıkarları için birleştiğini gördü. Olgun bir davranış sergileyip durumu kabullendim, uzun ve güzel bir geceydi. Çok eğlendim. *Deep web*'den yapımını öğrendiğim bombayı Erol'un

dört çekerine nasıl monte edeceğimi de öğrenmiştim.

İki hafta sonra Validebağ parkında, ağaçların altında, şurup gibi bir havada Turgay'ın evinden gelme yönetmen koltuklarında oturup Turgay'ın eşinin yaptığı kek, börek ve poğaçaları yandaki kafeden gelen çay ve kahvelerle gömerken söyleşimize başladık. *Criminal* dizisi İngiltere, Fransa, Almanya ve İspanya'da tek mekânda çekilmiş, 45'er dakika süren, üçer bölümlük bir diziydi. Dört ülkede de aynı dekorda geçiyordu; bir sorgu odası, odanın aynalı camla bölünmüş diğer tarafı ve koridor. Polislerin 24 saatlik gözaltı süresinde şüphelileri itiraf ettirme çabaları yer alıyordu.

İspanya bölümlerini izlemek keyfe kederdi. Geri kalan dokuz bölümüyse mutlaka izleyecektik, plan buydu. Ahmet sadece bir bölümünü korsan izleyebilmişti, Turgay ise İngiltere bölümlerinin tamamını izlemiş, Almanya'ya da başlamıştı ama bir gece yataktan usulca süzülüp kalktığında yengeye enselenmişti. Ercü'nün eşi ise romantik dizi *Outlander*'ı izlediğinden İngilizcesi ay lav yu'dan öteye gidemeyen Ercü de *Outlander*'ı izlemişti. Ha *Criminal* ha *Outlander*, fark etmemişti. Amerikan kültürünün ülkemiz kültürüne yaptığı baskıyı ayan beyan ortaya seren bir göstergeydi. Netflix'teki dizilerin isimlerinin neredeyse tamamı yabancı dilde hatta İngilizceydi.

TÜRK BURJUVAZİSİNİN KÜLTÜR SANAT İTTİFAKI

ÖzErenköy burjuvazisi belli bir ittifak yapmış görünüyordu. Coşkun, "Girizgâhı sen yap Erolcuğum," dedi. Açılış konuşmasını asla birbirlerine bırakmazlardı. Erol hiç nazlanmadı.

"*Criminal* zaman zaman çok zekice kimi zaman son derece sıradandı. Yani şunu demek istiyorum, bazı bölümlerin senaryoları çok iyi gidiyordu, bazılarındaysa son anda tesadüfen bulunan delillerle şüpheliler yakalanıyordu."

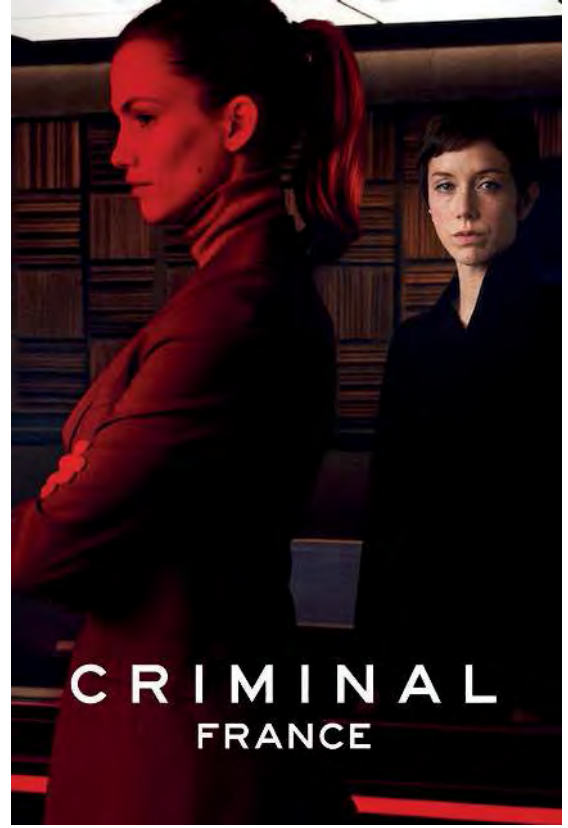
"Kimi zaman da duygusal yollara başvuruyorlar, şüpheliyi ağlatıyorlar, bu sayede itiraf etmesini sağlıyorlardı. Mesela..." Bu son konuşan Turgay'dı. Demek o da zengin zümre içinde kendisine yer arıyordu, çakal! "İngiltere'de 'Edgar' bölümü. Adam, 14 yaşındaki üvey kızına tecavüz etmekle ve kız öldürmekle suçlanıyor. Polis ne sorarsa 'No comment,' diyor. Sonunda diğer polis, 'Benim de o yaşta bir kızım var,' deyince çözülüyor."

Ahmet de kendini onların kucağına bırakıverdi. "Evet, aynen Erolcuğumun dediği gibi, adam gene de yıkılmayacak ama gözlerinin önünde duran bir fotoğraftaki delili fark ediyorlar..."

"Aynı machina ex deus..." Hepsi dönüp bana baktı. Bir ayna olsa ben de dönüp kendime bakacaktım. Onun yerine devam ettim: "Antik Yunan'da yazar oyunu yazarken ilham gelmeyip de tıkanıldığında gökten biri iner, tüm entrikayı çözmüş. Onun gibi..." Hepsi aynı anda başlarını benden çevirdiler.

Coşkun, "Ülkeler arası bazı farklılıklar var," dedi. "Nasıl yani?" diye sordum. Kendime hâkim olamıyordum. İlla her lafa karışmak zorunda mıydım? Hani sessizliğe bürünüp çıtımı çıkarmayacaktım. Hani *cool* takılacaktım.

"Anlatıyorum," dedi ters ters Coşkun. "Fransız bölümlerinde polisler insanları cezalandırıyor-

lar. Mesela Bataclan'daki kızın orada olmadığını anlamaları ve onu vicdan azabı çekmeye yolları gibi ya da Caroline'in hırsına yenik düşüp sevgilisini kaybetmesi gibi. Oysa Almanya bölümlerinde zanlılar kurbandır. Başkalarının yerine onlar cezalandırılmıştır. Yıllarca kimseye bunu anlatamadan cezalarını çekmek zorunda kalmışlardır. Yılmaz'ın tragedyası mesela."

Ulan eşek herif, tragedya da ne! Hadi "acı" de olmadı, "trajedisi" de. Yok, tragedyaymış diye geçirdim içimden. Ama bizimkiler büyülenmiş gibi dinliyorlardı. Ağzıları açık, ayran budalaları. Erol lafa karıştı hemen. "Çok güzel bir noktaya temas ettin Coşkuncuğum..." Aman Allahım! Zenginler birbirlerine mi yürüyorlardı? "İngilizlerdeyse sorgu işi bir oyundur, hımm, nasıl diyeyim bir *business*tır yani iştir. *Suspect* yani şüpheli sonuna kadar direnir, *no comment* der, avukatını ister ya da hiç konuşmaz..." Erol iki sene önce gitmeye başladığı İngilizce kursundan beri bu şekilde konuşuyordu ve bize de az biraz faydası dokunuyordu... "Polisler için bu bir oyundur. Oyunu kazanmak işinde iyi olmak demektir."

Tutamadım kendimi, "*Cop and game*," dedim. "Anlamadım, gene espri mi yaptın? Son zamanlarda yaptığın esprileri pek anlayamıyoruz da..." "Yok," diye yutkundum. Turgay yangına körükle gitmedi. "Mesela 'Stacey'de... Stacey, cinayeti

üstlenir ama polisler onun yalan söylediğini anlayıp gerçek suçluyu onun ağzından alırlar,” diye Erol’a yancılık etmeye devam etti.

Coşkun, “Demin söyleyecektim unutmuşum, bence Fransızların bölümlerinde daha bir insancılık vardı,” dedi. “Ne demek insancılık be? Sanat eseri değerlendiriyoruz burada!” diye isyan ettim. Hepsi dönüp kınayan bakışlarla baktılar bana. O sırada masaya çay getiren garson bile durup, “Sizi rahatsız mı ediyor?” dedi ve bana çay bırakmadı. “Daha duygusal diyelim.” “Duygusal mı duygulu mu?” Coşkun gruba dönüp ben daha ne yapayım der gibi baktı. “Peki, duygulu ya da duygu yüklü diyelim, oldu mu?” Uzatmamaya karar verdim. “Erol haklı, İngiliz polisi için sorgulama bir tenis maçı gibi. Bir sorgucuya, bir şüpheliye bakıyoruz. Bu maçı polis kazanacak, biliyoruz. Oysa Fransız ya da Almanların polisleri daha yaşayan, eti, kanı olan insanlar. Maçı kazanmaktan ziyade gerçeği ortaya çıkarmaya çalışıyorlar.”

Ben bile tebrik ettim, çok güzel bir noktaya parmak basmıştı. Her zaman benim yaptığım kapanış konuşmasını benden güzel yapmıştı. Ama gönlümü almayı da ihmal etmedi: “Senden öğrendim üstadım.”

CLAIRE RANDALL DA KİM?

Bunca yıl çalışıp didinip edindiğim kültürü, *intellecte*’i ortaya koyan bir laf etmeliydim. Kızaran ve yaşaran gözlerimi göstermemek için arkamı dönüp çatallaşmış bir sesle, “Fransız sorgucu polis ne tatlı hatundu ya, diil mi?” dedim. Koro halinde, “Evet!” dediler. Sonra tartışma tamamen

tavsadı, herkes kendi arasında konuşmaya başladı. Almancası *aynen voltingenden* ileri gitmeyen Ercü, Almancanın ne kadar kaba bir dil olduğunu söylerken Şenol da Fransızcanın aşk lisanı olduğunu anlatıyordu. Turgay ise Almanya’da yaşayan siyahların varlığına şaşırılmış, “Hitler dirilse bunları da çalışma kamplarına gönderir,” diyordu.

İzlediğimiz dokuz bölüm arasında en çok hangisini beğendiklerini sordum. Ahmet, Almanların ilk bölümü, dedi. Muhtemelen başka bir şey de izlememişti. Şenol da, “Evet, ‘Jochen’” dedi. Bence de oydu hem entrikası hem de içindeki twist mükemmeldi.

Turgay, Almanların ikincisi, “Yılmaz”ı hiç beğenmediğini söyledi. Karısından dayak yiyen bir Türk’ü gerçekçi bulamamıştı. Erol bunun önemli olmadığını, istese kadını tek eliyle pataklayabileceğini ama çok sevdiği için bunu yapmak istemediğini anlatmaya çalıştı ama Turgay her zamanki Turgay’dı, Nuh deyip peygamber demi-yordu. Film icabı için bile olsa bir Türk erkeğinin karısından dayak yemesini gerçek dışı buluyordu. Onu kendi haline bıraktık.

Coşkun, Fransızların Bataclan gazisi Emilie’yi beğenmişti. Benim de ikinci seçimim oydu. Erol da Fransızların üçüncüsü Jerome’u beğenmişti. Polislerin insani davranış gösterip başta suçladıkları Jerome’u bağışlarına basmaları onu çok şaşırtmıştı. Ercü de Claire Randall’ı çok başarılı bulduğunu söyledi. Düşündük taşındık, kim olduğunu hatırlayamadık. Turgay, “Bu kesin karısının seyrettiği *Outlander* ile karıştırıyor,” dedi.

BOHEM İRLANDALI: SEAN DUFFY

IRA'ya katılmayan ama Kanlı Pazar katliamının sorumlularından olduğu için halkın nefret ettiği Hava İndirme Taburu askerlerini Ulster caddelerinde görünce polislerin bu taburla "kardeş" oldukları iddiasını da hazmedemeyen, bu anlamda arada kalmış, sıkışmış bir roman kahramanının bize anlatacağı çok şey var. Adrian McKinty hedeflediği gibi, okurları her romanda kendisine karşı dürüst, içsel yolculuğa çıkan, sorgulayan karakterlerle, bu karakterlerin gerçek duygularıyla ve bölünmüş bir ülkenin gerçekleriyle yüzleştiriyor.

Adrian McKinty, 1968, Belfast doğumlu, bol ödüllü bir yazar. Kendi deyişiyle "İrlanda açısından en zor yıllarda" Belfast'taki işçi konutlarında doğup büyüdü. Warwick Üniversitesi'nde hukuk okudu, Oxford Üniversitesi'nin siyaset ve felsefe bölümünü tam burslu kazandı, ikinci sınıfta şu anki eşiyle tanıştı ve ona âşık oldu. 1993'te Oxford'dan mezun olduktan sonra New York'a göç etti. New York'ta yasal çalışma izni olmadığı için türlü işler yapmak zorunda kaldı. Güvenlik görevlisi, barmen, kapıda satış elemanı, rugby koçu olarak çalıştı. Eşiyle evlenip oturma ve çalışma iznini aldıktan sonra ise kütüphane görevliliği ve bir dönem liselerde edebiyat öğretmenliği yaptı. Önce kısa öyküler ve eleştiri yazıları kaleme alan McKinty, 2003'te ilk polisiye romanını yayımladı: *Dead I Well May Be*. Roman, 2004'te İngiliz Polisiye Yazarlar Birliği'nin (CWA) Ian Fleming Çelik Kama Ödülü için kısa listeye kaldı. Michale Forsythe Üçlemesi'nin bu ilk kitabını 2006'da yayımlanan *The Dead Yard* ve 2007'de yayımlanan *The Bloomsday Dead* romanları takip etti. Bu yıllarda genç okurlar için *Lighthouse* adlı bilimkurgu üçlemesini de kaleme aldı. Eşine Melbourne'den gelen iş teklifi sonrasında 2008'te ailesiyle Avustralya'ya yerleşti. Bu kararı almasındaki temel amaç, "tam zamanlı yazar" olabilmektir. Avustralya'ya yerleştikten sonra Sean Duffy serisinin ilk kitabı *Soğuk Toprak*, 2012'de yayımlandı. Bu romanla polisiye edebiyat dünyasında ismi daha da öne çıktı. 2012-2019 arasında yayımlanan altı romandan oluşan Sean

Duffy serisinin ödüllere ve övgülere doymadığını belirtmek gerek.

YAZMAYI BIRAKMAK...

Adrian McKinty'nin 2016'da büyük bir kırılma yaşadığını söyleyebiliriz. Tam zamanlı yazar olabilmek yani yazdıklarıyla geçinebilmek hedefiyle çalıştığı yıllar boyunca, kitapları övgü ve ödüller almasına rağmen satışlar beklendiği gibi olmadı. Kitaplarından para kazanamadığı için Uber şoförlüğü, bazen de barmenlik yaptı. 2017'de şoförlük yaptığı bir gecenin sonunda eve geldiğinde -kirasını ödeyemediği için- evden tahliye edileceklerini öğrendi. İşte o gece, blog sayfasında "romanlarından edindiği gelirin yetersiz olduğunu" belirterek yazmayı bıraktığını ilan eden bir yazı yayınladı. 2017'den bu yana sadece Sean Duffy kitaplarının 250 binden fazla satışa ulaştığı doğru ancak 2016'da yazar ve ailesi için durum oldukça zordu. Blogdaki yazıyı okuyan, Amerikalı çoksatın polisiye yazarı Don Wislow, çevresindeki menajer, yönetmen, yapımcı ve ajanslara Adrian McKinty'nin kitaplarını gönderdi, pek çoğuyla görüştü. Don Wislow aslında Adrian ile blogda yayınladığı yazıdan kısa bir süre önce tanışmıştı, dost değillerdi ancak Adrian'ın yazdığı romanları okumuştur. "Adrian'ın yeteneğine sahip biri, yapmak istediği işlerden en azından hayatını geçindirebilmeli. Parasız kaldı, evinden atıldı; hayatta kalmak için gerçekten mücadele ediyordu. Yorgundu, artık yazarlığı bırakmak istiyordu. Bu hissi biliyordum çünkü birkaç sene önce ben de aynı durumdaydım," diyor Wislow. Birkaç gün

sonra, gecenin ilerleyen saatlerinde Don Wislow da dahil pek çok ünlü yazarın temsilcisi Shane Salerno, Adrian'ı aradı. "Don, yazmayı bırakma kararı aldığını söyledi," dedi ve kitaplarıyla ilgili sorular sormaya başladı. Adrian, 80'ler Belfast'ında geçen Sean Duffy serisini anlatınca ABD'de geçen bir roman yazmayı düşünüp düşünmediğini sordu. Adrian, bu teklifi önce reddetti. Don, Adrian'ı ikna etmek için, "Sabah 10.000 doları hesabına gönderirim," dedi. Adrian, şu anda filme de uyarlanan *The Chain* (Zincir) romanının ilk 30 sayfasını birkaç saat içinde yazıp gece 3'te Don'a gönderdi. Sabah 5'e doğru Don aradı ve o sihirli cümleyi kurdu: "Bu romanı bitirmek zorundasın."

Adrian McKinty'nin "talihi" işte bu görüşmeyle, bu görüşme sonrasında yazdığı *Zincir* romanını tamamlamasıyla, 2019'da romanın yayımlanmasıyla, ABD'de çoksatanlar listesine girmesiyle ve hemen arkasından Paramount Pictures tarafından film haklarının alınmasıyla tam anlamıyla değişiyor. Sean Duffy serisinin satışları ABD ve İngiltere'de yükselirken pek çok dilde de yayımlanmaya başlıyor.

Adrian McKinty, ne kadar yetenekli bir yazar olursa olsun, bir yazar olarak hayatta kalmanın zor olduğunu geçen yıl verdiği röportajda yineliyor: "İngiltere'de yazarların ortalama yıllık geliri, 10.000 pound. Bu, asgari ücretten de düşük.

Adrian McKinty'nin 2016'da büyük bir kırılma yaşadığını söyleyebiliriz. Tam zamanlı yazar olabilme yani yazdıklarıyla geçinebilme hedefiyle çalıştığı yıllar boyunca, kitapları övgü ve ödüller almasına rağmen satışlar beklendiği gibi olmadı. Kitaplarından para kazanamadığı için uber şoförlüğü, bazen de barmenlik yapmaya başladı. 2017'de şoförlük yaptığı bir gecenin sonunda eve geldiğinde -kirayı ödeyemediği için- evden tahliye edileceklerini öğrendi. İşte o gece, blog sayfasında "romanlarından edindiği gelirin yetersiz olduğunu" belirterek yazmayı bıraktığını ilan eden bir yazı yayınladı.

Ve dünyanın pek çok yerinde durum ne yazık ki aynı... Ben de yıllarca yazdım, pek çok ödül, harika eleştiriler ve övgüler alıyordum. Öte yandan tüm bunlar sahteydi çünkü aileme düzenli bir gelir sağlayamıyordum. Her kitabım, yılda en fazla üç bin adet satıyordu ve bununla geçinmek imkânsızdı. Eşim tam zamanlı çalışıp tüm ailemize bakıyordu."

Yazarın İrlanda'nın en çalkantılı dönemlerinde Belfast'ta yaşaması, sonrasında İngiltere, New

York ve Melbourne'de pek çok farklı işte çalışması insanları çok iyi gözlemlemesine, romanlarındaki her bir yan karakteri yazarken bile müthiş bir iş çıkarmasına yaramış diyelim; 14 yıl boyunca nice sıkıntı ve ek işlerle devam ettiği yazarlığa nihayet çok daha doğru koşullar altında devam edebilmesine dair sevincimizi buradan da iletelim.

TANIŞALIM: SEAN DUFFY...

Serinin ilk kitabı *Soğuk Toprak*'ta 30 yaşında, demek ki 1951 doğumlu. 1.80 boyunda, 70 kilo, kaslı bir vücudu yok, kendisini daha çok "sırık" olarak tanımlıyor. 30 yaşında ama 30 yaşındaki diğer polislere benzemediğinin altını çiziyor; çünkü diğerleri gibi günde üç paket sigara içmemeye dikkat ediyor, sigara içmemeye değil, en azından üç paket içmemeye. Saçları koyu renk, teni de öyle, lacivert gözlü, Kelt burnu yerine gaga burna sahip denilebilir. Biraz bronzlaştığında kendisini görenler İrlandalıdan ziyade İspanyol ya da Fransız turistlere benzetiyor. Duffy'ye bu benzetme değil, 1980'ler Belfast'ında İspanyol ya da Fransız turist görülme ihtimali daha ilginç geliyor.

Taşrada doğup büyüyen Sean, 1969'da yani Ayaklanmalar Dönemi'nin başladığı yıllarda Belfast Queen's Üniversitesi Psikoloji bölümüne tam burslu giriyor. "... Şehri, barlarını, dar sokaklarını, karakterini en azından bir süre için sevdim. Üniversite bölgesi şiddetten, en kötü haliyle şiddetten muaf. Seamus Heaney, Paul Muldoon, Ciaran Carson dönemi idi ve Belfast Queen's Üniversitesi giderek koyulaşan karan-

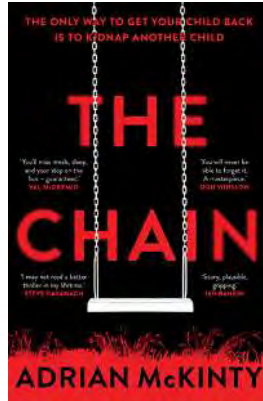
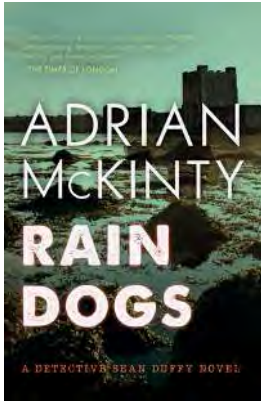
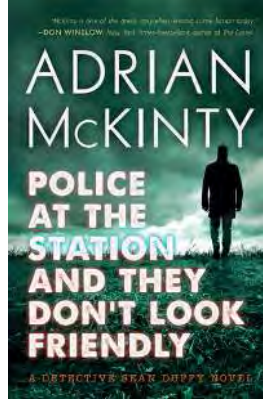
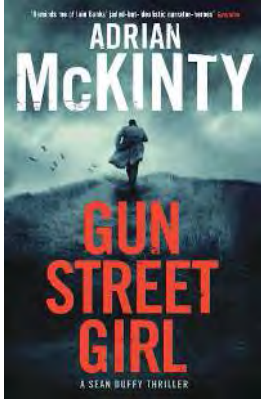
lığa tutulan küçük bir mum ışığıydı," diye anlatıyor o yılları.

ÖNCE IRA'YI SONRA POLİSLİĞİ DÜŞÜNDÜREN İKİ DÖNÜM NOKTASI

1972'de Duffy'nin hayatındaki ilk dönüm noktası yaşanıyor. Günlerden 30 Ocak: Kanlı Pazar. Amerikan 6. Filosuna karşı antiemperyalistlerin Taksim Meydanı'na düzenlediği yürüyüşe, "komünistlere gereken dersi vermek" için polislerin gözü önünde ellerindeki satır ve bıçaklarla vahşice saldırarak iki genci öldürüp yüzlerce insanı yaralayanların yaptığı Kanlı Pazar değil. Sean Duffy için dönüm noktası olan Kanlı Pazar, İstanbul'da değil, İrlanda'da yaşanıyor.

Kuzey İrlanda'daki Derry kentinde cumhuriyetçilerin demokratik haklar için düzenlediği bir yürüyüş... Onbinlerce İrlandalının katıldığı bu yürüyüşün bir koluna İngiliz askerleri müdahale etti. Yürüyüşçüler bu müdahaleyi protesto etmeye başlayınca, belirlenene göre 21 İngiliz askeri, karşısındaki silahsız halka 108 kez ateş etti. 26 insan vuruldu, 13 kişi öldü. Ölenlerin bazıları arkadan vurulmuştu. Katliamı yapanlar, Hava İndirme Taburu'ndan askerlerdi.

1998'de Tony Blair başkanlığındaki İngiliz hükümeti Kanlı Pazar ile ilgili beş bin sayfalık bir rapor hazırladı. Bu rapor, malumun ilamı anlamına geliyordu. Yürüyüşçülerin hiçbir tehdit oluşturmadığı ve silahlı olmadıkları kabul edilirken askerlerin ise kontrolsüz ve vahşice saldırdığı itiraf edildi.

Kanlı Pazar korkunç bir saldırıydı. Basının gözü önünde insanların katledilmesi pek çok kişinin İrlanda Cumhuriyet Ordusu'na (IRA) katılması-na ya da katılmayı düşünmesine neden oldu. İşte onlardan biri de dedektifimiz Sean Duffy.

“Kanlı Pazar’dan sonraki hafta hayatımın dönüm noktalarından biri oldu. O günlerde neredeyse PIRA’ya’ katılma noktasına gelmişim, ama eski bir okul arkadaşım ve IRA’nın semt sorumlusu olan Dermot McCann beni bu kararımdan vazgeçirdi: Üniversitede kalıp öğrenimime devam etmeliymişim çünkü hareketin düşünürlere de ihtiyacı varmış.”

Dermot McCann ismi önemli çünkü serinin üçüncü kitabı *Yarınsız Ülke*, IRA’da aktif rol alan Dermot karakterini daha da iyi tanımamızı sağlayacak.

Sean Duffy bu görüşmeden sonra IRA’ya katılmayı denemiyor ve eğitim hayatına devam ediyor. 1973’te aynı bölümde doktora başlıyor. Bu yıllarda, bilimsanı olmayı düşündüğünü anlıyoruz. Doktoranın ikinci yılında yani 1974’te ise hayatının ikinci dönüm noktasını yaşıyor.

“Tarih 2 Mayıs 1974’tü. Doktora programında ikinci yılımdaydım. Güzel bir bahar günüydü. Üniversite yurdumdan sadece 18-20 metre uzak-

Sean Duffy, 1974’te polistir artık. Önce sınır karakolunda çalışır, cinayet masasında eğitim alır, bir çocuk kaçırma vakasına bakar, sonra yüksek profilli bir eroin çetesini çökerten ektiptedir, birkaç cinayet vakasına daha bakar ve 1981’de tüm bunlardan sonra aldığı terfiyle Carrickfergus’taki “görece güvenli” RUC Karakolu’na komiser yardımcısı dedektif olarak atanır.

taki Ormeau Road üzerindeki Rose and Crown Bar’ının önünden geçiyordum.

Ayaklanmalar Dönemi’nin en kötü zamanlarıydı fakat kişisel olarak bundan etkilenmemiştim. Henüz etkilenmemiştim. Hâlâ tarafsızdım. Uzak durmaya çalışıyordum. Kendi işime bakmaya çalışıyordum. Tarafımı seçmeye en yakın olduğum an Kanlı Pazar ertesinde babamla birlikte Derry’deki cenaze törenlerine katıldığım gün oldu; o gün yirmi dört saat IRA’ya katılma konusunu düşünmüştüm.

Hayatın seyri tuhaf...

Rose and Crown öğrencilerin bulunduğu bir yerd. Queens’teyken oraya belki üç yüz defa gitmişimdir. Benim lokalimdi. Oraya düzenli olarak gelenlerin hepsini tanırdım. Normalde o saatte ben de o barın içinde olurum ama o sırada Öğrenci Sendikası’ndan yeni tanıştığım bir kızla kapıda kaynatıyorduk ve yeterince içmiştim zaten. Uyarı falan yapılmadan patlatılan bir bombaydı. Saldırıyı UVF (yasadışı paramiliter bir Protestan grup olan Ulster Gönüllüleri Gücü) üstlendi. Daha sonra UDA (bir diğer Protestan paramiliter grup, Ulster Savunma Birliği) bombayı kendilerinin patlattığını açıkladı. Sonrasında ise UVF bunun planlanan saatten önce patlayan bir IRA bombası olduğunu söyledi...

Bunların hiçbir umurumda değildi.

İşte o anda bu çılgınlığa bir son verme yönündeki çabaların küçük de olsa bir parçası olmaya karar verdim. Ya defolup gidecek ya da bir şeyler yapacaktım. İkincisini seçtim.”

Sean Duffy, 1974’te polistir artık. Önce sınır karakolunda çalışır, cinayet masasında eğitim alır, bir çocuk kaçırma vakasına bakar, sonra yüksek profilli bir eroin çetesini çökerten ektiptedir, birkaç cinayet vakasına daha bakar ve 1981’de tüm bunlardan sonra aldığı terfiyle Carrickfergus’taki “görece güvenli” RUC Karakolu’na komiser yardımcısı dedektif olarak atanır.

Serinin her romanında, tanıştığı her insan tarafından en az bir kez sorulan soru açıktır: “Neden polis oldun?” Bu soruyu okurların, hele İrlanda

80'lerde Belfast sokakları

tarihini biraz takip eden, bilgi sahibi olan tüm okurların da sıklıkla sorduğunu düşünüyorum. Kuzey İrlanda polis teşkilatı, çoğunluğu Protestanlardan oluşan bir yapıda. Çünkü İrlanda'da yıllar boyunca Protestanların önemli çoğunluğu, İngiltere egemenliğini kabul etmeyi; Katoliklerin önemli çoğunluğu da bağımsızlığı yani İrlanda Cumhuriyeti'ni savundu. Sean Duffy ise bir Katolik hatta Katolik olduğu için çalıştığı karakollarda bazen hakarete de uğrayan biri. Yazar, bence bir tercihte bulunuyor ve Duffy'nin polis olmasına dair sorulan soruyu okurların da sürekli akılda tutmasını istiyor.

“NORMAL” OLAN: KUZAY İRLANDA'YI TERK ETMEK

Katolik, üniversite mezunu, 30'larında bir genç neden polis ve neden hâlâ Kuzey İrlanda'da? Evet, romanlar boyunca en sık karşılaştığımız ikinci soru bu; çünkü 1980'lerde Belfast'ta insanların birbirine en sık sorduğu soru da bu: Eğitimli bir Kuzey İrlandalı neden orada kalır ki? Bölünmüş bir İrlanda... Üstelik İngiltere tarafından pek çok paramiliter grup açıktan besleniyor. IRA hem İngiltere'ye hem paramiliter gruplara karşı silahlı mücadele veriyor. Her gün bir yerde bomba patlıyor ya da silahlı saldırı yaşıyor. Sürekli gittiğiniz bir restoranda, önünden geçtiğiniz bir barda, adım attığınız herhangi bir sokakta, caddede o bombaya ya da saldırıya denk geldiğiniz için hayatınızın son anını yaşayabilirsiniz. Henüz bir saldırı nedeniyle ölmediyseniz şanslısınız fakat hayatta kalmak, yaşamak anla-

mına gelir mi? İşsizlik ve yoksulluk hâd safhada... En önemli üretim fabrikaları peş peşe kapanıyor. İşsizlik maaşları, gıda yardımları bugünkü Avrupa Birliği'nin temeli olan Avrupa Ekonomi Topluluğu'ndan (AET) gelen paralarla karşılanıyor. Dolayısıyla üniversite mezunu bir insan için o günlerde mantıklı olan İngiltere, Avustralya ya da ABD'ye göç etmek; memleketi, dostları, anıları geride bırakmak.

Hele bir de Quenn's Üniversitesi Psikoloji mezunuysanız, üzerine doktora eğitimi de aldıysanız Kuzey İrlanda'da kalma nedeniniz iyice anlaşmaz bulunuyor. Sean Duffy de bu nedenle sıklıkla bu iki soruyla karşılaşılıyor ve yazar, bu ikisine de altını kalın çizgilerle çizebileceğimiz net cevaplar vermemeyi tercih ediyor. Bu tercih, Sean Duffy'yi ve dönemin Kuzey İrlanda'sını da anlamamızı kolaylaştırıyor. Emin olduğum tek bir şey var; Duffy, polisliği keyif aldığı ve beslendiği merak duygusuyla, gizemleri çözmekten duyduğu hazla, yüksek mizah duygusuyla, sofistike zevkleri ve tek başına kalmaktan korkmayan karakteriyle sürdürüyor.

BİLDİĞİNİZ POLİSLERDEN DEĞİL...

Şimdilik altı romandan oluşan seride Sean Duffy'nin 1981-1988 arasında geçen maceralarını okuyoruz. Karşımızda, ufak bir ipucunun üstüne günlerce düşünen, bakış açısını değiştirmekten korkmayan, parçaları birleştirmek için sürekli kafa yoran, üstlerinin ya da ekip arkadaşlarının vazgeçtiği dosyaların bile peşini bırakmayan bir dedektif var. Ayrıca kimin ne düşündüğünü zerre umursamayan, müthiş bir hazırcevaplık ve zekâ barındıran kara mizahı.

Atandığı RUC Karakolu'ndaki ilk cinayet vakası için olay yerine, özel tasarım yaptırdığı Che Guevara tişörtüyle gidince sorulan soruya verdiği cevap gibi:

“Sen tam bir andavallsın. Olay yerine silahsız, spor ayakkabı ve Che Guevara tişörtüyle mi gelinir? Ne günlere kaldık!”

“Büyük ihtimalle zor günlere, efendim.”

“Seni anlamıyorum Duffy. Senin gibi zeki, ukala birisi neden peeler'lara² katılır ki?”

“Havalı üniformalar... Her sabah işe giderken öldürülme ihtimalinin verdiği heyecan...”

Adrian McKinty'nin en büyük mahareti 80'ler Belfast'ının oldukça ağır ve gri atmosferini olabildiğince gerçek yansıtırken mizahtan hiç vazgeçmemesi. Ayrıca bu yıllar, İrlanda'daki polislerin olay yeri incelemeyi, parmak izi almayı ya da fotoğraf çekmeyi çok da önemsemediği yıllar.

Bir ceset bulunduğunda tüm polisler tek tek cesedi inceledikleri için pek çok ipucunu yok ediyorlar. Sean Duffy ise bu konularda çok net ve “olay yerinde delilleri yok etmeme üzerine bir seminer vermeyi bile düşünüyor”. Parmak izi almayı beceremeyen meslektaşlarıyla tartışıyor. Otopsi raporları hakkında adli tıp doktorlarıyla detaylıca konuşuyor. Ve diğer polislerden ayrı olarak, her cinayet dosyasında katil ya da katille-re dair profil çıkarmaya önem veriyor. Psikoloji eğitimini katili anlamak, tanımak ve yakalamak için kullanıyor.

Üstlerinden gelen baskıyı göğüslemekte zorlanan, kitaplar ilerledikçe özel hayatında da ciddi sorunlarla boğuştuğunu anladığımız, Duffy’ye sürekli hesap sorarken gördüğümüz, odasında viski içmeyi neredeyse zorunlu hale getiren Amir Brennan; Ayaklanmalar Dönemi’nin öncesinde ve sonrasında da polislik yapmış, deneyimli, güvenilir bir dost ama biraz eski kafa olarak tanımladığı Crabbie; tembelliği nedeniyle sık sık uyarılan, beli ağrıdığı için şikâyet eden ama her romanda polisliğini de geliştiren Matty, Sean Duffy’nin iş arkadaşları.

Duffy’yi birkaç kelimeyle anlatmam gerekse inatçı, zeki ve hazırcevap sıfatlarını seçerim. Bir dosyada “yukarıdan” gelen emirle artık ilerlememesi gerektiği söylene de işin içine MI5 ya da FBI bile girse durmuyor. Vicdanlı bir adam olarak en azından gerçeği kendisi için ortaya çıkarmak için uğraşıyor. Bu uğurda neredeyse her kitapta başına bir iş de geliyor. Vuruluyor ve aylarca yoğun bakımda kalıyor; Thatcher tarafından şeref madalyasıyla “onurlandırılıyor”; şeref madalyasına rağmen açılan soruşturmalarda rütbesini kaybediyor; tekrar yaralanıyor; zorla istifa ettiriliyor; önüne bir fırsat geldiğinde rütbesini ve işini geri almak için pazarlık yapmaktan da kaçınıyor. Bir dosyayı çözmek için üstlerinden habersiz İtalya’ya da gidiyor, New York’a da. Adam tam bir gizem çözme bağımlısı. Hiç kimse, hiçbir şey, bazen kendisi bile onu durduramıyor.

BİR RUTİN OLARAK ÖLÜMDEN DÖNMEK

Sean Duffy’nin pek çok özelliği, polisiye romanlarda görmeye alışkın olduğumuz özellikler olabilir ancak 80’lerde Belfast’taki polislerin rutini neredeyse benzersizdir.

Land Rover ya da BMW kullanan polisler, arabaya binecekleri her andan önce eğilip arabanın altını kontrol eder, zira bomba konulmuş olabilir. Arabanın altında bomba varsa izlenilecek prosedür bellidir: “İyi ki rutin kuralları uyguladım,” di-

Polislerin kullandığı meshur Land Rover arabalardan biri.

Karşımızda, ufak bir ipucunun üstüne günlerce düşünen, bakış açısını değiştirmekten korkmayan, parçaları birleştirmek için sürekli kafa yoran, üstlerinin ya da ekip arkadaşlarının vazgeçtiği dosyaların bile peşini bırakmayan bir dedektif var. Ayrıca kimin ne düşündüğünü zerre umursamayan, müthiş bir hazırcevaplık ve zekâ barındıran kara mizahı.

yerek şükretmek ve karakolu arayıp bomba imha ekibi çağırarak. Diyelim ki arabanın altında bomba yok, şanslı gününüzdesiniz. Peki, bubi tuzağı varsa? Bunun için de uyacağınız kurallar var. Sonunda arabayı kullanmaya başlayacaksınız, ya emniyet kemeri? Normalde takmanız gerekiyor fakat yapılan araştırmalar Sean Duffy’yi durduruyor. Emniyet kemeri sizi kazalardan korur ama saldırıya uğradığınızda kaçmanız gereken saniyeleri sizden alabilir.

“Bu yıl dört polis memuru yolda kaza yaptıkları için ölmüş, 9 polis memuru ise taktıkları emniyet kemerinden kurtulamadıkları için öldürülmüştü.”

Kahramanımız nihayet arabayı kullandıktan sonra bile rahatlayamıyoruz. Bir dosyada konuşulması gereken tanıkların evlerine, işyerlerine gidilecek yani mahallelere... Muhtemelen paramiliter grupların hâkim olduğu mahallelere ya da IRA’nın çoğunlukta olduğu yerlere... İki durumda da o polis aracı ve polisler mutlaka saldırıya uğruyor. Bazen silahla peş peşe ateş ediliyor, bazen arabanın üstüne yukarıdan benzin bidonu

1970'teki sokağa çıkma yasağıyla gelen baskıları delen yürüyüşü anlatan bir graffiti, Belfast 2011

atılıyor, araba bir biçimde ateş alıyor, bazen de küçük çocuklar taş, sopa, çöp hatta sidik dolu şişeler, ne buldularsa arabaya fırlatıyor.

Duffy tüm bu saldırılara ve ölmek için alınan önlemlere biraz da alışmış ancak bununla bitmiyor. İlk romanda dosyada ilerledikçe canını sıkıttığı birtakım adamlar evini basıyor, büyük bir silahlı çatışmadan ufak bir şansla ağır yaralı olarak; ikinci roman *Sokakta Siren Sesleri*'nde büyük bir patlamadan son anda kurtuluyor. Duffy, rutinleşmiş şiddet sarmalı içinde her gün bunlarla yüzleşerek hayatına devam ediyor.

CORONATION ROAD, NUMARA 113

Duffy evini, evinde tek başına zaman geçirmeyi seven biri. Altı yıl boyunca para biriktirip 10.000 pounda aldığı evi, Carrickfergus, Victoria semtinde. Victoria semti, 1950'lerde yoksul Protestan işçileri için inşa edilmiş, bitişik nizam evlerden oluşuyor. Bu evler, Thatcher'ın özelleştirme planlarıyla faaliyet gösteren Kuzey İrlanda Konut İdaresi'nin konutlarından biri. Mevcut durum şu: Protestanların oturduğu mahallede tek başına bir Katolik. Taşındığının üçüncü haftasında mahalleli tarafından Katolik olduğunun nasıl anlaşıldığını çözmeye çalışıyor. "H harfini telaffuz etme biçimimden olabilir mi?"

Bitişik evdeki komşusu Bayan Campbell, 30'larında, kızıl saçlı ve alımlı bir kadın. 10 yaşın al-

tındaki iki çocuğuyla genelde yalnız, eşi Kuzey Denizi'ndeki bir petrol kulesinde çalışıyor. Çünkü Carrick'teki her dört erkekten birinin çalıştığı İrlanda Pamuk Endüstrisi fabrikası 1980 sonbaharında kapatılıyor. Pek çok aile, İngiltere ya da Avustralya'ya göç etmiş, kalanlarsa işsizlikle boğuşuyor ya da Bayan Campbell'in kocası gibi uzaklarda çalışıyor.

McKinty, aslında büyüdüğü mahalleyi yazdığını söylüyor: "Paramiliterlerin hâkimiyetindeki Protestan mahallesinde büyüdüm. Çok beyaz, çok homojen, çok Protestan... Sokağımda iki Katolik aile yaşıyordu. Mahalledekiler bu iki Katolik ailenin orada yaşamalarına izin verdikleri yani onları öldürmedikleri için böbürleniyorlardı. Gerçekten inanılmaz! Dışarıdan gelen ama aslında o kadar da yabancı olmayan karakter fikrini her zaman sevmişimdir. O kültüre hâkim, oradan gelen ama aynı zamanda oraya dışarıdan da bakabilen biri Duffy. Bu yüzden Duffy'yi doğup büyüdüğüm mahalleye yerleştirdim ama onu, o mahalleyi sorgulamanın da bir aracı olarak kullandım. Duffy'yi Katolik, polis, bohem ve Derry'den yaptım. Bu, Carrick halkı için en yabancı dört şeyin birleşimi demektir. Gerçekten uzaylılar o mahalleye gelseydi, Katolik, bohem ve Derryli bir polisin sokaklarında yürümesi kadar şaşırtmazdı onları."

Aynı sokakta altı ev aşağıda oturan Bobby ka-

rakterine değinmeden Duffy'nin ev ve mahalle hayatını anlamamız zor. Orta boylu, tıknaz, kırmızı suratlı, 28 yaşındaki Bobby uzun dönem işsizlik yardımından faydalıyor ama aynı zamanda en tehlikeli Protestan terör örgütlerinden biri olan Ulster Özgürlük Savaşçıları'nın bölge sorumlusu. Silahlı bir paramiliter, bölgedeki tüm esnaftan haraç toplayan, korkutucu biri. Bobby ile Duffy arasındaki ilişki çok gergin başlıyor. Bobby'nin önce düşman gördüğü, zamanla dost olmaya çalıştığı Duffy hiç hoşlanmadığı bu adamla mesafeyi korumaya çalışıyor. Bobby karakteri de yazarın çocukluğunda tanıdığı bir kişiye dayanıyor: "O adamı hatırlıyorum, çok korkutucuydu. 11-12 yaşlarındaydım, adam 35, karısı 22 yaşındaydı. Bir kuaförde çalışıyordu ama kendi evinde de mahallenin çocuklarının saçlarını kesiyordu. Evine gidip saçımı kestirdiğim günü unutamıyorum. Ağzında sigarayla çalışırdı, sigarasının külü boynuma düşerdi, bir yandan da bağırıp çağırırdı, korkunç bir adamdı. Üç kişiyi öldürdü, hapse girdi, sonra elbette afla serbest bırakıldı. Çocukken masallardaki canavarlardan korkmama gerek yoktu, canavarlar gerçektir ve birkaç ev ötemde yaşıyordu."

ÇAPKIN DA DEĞİL, ÂŞIK DA...

Sean, Carrick'e taşınmadan birkaç hafta önce, öğretmen sevgilisi Adele ile ayrılma kararı alır. *Zaten birbirimizi çok da sevmiyorduk*, diye anlatır. İlk gördüğü andan itibaren derin bir tutku hissettiği Dr. Catchart yani Laura, Sean'ın hayatında önemli bir yer kaplar. Adli tıp uzmanı Laura ile cinayet dosyası nedeniyle tanışır. "*Tatlı Cadi* dizisindeki fettan Samantha'nın hık demiş burnundan düşmüşü" olan Laura, Edinburgh Üniversitesi'nde tıp eğitimi almış, eğitimini tamamladıktan sonra Belfast'a dönmüştür çünkü lisede okuyan iki kız kardeşi, annesi ve babası Belfast'ta yaşar, babası kalp hastası olduğu için ailesini yalnız bırakmak istemez. Laura'yla tanıştığı ilk gün Sean akşam buluşmak istediğini söyler. Net bir cevap vermeyen Laura, akşam Sean'ın gittiği bara uğrar. Buluştukları ilk gece sohbet ederken Laura'ya bir telefon gelir. Güney Belfast'taki Peacock Room Restoran'a yangın bombası atılmıştır. Altı kişi yanarak ölür. Haberin ağırlığı ikisini de etkiler, Laura'nın evine giderler, birlikte oldukları bu ilk gece Sean çok etkilendiği Laura'yla sevgili olacaklarından emindir ancak sabah Laura, Sean'a hazırladığı kahvaltı sırasında, uzun bir ilişkiden yeni çıktığını ve dün gece duyduğu üzüntü nedeniyle hata

Karakolun yakınında High Street'teki Golden Fortune öğle yemeği için ilk tercihidir, ekibi toplayıp oraya götürür, birlikte az baharatlı İrlanda-Çin patates kızartması, noodle ve kaburga yerler. Yemekten sonra birer brendi içmeyi ihmal etmezler. İş icabı sokaklarda oldukları günler, Crown Bar'a uğrar, domuz kaburgası yahnisi yerler, yanında da elbette tarihi 1756'ya dayanan İrlanda'nın "milli" bira markası, rekorlar kitabına da adını veren Guinness bira. Sonuçta burası İrlanda!

yaptığını söyler. Sean, epey bozulmuştur ancak ısrar etmez. Birkaç gün sonraysa yolları tekrar kesişir ve kısa zaman sonra artık sevgili oldukları söylenebilir. İlişkileri 1982'de sekteye uğrar. Edinburgh Üniversitesi Tıp Fakültesi, Laura'ya iş teklif eder, kardeşleri artık liseyi bitirmiştir, ailesi de ülkeden ayrılmak istemektedir. Laura, birkaç hafta boyunca Sean'ı görmezden gelerek ve uçağa binmeden birkaç gün önce kararını bildirerek Sean'ı epey kırar ve kızdırır. Laura altı ay sonra döneceğini söylese de Sean bunu gerçekçi bulmaz.

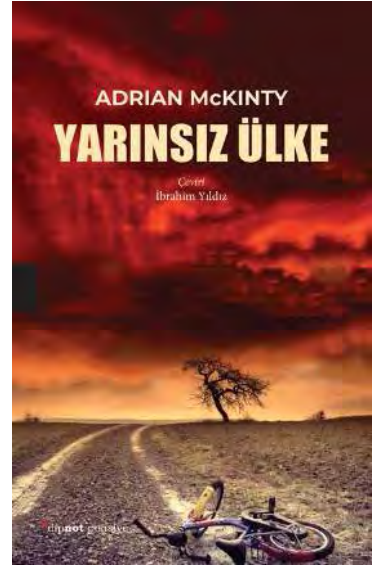
"Her şeyi anlamıştım. Kuzey İrlanda'yı terk edecek ve bir daha asla dönmeyecekti. Diyeceğim, batmak üzere olan Titanik'in güvertesine kim geri dönmeye çalışırdı ki?"

Laura'nın gidişiyle Sean bir süre yalnız kalır ancak bu, çok uzun sürmez. Sean, sohbet edebildiği güzel kadınlara ilgisini göstermekte rahattır, pek çok kadının da ilgisini çektiğinin farkındadır. Çözmeye çalıştığı dosyalardaki bir tanık, tanığın ifadesini almaya gittiğinde tanıştığı bir sekreter ya da meslektaşı, Sean'ın birlikte olduğu kadınlardan bazılarıdır.

SEAN DUFFY NE DİNLER?

Müziksiz tek bir gün geçiremeyen insanlardan biri Sean Duffy. Pek söylemese de aslında 10 yıl boyunca piyano çalmış yani müzik eğitimi de almış. Onu müzik konusunda bu kadar bilgili yapan sadece aldığı eğitim değil. O çok iyi bir dinleyici, müzik üzerine düşünen, okuyan, yer yer kendisiyle bile tartışan biri...

Bir plak tutkunu. Eve saat kaçta gelirse gelsin, ne kadar yorgun olursa olsun mutlaka gün içinde yaşadıklarına, ruh haline uygun bir şarkı seçer ve pikabına o şarkının olduğu plağı yerleştirir. Bazen pikabı şarkıda sabitler ve kulağında o şarkıyla uyuyakalır.

30 yaşında, demek ki 1951 doğumlu. 1.80 boyunda, 70 kilo, kaslı bir vücudu yok, kendisini daha çok "sırık" olarak tanımlıyor. 30 yaşında ama 30 yaşındaki diğer polislerle benzemediğinin altını çiziyor; çünkü diğerleri gibi günde üç paket sigara içmemeye dikkat ediyor, sigara içmemeye değil, en azından üç paket içmemeye. Saçları koyu renk, teni de öyle, lacivert gözlü, Kelt burnu yerine gaga burna sahip denilebilir. Biraz bronzlaştığında kendisini görenler İrlandalıdan ziyade İspanyol ya da Fransız turistlere benzetiyor.

Eve döndüğünde yemek hazırlamaya vakit harcamaktansa o akşam hangi plakları dinleyeceğini uzun uzun düşünmek daha önemlidir onun için. Laura tarafından terk edildiği günün akşamında Joy Divison'dan *Unkonwn Pleasures*, Nick Drake'ten *Bryter Layter*, Neil Young'dan *After the Goldrush* dinleme listesinde yerini alır. Plak koleksiyonunun çağdaş eserler bölümündekileri şöyle özetler: Led Zeppelin, The Understones, The Class, Rolling Stones, AC/DC, Deep Purple, Motörhead. Joan Baez, Carole King, Bowie... Klasik müzik ve opera plakları da vardır tabii ama bunları sıralamayı gerekli bulmaz. *Double Fantasy* plağında Yoko Ono'nun sesine tahammül edemediği için sadece John Lennon bölümünü dinler. Hoşlandığı bir kadını ağırlyorsa The Velvet Undergorund and Nico ilk tercihidir, Pink Floyd'dan *Wish You Were Here*'i yalnız dinlemeyi yeğler. Alman şairlerinden seçme

şairler okurken fonda Liege and Lief yerini alır. Kötü müzikle karşılaşma ihtimali olacağından evinde pek radyo dinlemez. Arabadayken radyolarda neler çaldığına şöyle bir kulak kesilir ya da maruz kalır: "Radio One'da Paul McCartney ile Stevie Wonder'ın birlikte söylediği yeni bir şarkıyı 'Ebony and Ivory'yi dinledik. DJ Mike Read şarkıyı arka arkaya iki kez çaldı, sabitfırlılıkten başka bir şey değildi bu çünkü şarkı, son on yılın, belki de bütün bir yüzyılın en kötü şarkısıydı."

Radyoda Led Zeppelin'in *Presence* albümünden bir şey çalıyorsa hemen kapatır. Onlarca kez dinlemesine rağmen bu albümü berbat bulur. Böyle zamanlarda kurtarıcısı, torpido gözünde sakladığı kasetlerdir. Arabasında genelde Ray Charles, Aretha Franklin, Etta James, John Lee Hooker ve Howlin' Wolf'tan doldurduğu karışık kasedi dinler. New Order, Joan Armatrading- *Walk Under Ladders* kasetleri de torpido gözü koleksiyonundakilerdendir.

Müzik, hayatında o kadar önemlidir ki Sammy ile arkadaş olmasının da nedenidir. Sigarasının birini söndürüp diğerini yakan, boyu kısacık, Marksist berber Sammy McGuinn. Carrick'te kalan tek berber olmasının yanı sıra Ulster Orkestrası'nda kemancı, dükkânının hemen üstündeki evinde iki bin adet plağı olan gerçek bir müzik tutkunu. Sean'a haberleri almak için Arnavutluk Radyosu'nu dinlemesini öneren, işçi sınıfının bir gün mutlaka İrlanda'da da kazanacağına inanan, gelenlerin okuması için *Socialist Worker* dergisini dükkânında bulunduran Sammy.

İlk romanda Sean, süresiz izne çıkartıldığı bir cuma günü, raporlarını yazıp teslim ettikten sonra berberine gider. Sammy ona, sabah be-

diye binasında ikisinin de çok sevdiği şehrin en nadide plak dükkânının tüm plaklarını açkirtır-mada satacağını söyler. Plak dükkânının sahibi Paul, Avustralya'ya taşınacağı için her şeyini satıyordu. Üç bin adet plak; nadir bulunanlar, klasikler, klasik olmayanlar...

Duffy, Beatles'ın pek hayranı değildir ancak Stones denince akan sular durur. Sammy ile bir anlaşma yaparlar. Beatles plaklarında Duffy fiyat artırmayacaktır, Stones plaklarında da Sammy.

Açkirtırma gününe de şöyle tanık oluruz:

"İlk etapta satışa sunulan, 30'lu ve 40'lı yıllar-da Americana'nın çıkarmış olduğu plaklara yüz vermedim.

Motown'ın 60'larda çıkardığı plaklardan bir-kaç tane aldım; çok iyi durumda olan *Dusty in Memphis*'in ilk baskısına bir pound verdim ki bu, lamı cimi yok, mutlak bir gınahtı.

...Mozart plaklarının büyük bir bölümünü Sammy'nin almasına izin verdim, Schubert'leri ben aldım.

...Yaklaşık 10 pound kadar harcamıştım ama ye-terince plak almıştım. Onları eve götürmek de ayrı bir dertti.

...Sınırlı sayıda basılan ve numaralandırılan *Dusty in Memphis* albümünün üzerinde on bir rakamı vardı ve Dusty Springfield ile Jerry Wexler tarafından imzalanmıştı. Bundan öylesi-ne etkilendim ki bu albümü artık elimde tutma-nın imkanı yoktu. 'Laura, al bu senin,' diyerek albümü ona verdim."

Sean Duffy serisinin her kitabı, ismini Tom Waits'in bir şarkı sözünden alıyor. Kitapların gi-rişinde kitaba adını veren dizeler de okurla pay-laşılıyor. *The Cold Cold Ground* (Soğuk Toprak), *I Hear the Sirens in the Street* (Sokakta Siren Ses-leri), *In the Morning I'll Be Gone* (Yarinsız Ülke), *Gun Street Girl*, *Rain Dogs*, *Police at the Station and They Don't Look Friendly*. Yayıncısının, "Bu isimlerle popüler ve çoksatan olamayız," itiraz-larına rağmen, "Ya bu isimlerle basarsınız ya da basmazsınız," diye direten ve son yıllarda duydu-ğum en etkileyici kitap isimlerini seçen Adrian McKinty de gerçek bir dinleyici ve müzik okuru olduğunu sadece Sean Duffy'nin dinlediklerinde değil, kitapların isminde de gösteriyor.

SEAN DUFFY NE YER, NE İÇER?

Baştan söyleyeyim: Yoğunluktan ya da streten yemek yemeyi unutan dedektiflerden değil, evde harika sofralar kuranlardan da.

Kahvaltı tercihi, kahve ve hızlıca hazırladığı tost; biraz daha zamanı varsa çay, marmelat ve tere-yağlı tost da hoşuna gider. Keyifsiz uyandığı sa-

Müzik, hayatında o kadar önemlidir ki Sammy ile arkadaş olmasının da nedenidir. Sigarasının birini söndürüp diğerini yakan, boyu kısacık, Marksist berber Sammy McGuinn. Carrick'te kalan tek berber olmasının yanı sıra Ulster Orkestrası'nda kemancı, dükkânının hemen üstündeki evinde iki bin adet plağı olan gerçek bir müzik tutkunu. Sean'a haberleri almak için Arnavutluk Radyosu'nu dinlemesini öneren, işçi sınıfının bir gün mutlaka İrlanda'da da kazanacağına inanan, gelenlerin okuması için Socialist Worker dergisini dükkânında bulunduran Sammy.

bahlarda evde mısır gevreği yerken görürüz onu. Ekip arkadaşlarıyla sabah erkenden bir yere gi-decekse onlara kahvaltı ısmarlamayı sever ama ağır şeyler yememek için burada da tercihi mısır gevreği olur. Uyanır uyanmaz hemen hazırlanıp çıkmak zorundaysa veya acil bir telefon geldi-yse giyinir, Land Rover arabasında rutin bomba ve tuzak kontrollerini yapıp yola çıktıktan sonra açık gördüğü ilk yerden kahvesini ve seyyar satıcı-lardan 6-7 tane çöreğini alır.

Kahvaltıda tükettiği en ağır yemeği Laura'nın evinde yer. Masada sosis, yumurta, jambon, so-dalı ekmek ve patatesli ekmekten oluşan Ulster kızartması onu bekliyordur. Duffy, ekip arkadaş-larının da fazlasıyla sevdiği Ulster kızartması-nı çok tüketmemeyi tercih eder. Duffy'ye göre Ulster kızartması, kalp krizi için özel hazırlanmış bir İrlanda spesiyalidir.

Karakolda sürekli çay ya da kahve tüketirler ama Belfast'ta olduğumuzu hatırlatan "ufak" bir de-tayla... Çayı tatlandırmak için Johnnie Walker, kahveyi tatlandırmak için de Jim Beam koymak şartıyla. Ne demişler, "Bu civarda herkes çadırını viski nehrinin kenarına kuruyor..."

Sean Duffy farklı mutfakları, farklı tatları dene-meyi, dışarıda yemek yemeyi seven biri aslında. Müdavimi olduğu bazı mekânlar da var. Kara-kolun yakınında High Street'teki Golden Fortu-ne öğle yemeği için ilk tercihidir, ekibi toplayıp oraya götürür, birlikte az baharatlı İrlanda-Çin patates kızartması, noodle ve kaburga yerler. Yemekten sonra birer brendi içmeyi ihmal et-mezler. İş icabı sokaklarda oldukları günler Crown Bar'a uğrar, domuz kaburgası yahnisi yerler, yanında da elbette tarihi 1756'ya daya-nan İrlanda'nın "milli" bira markası, rekorlar

1981, Bobby Sands için yapılan eylemlerden bir kare

kitabına da adını veren Guinness bira. Sonuçta burası İrlanda!

Royal Oak adlı bardan bahsetmemek olmaz. Karakolun hemen bitişiğindeki bu bar, yazarın çocukken etkilendiği gerçek mekânlardan. “Bisikletiniz çalındıysa ve karakola başvurmak istediyseniz karakolun bitişiğindeki Royal Oak adlı bara gitmeniz daha mantıklıydı, çünkü olağanüstü bir durum olana kadar tüm polisler Guinness bardaklarıyla genelde orada olurlardı.” Duffy de üstlerinden baskı görüyorsa, soruşturmada tıkandıysa ekibi toplar, hemen yan bina-ya geçer, bazen o kadar erken saatte giderler ki barın açılmasını beklemek zorunda kalırlar, açılır açılmaz Guinness biralarını alıp güne orada devam ederler. Sıklıkla gittiği barlardan biri de Dobbins adlı, içinde 16. yüzyıldan kalma heybetli bir şöminenin olduğu bardır. Laura’yı da ilk buluşma için buraya davet eder ve burada Guinness biralarını içerler. Duffy’nin Guinness içmediği tek yer, farklı mutfakların restoranlarıdır. Çaylak ve alımlı polis Heather’ı, Land Rover aracının içinde birlikte saldırıya uğradıkları bir günün sonunda yemeğe davet eder, onu North Caddesi’ndeki Tac Mahal adlı Hint restoranına götürür. Heather, baharatlardan hoşlanmadığı

için yemeklere pek dokunmaz ama Sean hepsini silip süpürür. İşte bu restoranda yemeğin eşlikçisi Hint bira markası Kingfishers olur. Yemekten sonraysa Dubbins’e mutlaka uğrar, burada Guinness birasına kavuşur.

Öğle yemeklerini iş arkadaşlarıyla dışarıda yer ama akşam dışarıda yiyecekse bunun bir anlamı olmalıdır; hoşlandığı bir kadınla buluşmak. İştahlı ve meraklı dedektifimiz, Belfast’ta açılan yeni restoranları takip eder, örneğin yeni açılan İtalyan restoranına serinin ikinci kitabında tanıştığı Gloria’yı götürür; burada risotto sipariş eder ve üstüne tüm tatlıları dener.

Dışarıdayken yemek konusunda seçici olan Duffy, evde tam tersi bir alışkanlığa sahiptir. İşten eve döndüğünde ilk yaptığı şey, buzlukunda beklettiği yarım litrelik bardağı çıkartmak, yarısına kadar limon suyu doldurmak, içine birkaç buz parçası atmak, bardağa ağzına kadar 80 derecelik Smirnoff votka koymaktır. Evdeki hayat ancak bunu yaptıktan sonra başlar, dinleyeceği plağı ve okuyacağı kitabı seçer, votkasından birkaç yudum aldıktan sonra mutfığa döner. Dondurulmuş patates kızartmasını fritöze atar, Heinz marka fasulye konservesini açar, yanına sahanda iki yumurta ya da tost ekler. Ya da bir

kutu çorbayı ısıtır ve yanına biraz eklemekle idare eder. İşte, evdeki akşam yemeği bu kadar.

Genelde buzdolabında çok fazla yiyecek tutmaz, yoğun bir dönemdeyse pazar günü de çalıştıysa Belfast'ta karnını bir türlü doyuramaz. Pazar günü açık olabileceğini düşündüğü 12 Çin lokantasını tek tek arar ancak sandviç alacak bir yer bile bulamaz. Eve dönüp buzdolabını boş bulduğunda açlıktan bayılmamak için yan komşusuna uğramak zorunda kalır. Aslında bir parça eklemek ve kutu çorba isteyecektir ancak Bayan Campbell, ısrarlarıyla Duffy'yi mutfak masasına oturtmuştur bile. Mönüde AET'nin dağıttığı kızarmış et ve yanında havuç, patates ve yabancı havuç püresi vardır. Tatlı olarak da eklemek ve muhallebi ile tereyağlı puding.

Birkaç kez dolabı domuz pastırması ya da etle de dolmuştur; mahallenin paramiliteri Bobby, Duffy'ye AET'nin dağıttığı bu ürünleri teşekkür niyetine hediye eder. Sonraki günlerde akşam yemeği mönüsü haliyle değişir, domuz pastırması kızartması, eklemek ve patates kızartması. TV'de yeni başlayan *Magnum P.I* isimli yeni polisiye diziyi izlerken yemeğini yer, tüm ünlü dedektiflerin neden bıyıklı olduğu üzerine düşünür. "Serpico gibi onun da heybetli bir bıyığı vardı. Problemimin bu olduğunu fark ettim." Yemeğin ardından votka gimlet içmeye devam eder. Serinin tüm kitaplarında "votka gimlet" sihirli bir sözcük gibidir. Duffy'yi evde başka bir içki tüketirken nadir görürüz. Yazar, bu içki tercihi de diğer pek çok şey gibi inceliklerle düşünmüş. "17-18 yıl önce Hindistan'a gitmişim, çok sıcak, çok tozlu, tehlikeli bir ülke. Tüm gün gezdikten sonra otele döndüğümde nimbu pani adlı içkiyi içtiklerini fark ettim. Temelde limon suyu, maden suyu, buz ve votkadan oluşuyor. Denedim ve nimbu pani'nin ferahlatıcı, rahatlatıcı ve harika bir içki olduğunu düşündüm. Duffy sofistike bir adam, nimbu pani'nin onun için çok uygun olacağını düşünmüştüm ama 80'ler İrlanda'sında yaşayan bir polis için yeterince sert bir içki değil, bu açıdan gerçekçi olmayacaktı. Ben de biraz değiştirdim. Her akşam için dondurucuda yarım litrelik bir bardak tutması, çokça votka, biraz maden suyu, limon suyu ve buzla kendine sert bir içki hazırlaması daha doğru ve gerçek geldi, çünkü 80'lerde Belfast'taki Duffy votka gimlet dolu her bardağı içtikten sonra aslında şunu söyleyebilir bence: 'Evet, bir günü daha atlattım ve hâlâ hayattayım.'"

Evet, Duffy istisnasız her akşam votka gimletini hazırlayıp mutlaka o günkü ruh haline uygun bir plak ve kitap seçip koltuğuna kurulan sofistike

bir adam. Berber dostu Sammy'nin önerisiyle Arnavutluk Radyosu'ndaki haberleri takip etmeyi de ihmal etmeden...

Duffy'yi yemek yaparken çok az görürüz, bu anların en önemlisi ise Laura'yı evine yemeğe çağırdığı akşamdır. Bir aydır sakladığı İtalyan kırmızısını çıkarır, parmesan peynirli nefis bir spagetti yapar. Yemek boyunca pikaptan Ray Charles'in müthiş sesi yankılanır.

Karakolda özel bir kutlama varsa pasta işi de Duffy'ye bırakılır. Örneğin Başmüfettiş Carol için yapılacak kutlama için pastayı bizzat gidip sipariş ettiğini görürüz: Kat kat pandispanya, krema, rom, marmelat ve şekerden oluşan tipik bir İrlanda işi doğumgünü pastası. Ve içinden bir ses: "Kutlamanın yapılacağı gün, kalp masajı yapan aletlerden bir tanesini karakola getirtmek gerek, ne olur ne olmaz." Duffy iştahlı olsa da kalp sağlığına en azından yemek ve sigara anlamında dikkat etmeye çalışır. Karakola çıkarken sigara paketini arabada bırakmasının nedeni de budur, ağır yemekleri aynı gün içinde tüketmemeye çalışmamasının da. Olur ya, 80'ler Belfast'ında en azından kalp krizinden ölmek gerek...

TIŞÖRTLERİYLE DE STİL SAHİBİ

Meşhur tabirle "stili olan" dedektifimiz Duffy'nin en önem verdiği, tişörtleridir. Öyle sıradan, dümdüz tişörtler giyerken göremezsiniz onu. Che Guevara tişörtünden bahsetmiştik, sık sık giydiği diğer tişörtler arasındaki favorileri ise 1969'da Dublin'de kurulan İrlandalı hard rock grubu Thin Lizzy tişörtü, ofisteki masasının çekmeceğinde acil durumlar için sakladığı Deep Purple tişörtü ve Ramones tişörtü.

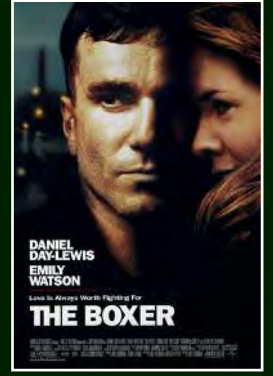
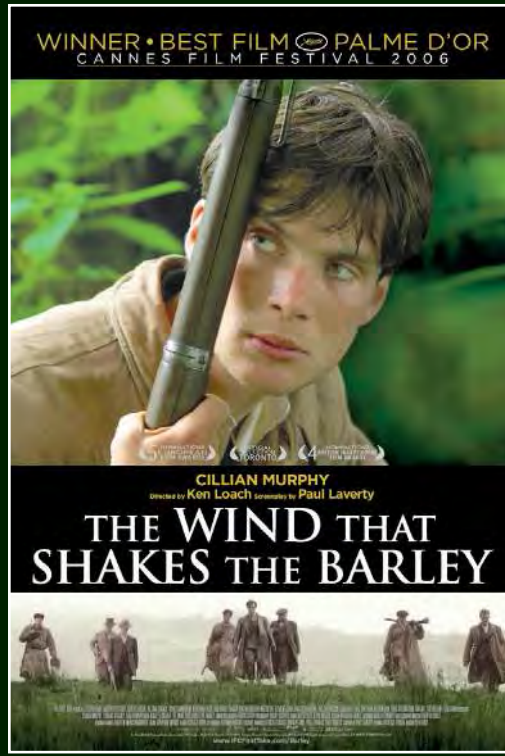
Yaz kış mutlaka kot pantolon, bazıları biraz eski ve yıpranmış olsa da Duffy için sorun değil. Soğuk günlerde elbette kazak giymek zorunda; tercihi, polo yaka genellikle siyah kazak. Hava çok soğuk değilse üstüne bir yağmurluk ama çoğunlukla bir deri ceket. Ayakkabı tercihi de net: Ya DM marka ayakkabısı vardır ayağında ya da Adidas.

BİR ÜLKENİN TARİHİYLE YÜZLEŞMEK

Adrian McKinty'nin ne kadar gerçek, ne kadar detaylı bir karakter yarattığı ortada. Kitapları henüz okumayanlar için ana hikâyeleri anlatmamayı tercih ediyorum. Ancak yazarın, serinin her kitabında çok doğru kurulmuş, mantık hatası içermeyen, doğru adımlarla çözülen, dönemin ve ülkenin gerektirdiği gibi mutlaka daha büyük bir yere/olaya bağlanan oldukça başarılı bir po-

İRLANDA HAKKINDA İZLEYEBİLECEĞİNİZ BAZI FİLMLER

- The Wind That Shakes the Barley (Özgürlük Rüzgarı)
Yönetmen: Ken Loach
- Hunger (Açlık)
Yönetmen: Steve McQueen
- Bloody Sunday (Kanlı Pazar)
Yönetmen: Paul Greengrass
- The Boxer (Boksör)
Yönetmen: Jim Sheridan
- Maze (Labirent)
Yönetmen: Stephen Burke
- Michael Collins (Özgürlüğün Bedeli)
Yönetmen: Neil Jordan
- Fifty Dead Men Walking (50 Ölü Adam)
Yönetmen: Kari Skogland

lisiye kurguyu incelikli bir edebi dille birleştirdiğini söylemem gerek.

Bunun yanında ve hence daha önemlisi, yazarın doğup büyüdüğü ülkenin tüm gerçeklerini olabildiğince açık, net ve cesurca ortaya koyması. Elbette yazarın baktığı ve durduğu yerden...

H Blokları adlı özel tip cezaevlerindeki baskı ve işkencelerin son bulması, tek tip kıyafet uygulamasının geri çekilmesi ve IRA mahkûmlarına siyasi statü tanınması için 1981'de başlatılan açlık grevlerinin ülkede yarattığı atmosfer, duvar yazıları, eylemler, çatışmalar... Duffy, sokaklarda yürürken ya da düşünürken yüzleşiyoruz tüm bunlarla. Ya da 18 yaşında IRA üyesi olmaktan tutuklanan, ömrünün büyük bir bölümünü cezaevinde geçiren, cezaevindeyken milletvekili seçilmesine rağmen üzerindeki baskı artırılan ve 1981 açlık grevlerinin 66. gününde hayata veda eden, günlüğüne yazdığı son cümle, "Bir gün bizim de günümüz gelecek" olan Bobby Sands'ın Belfast'ın "iki yakasında da gerçek bir kahraman oluşu"nun nedenlerinin izlerini görüyoruz. Açlık grevinde aynı gün iki insanın ölmesinin tüm ülke için katlanılacak sonuçlarını derinden hissediyoruz; polislerin sahte delil yerleştirerek insanları tutuklama alışkanlığının nasıl normalleştirildiğine tanık oluyoruz...

Thatcher'ın Belfast'a geleceği gün alınan önlemlerin ağırlığının, güvenlik nedeniyle cadde-lerin, meydanların kapatılmasının bir ülke hakkında ne düşündürmesi gerektiğini, Arjantin'in Flakland Adaları'ndaki işgalinin neden ve nasıl

İrlanda'yı etkilediğini, liman işçilerinin greve gitmesiyle halkın marketlere neden akın ettiği- ni, elektrik işçilerinin grevinin nasıl kırıldığını, Papa'ya düzenlenen suikastın Belfast sokaklarındaki yansımaları, kaçılması imkânsız olduğu iddia edilen Maze Hapishanesi'nden 25 Eylül 1983'te inanılmaz bir planla kaçan 38 IRA mahkûmunun başına gelenleri, bu kaçışın İrlanda ve İngiltere'de neleri değiştirdiğini, Yorkshirelı Karindeşen'in yaptıklarının RUC Karakolu'nda neden konuşulduğunu, hatta 1982 Dünya Kupası'ndaki İrlanda takımının durumunu düşündürmeden, kısacası gerçekte yaşananların etkisini yüzümüze çarpmadan sadece kurguya ya da karaktere odaklanan, çabucak zihinlerden silinecek bir seri yazmıyor Adrian McKinty.

Sonuçta IRA'ya katılmayan ama Kanlı Pazar katliamının sorumlularından olduğu için halkın nefret ettiği Hava İndirme Taburu askerlerini Ulster caddelerinde görünce polislerin bu taburla "kardeş" oldukları iddiasını da hazmedemeyen, bu anlamda arada kalmış, sıkışmış bir roman kahramanının bize anlatacağı çok şey var. Adrian McKinty hedeflediği gibi, okurları her romanda kendisine karşı dürüst, içsel yolculuğa çıkan, sorgulayan karakterlerle, bu karakterlerin gerçek duygularıyla ve bölünmüş bir ülkenin gerçekleriyle yüzleştiriyor.

1 PIRA: Geçici IRA, 1919'da kurulan tarihsel IRA'dan 1969'da ayrılan bu örgüt, 70'li yıllardaki ayaklanmalarda aktif rol oynar.

2 peeler: Polisleri niteleyen hakaret sözcüğü

HEM GÜNAH KEÇİSİ HEM DE SUÇLU HERKESTEN

Polisiyenin atası şövalye romanları ve kahramanlık hikâyeleri olarak alınsa bile Daniel Pennac'ın kaleme aldığı Malaussène romanlarının atası, bir soyağacı çıkarmak gerekme de Don Quijote olmalıdır herhalde: Kahramanlık derdinde olmayan ama ölçülemez saflığıyla belayı üzerine çeken bir ermiş, zamanı şaşırmış bir mecbur adam.

19. yüzyılın ikinci yarısına gelindiğinde şövalye romanları artık çoğu okura bir anlam ifade etmiyordu. Dumas'nın büyük örneklerini verdiği entrika ve kahramanlık hikâyeleri hâlâ revaçtaydı ama yüzyıl bitirken hayat artık radikal bir şekilde değişiyordu. Günümüze dek sürecek ve okurunu adeta kelepçeleyip götürecek türün, polisiyenin ilk örnekleri o zamanlar, Sanayi Devrimi'nin Avrupa başkentlerini, proletaryanın kuluçkasına çevirdiği günlerde yazıldı: Belanın kol gezdiği şehirlerde artık yeni suçlular ve yeni kahramanlar olacaktı.

Gerek nispeten yakın dönem kahramanlık hikâyeleri gerekse daha eski şövalye romanlarını polisiyenin atası kabul etmek, meselesi yönünden değilse de en azından popüler tür olmaları açısından kabul edilebilir. Şövalye romanları 14.-15. yüzyıllarda çok okunup ardından hızla unutuluyor ta ki Cervantes, *Don Quijote*'yi yazana dek. Don Quijote'yle birlikte şövalyenin ve temsil ettiği tüm değerlerin unutulup bir kurum olarak çoktan tasfiye edildiği 16. yüzyılda tür yeniden popüler hale geliyor. Fakat bir farkla, bu kez komedi olarak!

Polisiyenin atası şövalye romanları ve kahramanlık hikâyeleri olarak alınsa bile Daniel Pennac'ın kaleme aldığı Malaussène romanlarının atası, bir soyağacı çıkarmak gerekme de, *Don Quijote* olmalıdır herhalde: Kahramanlık derdin-

de olmayan ama ölçülemez saflığıyla belayı üzerine çeken bir ermiş, zamanı şaşırmış bir mecbur adam.

BEN ÇAĞRILINCA HEP KOŞARIM

Daniel Pennac bir edebiyat öğretmeni. Bu eğlenceli bir bilgi çünkü *Okul Sıkıntısı* isimli kitabında itiraf ediyor, kötü bir öğrenciymiş. Okuldan çıktıktan sonra bile okul, eve kadar peşimden gelirdi, diye anlatıyor. Pennac çocuk kitapları, denemeler de yazmış ama onu bugün Fransa'nın en çok okunan yazarlarından biri haline getiren Malaussène ailesinin hikâyelerini anlattığı roman serisi olmuş.

İlk kitap *Gulyabaniler Cenneti*, 1985 yılında yayımlanıyor. 1987 yılında ikinci roman *Silahlı Peri* geliyor. Üçüncü roman *Küçük Yazı Satıcısı*'ysa 1989'da okurla buluşuyor. Bu üç roman Türkçeye de on yıl gecikmeli de olsa çevrilmiş durumda ancak serinin devam eden halkaları *Monsieur Malaussène*, *Des Chretiens et des Maures* ve *Aux Fruits de la Passion* henüz çevrilmiş değil. Bu son roman 1999'da yayımlanmış ve Pennac o tarihte Malaussène ailesiyle vedalaştığını ilan etmişti. Heyhat Malaussène ailesi onunla vedalaşmamış olmalı, yazar iki yıl önce iki kitaplık yeni bir maceranın ilk kitabı olan *Le Cas Malaussène*'i yayımladı ve pandemi günlerini de ikinci kitabın yazımıyla geçirdi. Pennac ve Malaussène hayranları için şahane haber!

Benjamin Malaussène'le okurun tanıştığı kitap olan *Gulyabaniler Cenneti*, en hazırlıklı okuru bile gafil avlayacak cinsten. Klasik bir polisiye değil. Klasik herhangi bir şey değil. Malaussène, polisiye tarihinde benzeri olan bir karakter değil. Karşımızda belki ancak Salinger'in öykülerinde ya da Wes Anderson'un filmlerinde görebileceğimiz sıradışı bir aile var. Her birinin babası farklı biri olan beş kardeş, anneleri onlara başka erkeklerden başka kardeşler yapmak için uzaklarda. Babalardan ise haber yok. Malaussène bu ailenin en büyüğü. Abi, baba ve anne Malaussène! Kahramanımız Malaussène'i kahraman yapan şey öncelikle bu: Sorumluluk sahibi ve anne ile babanın günahının bedelini şikâyet etmeksizin ödemeye, telafi etmeye hazır, hem de seve seve.

Ailenin belki de en ışıltısız ferdi Benjamin Malaussène. Onun bakıp büyüttüğü kardeşlerin her biri tek başına bir romanı sürükleyecek kadar renkli. Elinden fotoğraf makinesini düşürmeyen ve makinesiyle görünmeyeni gören Clara; yıldızları okuyan Therese; aşkının meyvelerini karnında taşıyan romantik Louna; gulyabani resimleriyle kafayı bozmuş ufaklık; okulunu havaya uçuran Jeremy ve Belleville'de çapkınlığa çıkan saralı köpeği Julius. Benjamin Malaussène çok çalışmak ve bu yıldızlar karmasını bir arada tutmak zorunda, kendisine biçtiği görev bu. Bunun için de yapmadığı iş kalmamış: İmalat

yöneticiliği, barmenlik, taksi şoförlüğü, bir din kurumunda resim öğretmenliği, tuvalet sabunu araştırmacılığı ve başka işler. *Gulyabaniler Cenneti*'ndeyseniz benzersiz bir işi var, günah keçiliği! Bir alışveriş merkezinde kalite kontrol sorumlusu Malaussène. Fakat çok sayıda ürün ve tek kişilik bir kadroyla bu işin hakkıyla yapılamayacağını düşünen patronu, kalite kontrolle zaman ve personel harcamak istemeyince işin tanımı ihtiyaca göre değişiyor. Aldığı ürün sorunlu çıkan müşterilerin yanında Malaussène'i çağırıp onun hatası olduğunu söylüyor ve müşterinin önünde onu işten çıkarıyor. Ağlayıp sızlayan Malaussène'in bu haline dayanamayan müşteriler kendi dertlerini unutup zalim patrona kızarak şikâyetlerini çekip gidiyorlar. Malaussène bu işi kısaca "kendimi azarlatmak" diye tarif ediyor. Aşağılık bir iş şüphesiz, Malaussène de öyle düşünüyor: "Hiçbir şeyi kontrol etmiyorum çünkü tacirlerin tapınağında hiçbir şey kontrol edilemez... Müşterilerden biri bir şikâyetle geldiği zaman, ben şikâyet bürosuna çağrılıp feci şekilde azarlanıyorum. Benim görevim bu aşağılama fırtınasını karşılamak ve genelde o kadar zavallı, o kadar üzgün bir şekilde karşılıyorum ki, müşteri, intiharımın vicdanını rahatsız etmemesi için şikâyetini geri alıyor ve her şey dostça ve mağaza için en az zararla hallediliyor. İşte, bana bunun için para ödüyorlar... Neyse ne, günah keçisi olmayı kabul ettim ve bu rahatsız edici bir durum."

MERKANTİL TOPLUMUN SUÇUNU SIRTLANARAK...

Her akşam, onları televizyon denen uyuşturucu batağından korumak için kardeşlerine uzun ve macera dolu hikâyeler uyduruyor Malaussène. Uydurduğu hikâyeler kadar uçuk bir macera'nın ortasında kalmasıyla hayatı değişiyor: Evde mecburen ebeveyn, işte mecburen sorumlu olan Malaussène, çalıştığı alışveriş merkezinde patlayan bir bombayla birlikte mecburen suçlu oluveriyor. Varoluşçuluğun temel önermesindeki kişi oluyor böylece Malaussène: Her koyun onun bacağından asılıyor.

O ana kadar gerekçeleri hep akla yatkın, kardeşlerine sahip çıkmak ve onları geçindirmek zorunda. Bu nedenle ebeveyn ve bu nedenle istemediği bir işte çalışıyor. Fakat neden suçlu? Romanın muamması burada başlıyor. Malaussène'in çalıştığı alışveriş merkezi, köpeği Julius'a ve yatakta "başarının ertesindeki devrimciler ve primitif halklar"ı tek geçen sevgilisi Julia'ya (Julia Teyze) varana dek tüm ailesinin hayatını tehdit eden bir ölüm döngüsünün odağı haline geliyor.

Suçluyu bulmak Malaussène için suçunu bulmak anlamına geliyor. Bu haliyle trajedisi Kafka'dan beri işaret edilen tipik 20. yüzyıl insanını görüyoruz onda. Suçlu ve suçunu arıyor. Tarihin hiçbir döneminde, belki de prototipi olan Hz. İsa'nın öğretilerinde bile bu kadar işlevsel bir rol üstlenmemiştir sıradan insan. İşlemediği günahların sorumlusu ilan edilen, sorgulamadan bedel ödeyen bu tipe tarihin hiçbir döneminde, şimdi ticaret burjuvazisinin duyduğu kadar ihtiyaç duyulmamıştır. Günah keçisi Malaussène

masumiyetini ispatlamayı değil, suçunu bulmayı istemektedir. Masumiyeti ispatlandığında artık o da değişecektir: bir silah olduğunu kabul edecek, nihayet infilak edecek olsa da onu tutan eli de koparacaktır.

KİFA, NABKİ MİN DİKRA HABİBİN VE MENZİLİ...

Benjamin Malaussène sevmese de günah keçiliği fevkalade bir iş ve kalabalık ailesini geçindirmek için bu işi yapmaya devam etmek zorunda. Bu nedenle devam eden hikâyelerde de günah keçisi olmayı sürdürüyor. İkinci roman *Silahlı Peri*'de aile fertlerinin sayısı dramatik şekilde artıyor. Bebekler ve ihtiyarlar, Benjamin'in omuzlarında kendilerine kalacak bir oda buluyorlar. Bir önceki romanın sonunda çalıştığı alışveriş merkeziyle yolları ayrılan Benjamin, geceler boyu anlattığı hikâyeleri derleyip toparlayan kardeşinin gönderdiği notları okuyup randevu veren yayınevine, hiç aklında yokken yazar olacağı umuduyla gidiyor ama yayınevinin dosyasıyla hiç ilgilenmediğini görüyor. Çok sevdiği Türk kahvesini yudumlararken Talion Yayınevi'nin sahibi Kraliçe Zabo ona yayın yönetmenliği teklif ediyor: Birinin, dosyası reddedilen yazarların soru ve hakaretlerini göğüslemesi gerek! Böylece Malaussène günah keçiliğinde yeni bir aşamaya geçiyor.

Malaussène sadece başkalarının günahlarını üstlenen biri değil. Günahkâr olsun, suça bulaşsın, temiz kalmasın istenen biri. Malaussène mevcut haliyle dünyayı ele veren bir hata aslında: O da suçlu ve günahkâr olursa dünya düzelecek. Üs-

Benjamin Malaussène çok çalışmak ve bu yıldızlar karmasını bir arada tutmak zorunda, kendisine biçtiği görev bu. Bunun için de yapmadığı iş kalmamış: İmalat yöneticiliği, barmenlik, taksi şoförlüğü, bir din kurumunda resim öğretmenliği, tuvalet sabunu araştırmacılığı ve başka işler. Gulyabaniler Cenneti'ndeysenizersiz bir işi var, günah keçiliği!

telik artık anlamı silikleşmiş bir "iyi" olmak için özel bir çabası yok Malaussène'in. Zaman zaman hırslanıp her yeni hikâyede küçüklü büyüklü yeni fertlerin eklendiği ailesini iyi yaşatabilmek için günah keçiliğine evet dese de sistemin sürmesine değil, bir noktada infilakına hizmet ediyor. Karakterini, maceradan koptuğu ve bir parçası olmaktan sonsuz kere mesut olduğu ailesiyle birlikteyken daha yakından görebiliyoruz. Başkalarının (kötülerin) suçunu üstlense de nihayetinde macera tam olarak ancak Malaussène gibi bir keşişin götüreceği bir finale gidiyor:

"Gerçekten bir peri gördüm Stojil Amca, bir adamı çiçeğe dönüştürdü."

"Tersini yapmasından iyidir."

"Neden?"

"Çünkü periler çiçekleri adama dönüştürmeye başlarlarsa artık kırlara gidemeyiz."

Uyuşturucudan uçan ihtiyarlar, öldürülen yaşlı kadınlar, sanatçıların yarattığı bir kenti dönüştüren müteahhitler arasında kaçınılmaz olarak eğlenceli, bir o kadar sert bir portre çiziyor bize

Malaussène: Yüzyılı bitirmeye hazırlanan insanlığın doyurulamaz iştahı karşısında, yazar kaprislerini göğüslemek neredeyse çocukça bir oyuna dönüşüyor. Romanda geçen kadim bir dizede dendiği gibi:

"Duralım, bir sevgilinin ve bir evin hatırası için ağlayalım..."

ZIRHINI KUŞANIP ATINA BİNEREK BÜTÜN HAKSIZLIKLARI DÜZELTECEK...

Don Quijote yayımlandığında şövalye romanları artık tarih olmuştu, tabii şövalyelik de. Yine de bir kutsal kitap gibi okunup elden ele geçirilmesinde artık tasfiye olmuş bir kuruma duyulan nostaljik ilgiden ziyade temsil ettiklerinin de toplumsal hayattan silinmesinin yarattığı rahatsızlığı görmek isabetli olur: Gurur, erdemlilik, fedakârlık, sadakat... Cervantes, romanında şövalyeyi komik resmetmez, şövalye içine yerleştirildiği tabloda kaçınılmaz şekilde komik görünür. *Kapital*'de Marx'ın işaret ettiği gibi, zamanın ejderhalarına geçmişin silahlarıyla direnmektedir Don Quijote, bunun bedelini de ağır bir şekilde öder: Suçluları alt edecekken onların yerine cezalandırılır! Yine de bu onun iyi, neredeyse bir ermiş olduğu gerçeğini gölgelemez. Sevilmesinin ve kalıcı olmasının altında yatan sebeplerden biri de budur.

Malaussène'in edebi referanslarını düşünürken polisiyenin klasiklerinde değil de *Don Quijote*'den izler bulmak yalnızca her iki karakterin de zamansız gelmiş birer ermiş olmasından kay-

naklanmıyor elbette. Bir diğer sebep de romanın (karakterin), kendi zamanının okuru tarafından büyük bir açlıkla tüketilmesi, hikâyede verilen payenin gerçekte de verilmesi. Malaussène, edebiyat okurunda nitelikli bir popüler eser okuma açlığını fazlasıyla tatmin etse de asıl dokunduğu yer modern insanın değerler bütünündeki yarıdır. Modern okur, Don Quijote'nin atına atlayıp aramaya koyulduğu değerleri Malaussène'de buldu. Heyhat, gerçekte kaybettiğimizi kurmacada yerine koymak Malaussène'in bize miras bıraktığı tek kötü şey olabilir, gerçeğin sonsuza dek kaybı! Bu kez bir yazarın yerine geçtiği üçüncü roman *Küçük Yazı Satıcısı*'nda dediği gibi:

“Kurmacayı asla yabana atmayacaksın... Hayattaki en berbat şeylerin bizi vazgeçiremeyeceği bir uyuşturucu.”

Malaussène'in adım adım dolaştığı Belleville, ıslıl ıslıl bir Gotham'dır aslına bakılırsa. Direnişçilerden Nazilere, uyuşturucu tüccarlarından bakanlara, yazar ve müzisyenlerden gazetecilere, gulyabanilerden Noel babalara bu dünyadan figürler, bir sirk çadırında bir araya gelmiştir sanki. Malaussène o kadar masum, suç fikrine o kadar uzaktır ki mesela suçluları haklamayı asla öncelemez, çünkü bu da içinde bir parça suç, yerine göre günah barındırır. Malaussène bu anlamadığı “şey”den uzak durmayı tercih eder.

Malaussène sadece başkalarının günahlarını üstlenen biri değil. Günahkâr olsun, suçla buluşsun, temiz kalmasın istenen biri.

Malaussène mevcut haliyle dünyayı ele veren bir hata aslında: O da suçlu ve günahkâr olursa dünya düzelecek. Üstelik artık anlamı silikleşmiş bir “iyi” olmak için özel bir çabası yok Malaussène'in.

Tam da bu nedenle başındaki haleye kadar ele geçirilmek istenir. Suçun tanımı olan o patron, baron ve haydutlar Malaussène'e işlerini yürütmek için ihtiyaç duymazlar, işler zaten tıkrı tıkrı yürümektedir. Onların hırsının altında Malaussène'de cisimleşen o son kırıntıyı da süpürmek, o son zerreyi de kapatmak yatar. Onları normalleştirecek şey Malaussène'in kriminalize olmasıdır.

Malaussène bize, bu çılgınlığa karşı koymak için pelerine ihtiyaç duymadığımızı gösteren harikulade bir kahraman. O bütün bu muammayı gri hücreler, keskin zekâ ya da koltuk altında taşınan bir 45'liğin yardımıyla değil, hiçbir anlama gelmeyen ve çok şey söyleyen gözleriyle çözer. Olan bitenin ve çırpınıp duran kalabalığın üzerine dünyanın henüz ilk günlerindeymiş gibi saf bir ışık düşüren masum gözleriyle.

CORMORAN STRIKE

Adını, Cornwall bölgesinin folklorunda yer alan bir devden alan Cormoran, isminin hakkını her zaman verdi; gittiği her yeni okulda, başladığı her yeni sınıfta arkadaşlarının arasında en gelişkin çocuk olarak öne çıkıyordu, hatta üst sınıflardaki çocukların bazılarında bile büyüktü. Ergenlik döneminde boksla ilgilenmeye başladı. Cormoran ve Lucy çocuklukları boyunca anneleri ve annelerinin erkek arkadaşlarıyla birlikte sürüklenerek gezgin gibi yaşadı.

Cormoran Blue Strike, 23 Kasım 1974'te İngiltere'nin Cornwall kentinin güney kıyısındaki St. Mawes kasabasında doğdu. Ünlü rock yıldızı Jonny Rokeby ile müzik grubu üyelerinin peşinde koşan, onları her yerde takip eden, "groupie" olarak bilinen genç kadınlardan birinin, Leda Strike'ın gayrimişru çocuğu olarak dünyaya geldi. Cormoran babasıyla sadece iki defa görüştü. Jonny'ye asla benzemiyordu, zaten Jonny Rokeby de DNA testi sonucunda Cormoran'ın oğlu olduğuna ikna olmuştu. Cormoran çocukluğunun yarısını Cornwall kasabasında yarısını da Londra'da geçirdi. Annesinin gezgin hayat stili nedeniyle Norfolk'ta yaşayan yarı mistik bir topluluğun parçası olarak yaşadığı kâbus gibi bir dönem de oldu. Annesinin başka bir müzisyenle ilişkisinden doğan üvey kardeşi Lucy ile büyüdü. Lucy, Cormoran'ın annesinin ve babasının farklı ilişkilerinden doğan sekiz kardeşi arasında en ve hatta tek yakın olduğu kardeşiydi.

Adını, Cornwall bölgesinin folklorunda yer alan bir devden alan Cormoran, isminin hakkını her zaman verdi; gittiği her yeni okulda, başladığı her yeni sınıfta arkadaşlarının arasında en gelişkin çocuk olarak öne çıkıyordu, hatta üst sınıflardaki çocukların bazılarında bile büyüktü. Ergenlik döneminde boksla ilgilenmeye başladı. Cormoran ve Lucy çocuklukları boyunca anneleri ve annelerinin erkek arkadaşlarıyla birlikte sürüklenerek gezgin gibi yaşadı. İki kardeşin istikrar ihtiyacı, sadece annelerinin Cornwall'da yaşayan kardeşi Ted ve karısı Joan'ın yanına

gittikleri zamanlarda giderilebiliyordu. Zaten Cormoran da herkesten çok Ted dayısına benziyordu. Ayrıca Cornwall'ın da Cormoran için ayrı bir yeri vardı, sonuçta ismi bile o kasabada yatıyordu.

Cormoran, 15 yaşındayken annesi Leda, Jeff Whittaker isminde genç bir adamla evlendi. Jeff, Cormoran'dan sadece beş yaş büyüktü. Leda ve Whittaker gecekondan benzeri evlerde, yerdeki kirli yatakların üzerinde uyuyor ve sürekli olarak uyuşturucu kullanıyordu. Sabit bir evleri yoktu, dolayısıyla çocuklar da onlarla beraber oradan oraya savruluyordu. Whittaker'ın tehditkâr davranışları nedeniyle Lucy, dayısı Ted ve karısı Joan'un yanına taşındı. Cormoran ise annesini yalnız bırakmamak için kalmayı tercih etti.

Her zaman zeki, kararlı ve çalışkan bir öğrenci olan Cormoran, Oxford Üniversitesi'ni kazandı ve iki yıl boyunca oradaki eğitimine devam etti. Cormoran üniversitedeyken bir partide Charlotte Campbell isimli "sosyetik" bir genç kadınla tanıştı. Charlotte da Oxford Üniversitesi'nde okuyordu. Cormoran'ın söylediğine göre, gördüğü en güzel kadındı. Koyu renk saçları, büyük yeşil gözleri, kemikli yüzü ve şekilli vücuduyla adeta nefes kesiciydi. Aynı zamanda zeki ve ince bir espri anlayışına sahipti. Yedi tane ellilik bira deviren Cormoran, nihayet cesaretini topladı ve Charlotte'un yanına gitti. Charlotte o anda erkek arkadaşı Jago Ross'tan ayrıldı ve Cormoran'la beraber olmaya başladı. Bu, Cormoran'ın 19 yıllık ömrünün en olağanüstü anıydı.

Kraliyet Askeri Polis Teşkilatı'nın Özel Araştırma Birimi'nde görev yapan Cormoran, ordudaki ilk görevinin bir parçası olarak Irak'ta bulundu. Bunun yanında Afganistan, Angola, Balkanlar, Kıbrıs, Guantanamo, Nairobi ve Almanya'da göreve gitti ve Basra'da bir soruşturmaya dahil oldu. Henüz ayrıntılarını bilmediğimiz bir olayın ardından hayat kurtarma madalyası kazandı. Afganistan'da araştırmacı olarak çalıştığı dönemde bombalı bir saldırı sonucunda bacağının yarısını kaybetti.

Cormoran 20 yaşındayken, annesi eroin doz aşımından ölü bulundu. Cormoran her zaman Whittaker'ı annesinin ölümünden mesul tuttu. Bu travmatik olayın ardından Oxford'dan ayrıldı ve Britanya ordusuna katıldı. Üniversiteden ayrılmasıyla Charlotte ile ilişkileri de sekteye uğradı. Neredeyse iki yıl boyunca birbirlerini hiç görmeyeceklerdi. Sonrasında da yıllarca görüşmediler.

Kraliyet Askeri Polis Teşkilatı'nın Özel Araştırma Birimi'nde görev yapan Cormoran, ordudaki ilk görevinin bir parçası olarak Irak'ta bulundu. Bunun yanında Afganistan, Angola, Balkanlar, Kıbrıs, Guantanamo, Nairobi ve Almanya'da göreve gitti ve Basra'da bir soruşturmaya dahil oldu. Henüz ayrıntılarını bilmediğimiz bir olayın ardından hayat kurtarma madalyası kazandı. Afganistan'da araştırmacı olarak çalıştığı dönemde bombalı bir saldırı sonucunda bacağının yarısını kaybetti. Uzun yıllar görüşmediği eski kız arkadaşı Charlotte, Cormoran'ı hastanede ziyaret etti. Orada, Cormoran'ın söylediği gibi bir "ka-iros" anı yaşandı. Bu, özel bir an demekti, yüce bir an. Bu olayın ardından ordudan ayrılmaya karar veren Cormoran, Londra'ya döndü. Babası Jonny Rokeby'nin yardımıyla Londra'da bir özel dedektiflik bürosu kurdu, Charlotte ile ilişkisine kaldığı yerden devam etti.

Cormoran'ın en eski arkadaşlarından olan Dave Polworth'ün söylediğine göre Charlotte berbat bir insandı. Mitomani hastasıydı yani yalanlar uyduruyor ve uydurduğu yalanlara inanıyordu. Nitekim Cormoran ve Charlotte'un 16 yıl boyunca bir ayrı bir barışık geçen, çalkantılı bir ilişkileri oldu. Charlotte üç defa ilişkilerini bitirmek istedi, her seferinde tekrar barıştılar

Orduda geçirdiği günlerini sevgiyle yâd etse de askeri hayata tam anlamıyla gömülmeden orduyu terk etmeyi seçen Strike, bir süre için sivil hayatında da zorluklar yaşar. Özel dedektiflik bürosunda işler kesattır. Dağ gibi birikmiş borçlarıyla, ufak tefek dedektiflik işleri yaparak ayakta kalmaya çalışır ancak bunlar yine de iki yakasını bir araya getirmesine yetmez. Özel dedektiflik de zaten riskli bir iştir; Strike hâlâ parasını alamadığı iki müşterisinin peşinden koşar ve bir müşterisi de Strike'ın bulduklarından memnun olmadığı için ödeme yapmayı reddeder. Kısacası Cormoran Strike, 18 aydır finansal bir yıkım girdabının içinde debelenmektedir.

fakat nihayetinde ilişkilerini kesin olarak sonlandıracak adımı Cormoran attı. Charlotte'un yalanları artık katlanılamaz hale gelmişti. Cormoran dondurucu gecenin karanlığında evden ayrılıp ofisine doğru yola çıktı. Charlotte sabah olduğunda nişanlısını takip etti ve Cormoran'a bir kül tablasıyla saldırdı. O kadar ki Cormo-

ran'ın yüzü çizikler ve morluklar içinde kaldı. Charlotte bir hışımla ofisten çıktı. Cormoran bir an duraksadıktan sonra Charlotte'un peşinden gitmeye karar verdi.

O sırada, geçici sekreter çözümleri servisinin Cormoran'ın ofisine yönlendirdiği Robin El-lacott, elindeki adrese ulaşmıştı. Önceki gece, erkek arkadaşı Matthew'la nişanlanmıştı. Kalıcı bir iş bulana kadar çeşitli yerlerde geçici sekreter olarak çalışıyordu. Firmanın onu bu sefer hangi işyerine atadığını bilmiyordu ama nihayetinde üzerinde herhangi bir işaret olmayan siyah bir kapının önünde durdu. Üstten ikinci zilin üzerine bantla yapıştırılmış yırtık bir kâğıt parçasının üzerinde aradığı ismi gördü. Tam kapıyı açıp girecekken içeriden hışımla çıkan bir kadına denk geldi. Apartmana girip me-

tal merdivenleri tırmanmaya başladı ve ikinci kattaki cam kapıya ulaştığında ne tür bir işte sekreter olarak çalışacağını anladı. Kapının üzerinde C. B. Strike yazıyordu, altında da Özel Dedektif. Robin'in ağzı açık kaldı, onu tanıyan hiç kimse buna anlam veremezdi çünkü Robin daha önce hiç kimseye, nişanlısına bile hayatı boyunca hayali olan bu meslektan bahsetmemişti. Bu şaşkınlık anını atlatan Robin kapıyı açmak için kapı koluna uzandığı anda içeriden hışımla çıkan bir devle çarpıştı. Kendisi bir yere, çantası bir yere savrulurken dev adam, Robin'i merdivenlerden yuvarlanmaktan son anda kurtardı.

Robin'e kazara saldıran bu adam, devasaydı; 100 kiloya yakın 1.90 boylarında dev gibi bir adam. Sakalları, genel olarak kıllı yapısı ve geniş göbeğiyle adeta bir boz ayıya benziyordu. Bir gözü şişmiş ve morarmıştı. Kaşının hemen altı yarılmıştı. Boynu ve yanakları çizikler içindeydi. Mahcubiyetle özür diliyor, neler olduğunu anlamaya çalışıyordu. Tüm bunlara bağlı ve tüm bunlardan bağımsız olarak, Robin de Cormoran da o günü ve öncesindeki geceyi hayatlarının sonuna dek hatırlayacaklardı.

Okurlar, 21. yüzyıl İngiltere'sinin şahsına münhasır özel dedektiflerinden olan Cormoran Blue Strike ile işte tam bu sırada tanıştı.

PEKİ, HER ŞEY NASIL BAŞLADI?

İlk Cormoran Strike romanı *Guguk Kuşu*, 2013'ün Nisan ayında okurlarla buluştu. Fakat Robert Galbraith imzalı romanın geniş kitlelerce talep görmesi bundan yaklaşık üç ay sonrasına denk geliyor. Temmuz 2013'te, *Sunday Times* gazetesi yazarı India Knight, Robert Galbraith'in bu çıkış romanından övgüyle bahseden bir tweet paylaştı. Knight'ın 100.000'e yakın takipçisinden biri, Judith Callegari, roman aslında çok ünlü başka bir yazar tarafından kaleme alındığına dair bir yorumda bulundu. Knight bu yazarın kim olduğunu sorgulayınca Callegari'den "Rowling" cevabını aldı.

Callegari'nin en yakın arkadaşının eşi, eğlence sektöründe faaliyet gösteren bir avukatlık firmasının ortağı olan Chris Gossage isimli bir adamdı. Alelade bir sohbet sırasında Gossage, nisan ayında basılan romanın yazarının Harry Potter serisinin yazarı J.K. Rowling olduğunu söylemişti; Gossage'in partner olduğu avukatlık bürosu, Rowling'i temsil ediyordu. Callegari bu tweetin ardından büyük bir hata yaptığını fark etmiş olacak ki Twitter hesabını anında sildi. Ne var ki merakı cezbedilen gazeteci India Knight bu meseleden *Sunday Times*'ın sanat editörü Richard Brooks'a bahsetti ve Brooks kendi araştırma sürecini başlattı.

Brooks'un araştırmaları, Robert Galbraith ve J.K. Rowling'in "Little, Brown" isimli aynı yayınevine mensup olduklarını gösterdi. Bunun yanında dilbilim profesörü Patrick Juola, Rowling'in *Boş Koltuk* ve *Harry Potter ve Ölüm Yadigarları* romanları ile *Guguk Kuşu*'nu karşılaştırdı. Çalışmalarının sonucunda bu üç romanın da aynı kişi tarafından kaleme alındığına kanaat getirdi. Tüm bu bilgileri çantasına koyan Richard Brooks yayınevinin aradı ve Robert Galbraith ile bir röportaj gerçekleştirmek istedi. Bu isteği defalarca reddedilen Brooks en sonunda "Rowling mi?" diye sordu ve yayınevi, Robert Galbraith'in gerçek kimliğini itiraf etmek durumunda kaldı. Tabii bu olay sonrasında Rowling tüm ilgili kişilere dava açtı ve istediğini de aldı.

O güne kadar e-kitap ve sesli kitaplar da dahil sadece 8.500 satan *Guguk Kuşu*, bir gecede Amazon çok satanlar listesinde 4709. sıradan 1. sıraya yükseldi. Bu "kimlik skandalı" romanın talihini değiştirmişti elbette fakat bu yeni polisiye roman halihazırda eleştirmenlerden övgüler almıştı. J.K. Rowling'in kurduğu dünyayı ve karakterleri güçlü bir hikâye anlatımıyla canlandırma yeteneği, ritim ve matematik konusundaki ustalığı kendini gösteriyordu. Üç boyutlu inşa ettiği kur-

banlar, şüpheliler, şahitler ve iş ortakları, konu ettiği muammaya getirdiği şık çözüm, yarattığı karmaşık ve merak uyandıran dedektif karakteri Cormoran Strike ile polisiye türünde ilerleyeceğinin sinyallerini verdi. Nitekim J.K. Rowling, Cormoran Strike serisine tüm hızıyla devam etti. Birer yıl arayla serinin ikinci ve üçüncü romanları, *İpekböceği* ve *Kötülük Kariyeri*'ni okuduk. Neredeyse üç yıllık aranın ardından dördüncü roman, *Ölümcül Beyaz* da Strike hayranlarıyla buluştu. Serinin beşinci romanı *Troubled Blood* geçtiğimiz eylül ayında raflarda yerini aldı.

C.B. STRIKE, ÖZEL DEDEKTİF

“Ordu kişiliğinizi ve yaşantınızı şekillendirir,” der Cromoran Strike, “içinde kaldıkça sivil hayata alışmak çok daha zor hale gelir.” Ordu, bir zamanlar onun dünyasıdır, hayatıdır ve orada mutludur. Askeri hayatın bütün zorluklarına, sorunlarına ve dahası bacağına yarısına mal olmasına karşın orduda geçirdiği tek bir gün için bile pişman değildir. Yine de aralarında-yken asla onlardan biri olmamıştır. Çaylak bir er olarak başladığı kariyerine askerlerin çoğunun korktuğu ve sevmediği bir subay olarak devam etmiş ve sonrasında da malum nedenlerden dolayı ordudan ayrılmıştır. Strike’ın hayatındaki en büyük engellerden biri, protez bacağıdır. Uzun

süre boyunca yürümesine, koşmasına ya da ayakta kalmasına engel olur. Bacağı yüzünden tekrar doktora, hastaneye gitmekse kâbus gibi gelir Strike’a. Acı çektiği bazı durumlarda protez bacağına çıkarır ve hiç istemese de metal koltuk değneklerini kullanır.

Orduda geçirdiği günlerini sevgiyle yâd etse de askeri hayata tam anlamıyla gömülmeden orduyu terk etmeyi seçen Strike, bir süre için sivil hayatında da zorluklar yaşar. Özel dedektiflik bürosunda işler kesattır. Dağ gibi birikmiş borçlarıyla, ufak tefek dedektiflik işleri yaparak ayakta kalmaya çalışır ancak bunlar yine de iki yakasını bir araya getirmesine yetmez. Özel dedektiflik de zaten riskli bir iştir; Strike hâlâ parasını alamadığı iki müşterisinin peşinden koşar ve bir müşterisi de Strike’ın bulduklarından memnun olmadığı için ödeme yapmayı reddeder. Kısacası Cormoran Strike, 18 aydır finansal bir yıkım girdabının içinde debelenmektedir. Bütün bunlar yetmezmiş gibi, 16 yıl boyunca bir ayrılıp bir barıştığı nişanlısından son olarak ayrılır, sahibi olduğu her şeyin onda dokuzunu eski nişanlısının evinde bırakıp evi terk eder ve bir süreliğine ofisinde yaşamak zorunda kalır.

Aslında ofiste yatıp kalkmak onun için sorun değildir, daha kötü yerlerde de kalmışlığım var diye düşünür. Aylarca yattığı hastane örneğin ya

da ordudayken kamp yaptıkları dondurucu ormanlar. Angola'da çok katlı bir otoparkın beton zemini, bombayla yerle bir olmuş bir metal fabrikasında kurulan çadır... Belki de içlerinde en kötüsü; annesinin onu ve üvey kız kardeşini sürüklediği Norfolk'taki bir topluluğa ait karanlık yurt odası... "Dün akşam, tıpkı paralel bir evrende yaşıyordum gibi Londra'nın en güzel yerlerinden birinde dünyanın en güzel kadınlardan biriyle beraber yaşıyordum," diye düşünür Strike. Şimdi yalnızdır ama bu yalnızlığı isteyerek seçer. Yoksa Londra'nın her yerinde ona evini ve mutfakını açacak onlarca arkadaşı vardır ancak bunun karşılığında çocuklarını temiz pijamalarıyla yatağa soktuktan sonra onlarla mutfak masasında oturup Charlotte hakkında konuşması ve arkadaşlarının yorumlarını dinlemesi gerekecektir. Bundansa yalnızlığı, uyku tulumunu ve marketten aldığı Pot Noodle marka hazır erişteyi plastik çatalla yemeyi tercih eder.

Strike'la tanışmamızda karşımıza çıkan tablo bu şekildedir. İlk bakışta fazla kusurlu bir karakter gibi görünebilir; iş ve aşk hayatında yolunda gitmeyen şeyler vardır, çok parlak bir çocuk olmasına rağmen stabil bir ortamda yetişmemiştir, üstüne üstlük bedensel bütünlüğünü de kaybetmiştir. Tanıdıkça ise Strike'ı sevmeye, ona saygı duymaya ve bu kusurların ötesini görmeye başlarsınız. Strike bazen aksi ve yargılayıcı bir tavır takınsa da çoğu zaman epey yumuşak huylu bir adam olarak karşımıza çıkar. Dışadönük, hatta bazı durumlarda muzip diyebileceğimiz bir kişiliği vardır, ince bir espri anlayışına sahiptir. Çocukken sıkça yer değiştirdiği için (çocukluğunda gittiği okulları saymaya kalktığında hatırlamadıklarıyla birlikte 17 sayısına varır) sosyal becerileri gelişmiştir. Yeni bir ortama nasıl uyum sağlayacağını, kendini nasıl kabul ettireceğini, insanları nasıl güldüreceğini iyi bilir.

Bunun yanında kişiliği, güçlü bir merak duygusu ve gerçeği ortaya çıkarma isteğiyle örülmüştür ve aslında romanın daha ilk sayfalarında Strike'ın çok iyi bir dedektif olduğunu anlarız. Doğası gereği sistemli, düzenli ve bütünlüklü bir çalışma stiline sahiptir. Bunun yanında orduda yüksek standarttaki vakaları titizlikle incelemeyi öğrenmiştir. Tüm bunları sivil hayatındaki mesleğine de uygular. "Önce tanıkların hikâyeyi kendi sözleriyle anlatmalarına izin verin. Sorularla sekteye uğramamış bu kesintisiz konuşmalar, soruşturmada önemli kanıtlar haline gelecek mühim detayları, bariz tutarsızlıkları barındırır. İlk izlenimler ve şahitlerin hatırladıkları belgelandikten sonra iş, gerçekleri olduğu gibi ve

titizlikle düzenlemeye gelir: kişiler, mekânlar, eşyalar..."

Strike'ın bu sistematik çalışma tarzı, ofisinde de kendini gösterir. Robin ofisin genel olarak dağınık ve bakımsız halinin ardında kendi sistematik çalışma tarzına uygun olarak sağlam bir organizasyonel yapı olduğunu keşfeder. Kahverengi karton dosyalar, eski moda olmasına rağmen masanın arkasındaki rafta tarih sırasına göre dizilmiştir. Her birinin sırtındaki etikette elle yazılmış bir seri numarası vardır. Dosyaların içindeki bağımsız sayfalar, metal kâğıt tutucularla tutturulmuştur. O kadar ki Strike kendisine gelen ölüm tehditlerini bile düzenli bir şekilde dosyalamış ve çekmecesine yerleştirmiştir.

İlk Cormoran Strike macerasında takip ettiğimiz vaka, intihar ettiği düşünülen ünlü model Lula Landry'nin gizemli ölümüdür. Bu dava, Strike'ın ordudan ayrıldıktan sonra üzerinde çalıştığı vakaların arasında basit bir izleme/takip aksiyonundan daha fazlasını gerektiren ilk işidir. Cormoran Strike, belki de aylardır önüne gelen ilk gerçek vakayla ilgili gerekli ön bilgileri topladıktan sonra masasının başına geçer. Boş bir dosyayı, vakayla ilgili bilgileri kaydettiği not defterini, boş kâğıtları ve atasları önüne çeker. Akıcı ve hızlı bir şekilde yazmaya başlar: Vaka nedir, kim tarafından getirilmiştir, Strike ne gibi araştırmalar yapmıştır, kimlerle konuşmuş, kimlerden bilgi almıştır? Tüm fotoğrafların arkasına

Robin ofisin genel olarak dağınık ve bakımsız halinin ardında, kendi sistematik çalışma tarzına uygun olarak sağlam bir organizasyonel yapı olduğunu keşfeder. Kahverengi karton dosyalar, eski moda olmasına rağmen masanın arkasındaki rafta tarih sırasına göre dizilmiştir. Her birinin sırtındaki etikette elle yazılmış bir seri numarası vardır. Dosyaların içindeki bağımsız sayfalar, metal kâğıt tutucularla tutturulmuştur. O kadar ki Strike kendisine gelen ölüm tehditlerini bile düzenli bir şekilde dosyalamış ve çekmecesine yerleştirmiştir.

notlar alır, hepsini numaralandırır. Araştırılması, açığa kavuşturulması gereken hususları kâğıda döker, önem sırasına göre düzenler. Bunların hepsini titizlikle not eder, dosyasına yeni bir seri numarası yazar ve rafa kaldırır.

Strike'ın bu sistematik çalışması okurlar olarak bizi rahatlatır. Özel hayatı, geçmişi, kendisi dağınık olmasına rağmen sözkonusu işi olduğunda zihni organize ve berraktır. Üzerinde çalıştığı vakaya dair hiçbir detayı kaçırmayacağını, soruşturmayı titizlikle yürüteceğinin bir göstergesidir bu. Nitekim olay yerinde de böyledir. Dikkatli bir gözlem yapar, tüm olasılıkları ölçer, tartar, teorilerini oluşturur.

Bu sosyetik vakanın arkasındaki muammayı açığa çıkaran Strike'ın işleri elbette açıılır. Serinin diğer romanlarında Cormoran Strike epey yoğun bir dedektif olarak kariyerine devam eder, ufak bir eve çıkar, hayatını adım adım düzene sokmaya çalışır. Robin Ellacott ise her daim yanında olacaktır.

CORMORAN STRIKE VE ROBIN ELLACOTT

1984 doğumlu Robin Ellacott, üniversitede psikoloji okurken serinin sonraki kitaplarında öğreneceğimiz bir nedenden dolayı okulu yarıda bırakır. Sevgilisi Matthew ile Londra'ya taşınır ve sabit bir iş bulana kadar geçici sekreter olarak çalışmaya başlar. Matthew'la nişanlandığının ertesi günü, Cormoran Strike'ın yanında (aslında Strike başlarda özellikle de maddi nedenlerden dolayı istemese de) geçici sekreter olarak çalışmaya başlar. Strike, Robin'in seksi olduğunu düşünür ama parmağındaki yüzük tam da Strike'ın

ihtiyacı olduğu freni sağlar. Strike bu durumdan çok memnundur çünkü aralarındaki ilişkinin bozulmasını ya da yanlış bir tarafa yönelmesini istemez.

Bunun belki de en büyük sebeplerinden biri, Robin'in Strike'a mesleki anlamda yardımcı olduğu noktalardır. Dedektiflik zaten Robin'in hayalindeki meslektir. Şu an için sadece geçici sekreter olsa da bütün yetilerini sevak ve isteyerek bu mesleğe harcar. Robin hızlı öğrenen biridir, inisiyatif alabilir, yazı ve konuşma dili neredeyse mükemmeldir, problem çözmeye odaklıdır. Strike bunlara daha ilk günden şahit olur. Strike için Robin'in belki de en önemli yeteneği araç kullanma becerileridir. Araba kullanmayı çok seven ve ileri derece sürüş eğitimleri alan Robin, Strike'ı bu konuda çok rahatlatır çünkü Strike, Afganistan'daki o patlamadan sonra profesyonel sürücülerin dışında başkalarının sürdüğü arabalara binmekten çekinir. Nitekim Cormoran ve Robin serinin ilerleyen romanlarında çok iyi ortak haline geleceklerdir.

CORMORAN STRIKE'IN AİLESİ

Cormoran Strike'ın biyolojik babası Jonny Rokeby, 70'lerde rock müzik yapan, birden çok Grammy ödülünün sahibi The Deadbeats adlı grubun üyesidir. Günümüzde de geniş kitlelerce tanınan bir süper stardır ve bu bile Strike'a rahatsızlık vermeye yeter çünkü sadece Rokeby'nin oğlu olduğu için gereksiz ilgiye maruz kaldığı zamanlar olur. Rokeby, Strike'la sadece birkaç defa görüşmüştür, bu görüşmelerden birinde de Strike'a borç verir. Jonny Rokeby oğluna verdiği borcun taksitleri gecikince Strike'ın üzerine bir avukat salar.

Strike, kendisini sürekli arayan avukata şunları söyler: "İkimiz de Jonny'nin, kâhyasının banyo tuzuna harcadığı para kadar bile etmeyecek bir borcu geri almak için tek bacaklı savaş kahramanı oğlunu mahkemeye vermeyeceğini biliyoruz. Parasını önümüzdeki aylarda faiziyle ödeyeceğim, o zaman o parayla istediğini yapabilir. Ona böyle söylediğimi ve yakamdan düşmesini ilet." Strike elbette babasına olan borcunu öder. Jonny Rokeby serinin ilerleyen romanlarında oğluluyla iletişim kurmaya çalışacaktır.

Cormoran Strike'ın sekiz üvey kardeşi olduğunu biliyoruz. Strike'ın beraber büyüdüğü tek kardeşi Lucy, dolayısıyla arada onu kızdırsa da Strike Lucy'ye epey düşkün. Lucy'nin kocası Greg'den pek hoşlanmayan Strike, kardeşinin üç çocuğundan biri olan Jack'le oldukça iyi anlaşır. Kendisini çocuklarla anlaşılamayan biri olarak tanım-

CORMORAN STRIKE HAKKINDA KISA KISA

- Strike'ın en sevdiği yazar Romalı şair Catullus'tur. James Ellroy'un polisiye romanlarını okumayı da sever. Her fırsatta mutlaka gazetelere göz atar.
- Latinceyi çok iyi konuşur ve ara sıra Latin yazarlardan alıntı yapar.
- Strike gençlik yıllarında boksla ilgilenmeye başlamıştır. *Kötülük Kariyeri* isimli romandaki şüphelilerden Donald Laing ile ringe çıkmışlığı vardır.
- Strike, Arsenal taraftarıdır. Bunu dayısı Ted'den miras almıştır.
- En sevdiği filmlerden biri, *Godfather II*'dir.
- En sevdiği mekân, Tottenham isimli bir bardır. Viktorya dönemi mimarisine göre yapılmış süslemeli duvarları, koyu renk ahşap ve pirinç işlemleri, altın yaldızlı çerçevesiyle aynalı barı, buzlu camları ve eskimiş deri koltuklarıyla harabeye dönmüş, sokakla huzur verici bir tezat oluşturan bar Strike için güvenilir ve düzenli bir dünyanın varlığına işaret eder.
- Strike sıklıkla Tom Waits dinler. Arada Elbow dinlediği de olur. Kendisi ayrıca annesinin en sevdiği müzik grubu Blue Öyster Cult'ı dinleyerek büyümüştür. Cormoran'ın üvey babası Whittaker, Amerikan tarikat lideri Charles Manson'ın hayranıdır, o nedenle Cormoran'ın ilk gençlik yılları, Manson'ın *LIE: The Love and Terror Cult* isimli albümüyle geçer.
- Strike, *Ölümcül Beyaz* isimli romanda BMW 3 serisinden 13 yaşında mavi bir otomatik vites araba kullanır. Daha önce kullandığı araç, Charlotte'un Honda'sıdır.
- Geleneksel, rahat, koyu lacivert takım elbisesini çok sever fakat bulduğu her fırsatta üzerine rahat bir t-shirt ve pantolon geçirir.
- Strike, sigara tiryakisidir. En büyük isteklerinden biri bu alışkanlığından vazgeçip eski fit haline dönebilmektir.

layan Strike'a oldukça düşkündür Jack. Strike'ın iletişimde olduğu diğer kardeşi de baba tarafından üvey kardeşi olan, kendisinden sekiz yaş küçük Alexander Rokeby. Al, Strike'a bir nevi hayranlık besler.

Strike'ın hayatındaki en önemli figürlerden biri, dayısı Ted. Cormoran ve Lucy'ye koruyucu ailelik yapan Ted ve karısı Joan, iki çocuğun hayatında da önemli bir yer edinir, onları annelerinin hayat tarzından doğan risklerden kurtarmaya çalışır. Strike'ın polis soruşturmalarına merak sarması da Ted dayısının anlattığı heyecan verici, gizemli hikâyelerle başlar. Yeğeninin üzerinde yadsınamaz etkisi olan Ted de bir zamanlar Kraliyet Askeri Polis Teşkilatı'nda görev yapmıştır. Strike okuldan ayrılıp orduya katılmak istediğinde en büyük destekçisi dayısı Ted olmuştur.

CORMORAN STRIKE'IN ARKADAŞLARI

Strike'ın en eski ve en yakın arkadaşlarından biri, Dave Polworth. Bristol'da yaşayan inşaat mühendisi Polworth ve Strike, St. Mawes kasabasından çocukluk arkadaşları.

Sırasıyla gastroenterolog ve avukat olan Nick ve Ilsa Herbert de Strike'ın en yakın dostlarından. Strike ve Ilsa, Cornwall'da beraber büyüdü. Nick'le de Londra'da okulda tanıştı. Nick ve Ilsa, Strike'ın 18. yaş gününde tanıştı ve birlikte olmaya başladı.

Graham Hardacre ve Richard Anstis de Strike'in ordu zamanlarındaki arkadaşlarından. Yüzbaşı rütbesine yükseltilen Hardacre, Almanya'da yaşıyor. Richard Anstis ise Metropolitan Polis Teşkilatı'nda dedektif müfettiş olarak görev yapıyor.

CORMORAN STRIKE'IN AŞK HAYATI

"Deneyimleri Strike'a hoşlandığı belirli bir kadın türü olduğunu öğretmişti. Ortak özellikleri zeki olmalarıydı, bunun yanında, temassızlık yapan bir lambanın titremesini andıran bir çarpıcılıkları vardı. Çoğu, çekici kadınlardı..."

Charlotte Campbell, Strike'in 16 yıllık sevgilisiydi. İkili aslında tamamen farklı dünyaların insanıydı. Charlotte'un parlak saçlı, özel okullarda okumuş, pahalı giysiler giyen arkadaşları vardı. Hiçbiri, Charlotte'un iri cüsseli Strike'e duyduğu garip sevgiyi anlayamıyordu. Strike yıllar içinde telefonda ya da gerçek hayatta onlarla karşılaşmış, borsacı eşleri ve Charlotte'un hiçbir zaman taklit edemediği züppe tavırlarıyla haşır neşir olmuştu. Daha önce birçok defa ayrılmışlardı fakat ilk romanda Strike, bir ayrı bir barışık sürdürdükleri ilişkilerini sonlandırdı.

Tracey, Strike'in eski meslektaşı ve kız arkadaşındı. Lucy, abisinin Tracey ile evlenmesini çok istiyordu. Söylenene göre Strike, çocuk istemediği için Tracey'den ayrılmıştı.

Kendisini "yüksek libidolu" olarak tarif eden Strike'in tüm seri boyunca birçok sevgilisi oldu: Nina Lascelles (*İpek Böceği*), Elin Toft (*Kötülük Kariyeri*) ve Lorelei Bevan (*Ölümçül Beyaz*).

CORMORAN STRIKE NE YER, NE İÇER?

Charlotte'la birlikte yaşadıkları evden ayrılan Strike'in hayatı bu süre boyunca aperatif yiyeceklerin, sandviçlerin, pizzaların, Big Mac'lerin ve hazır eriştilerin etrafında şekillenir.

Eline yeni bir vaka geçmiştir, ofisinde yeni bir sekreter vardır ve aslında orası artık sadece ofisi değil, evidir de. Strike'in bütün bu olanlardan sonra kafasını dinlemesi gerekir, bara gidip bir sürahi Doom Bar marka bira söyler. Strike'in en sevdiği bira markası Cornwall'da üretilen Doom Bar marka biradır. Bunun yanında Nicholson's Pale Ale, Sam Smith, Spitfire, John Smith's, Hophead, Tennent's, London Pride ve Arkell's Wiltshire Gold marka biralar da içer.

Yaklaşık on dakika sonra rahatlamaya başlar biranın etkisiyle. *Doom Bar'ın tadı ev gibi der, huzur ve beni çoktan terk etmiş güven duygusu gibi.* Strike'in biranın yanında en sevdiği atıştırma maliklerden biriyse domuz çitirtısı olarak da bilinen, domuz derisinin kızartılmasıyla elde edilen "pork scratchings" olarak adlandırılan çerezdir.

Strike, ikinci elliliğini içerek kasvetli düşüncelere devam eder. Elinde uyku tulumuyla sokaklarda kalması ihtimaliyle arasında sadece bu dava vardır. Bir daha ne zaman arkadaşlarıyla bir hafta sonu birası içebileceğini düşünür. Bütün bunlar arkasında bıraktığı hayata ait çok uzak bir rüya gibi gelir ona. Zaten sosyal hayata tekrar ayak uydurmaya hazır hissetmiyordur kendini. İki buçuk sene önce orduyu ve ayağını kaybetmiştir. Şimdi de Charlotte’u kaybeder. O nedenle bu yeni adama biraz alışması gerekir. Londra’nın çeşitli yerlerinde Strike’ın geçişine dair anekdotlar aktarılır bize. Baraka tarzındaki Phoenix Cafe örneğin, Strike’ın annesi gibi vejetaryen değilseniz büyük ve lezzetli kahvaltılar yiyebileceğiniz bir yerdir. Tabaklar dolusu yumurta, domuz pastırması ve bardak bardak tik rengi çay... Bu düşüncelerle kendine İngilizlerin Pie and Mash dedikleri, basitçe kıymalı puf börek ve patates püresinden oluşan, eskiden işçi sınıfının favorisi olan bir yemek söyler.

Bir gün, “yüksek sosyete”ye mensup şahitlerinden bilgi almak için lüks bir restorana giden Strike, çok hoşuna gitmese de ançüzle puntarelle sipariş eder. Puntarelle bir hindiba çeşididir. Sarmısak ve ançüzle sotelenerek servis edilir. Bu yemeğin üzerine tercih ettiği tatlı ise “Sticky Toffee Pudding”dir. Bu, ince kıyılmış hurmalarla yapılan nemli sünger kekten oluşan, şekerleme sosuyla kaplanan ve genellikle vanilyalı muhallebiyle servis edilen bir İngiliz tatlısıdır.

Bunun yanında balık ve patates cipsi ya da biftek ve patates cipsi gibi yemeklerden çok hoşlanır Strike. Peynirli panini tost, rozbif, Madras usulü köri soslu tavuk, domuz pastırması, tuzlu ve sirkeli cipsler de Strike’ın favorileri arasındadır. Strike’ın en sevdiği İskoç viskisi Arran marka single malt viskidir. Famous Grouse markasını tercih ettiği de olur. Strike çayını neredeyse katran kadar koyu içmeyi sever. Kahvesini sütsüz ve iki şekerli tercih eder.

İlk kitapta aldığı davanın hakkını veren Strike, serinin sonraki kitaplarında daha güçlü ve bütün bir karakter olarak çıkar karşımıza. Strike’ın hayatını yoluna koyan küçük adımlardan biriyse ofisinin üst katında ufak bir daireye yerleşmesidir. Evde de kendine yemek yapabildiği için biraz kilo verir ve bu da bacağının proteze yaptığı baskıyı azaltarak acılarının bir nebze dinmesini sağlar. Tabii arada dikkat etse de kebab ya da kuzu büryan gibi ağır yemeklerden asla vazgeçemez Strike.

CORMORAN STRIKE’IN TAKMA İSİMLERİ

Cormoran Blue Strike, oldukça tuhaf bir isim. Bu ismi Cormoran’a annesinin verdiği, Cornwall bölgesinin folklorunda yer alan bir devin ismi biliyoruz. Cormoran isimli bu dev, Kral Arthur döneminde yaşayan bir çiftçinin oğlu olan Jack ve sihirli fasulye sırtığı maceralarından hatırlayabilirsiniz. “Strike”ın kelime anlamlarından birkaçı ise “vurmak, çarpmak ya da kırmak”tır. Fakat Strike, soyadının anlamını soranlara “bir tür ölçü birimi” diye cevap verir. Strike gerçekten de hububat kapasitesinin ölçülmesinde kullanılır.

Romanlarda Strike’a takılan birçok farklı isimle karşılaşırız. Strike’a sadece Cormoran diye hitap eden tek kişi Robin. İsmi yanlış anlayan ve söyleyenler ise genelde “Cameron Strick” diye hitap ediyor dedektife. Cormoran Strike’ın takma isimlerinden bazıları aşağıdaki gibi:

Bluey: Sadece Charlotte Campbell, Strike’a böyle seslenir. Strike’ın ikinci adından esinlenmiştir.

Corm: Bir nevi isminin kısaltılmışı. Üvey kardeşleri Al ve yakın arkadaşları Nick ve Ilsa, Cormoran’a böyle seslenir.

Diddy: Yakın dostu Dave, Strike’a böyle seslenir. Bu isim Cornwall dilinde “Çingene” anlamına gelen “didicoy” kelimesinin kısaltılmış halidir. Strike’ın çocukken sürekli yer değiştirmesi Dave’e Çingeneleri anımsatır.

Pubehead: Strike’a ilkokulda takılan isim. Sebebi sık ve kıvrık saçlarıdır.

Stick: Lucy, abisine böyle seslenir.

Mystic Bob: Strike’ın arkadaşı, eski meslektaşı Richard Anstis’in Strike’a taktığı isim. Strike, Afganistan’da araçlarının hemen önünde patlamaya hazır bir bomba olduğunu hisseder ve Anstis’i kaptığı gibi oradan kaçar. Anstis, hayatını kurtarmasını sağlayan bu altıncı hissinden ötürü Strike’a “mistik” ismini takar.

Cormy: Anstis’in karısı Helly’nin Strike’a taktığı isim. Strike, Helly’den de bu takma isimden de hiç hoşlanmaz.

Oggy: Strike’ın arkadaşı, eski meslektaşı Graham Hardacre’in taktığı isim. Tam olarak nedenini bilmiyoruz. Fakat Cornwall dilinde Oggy, bir hamur işine verilen isim. Ayrıca Cornwall halkının rugby maçlarında ve siyasi gösterilerde attıkları “Oggy! Oggy! Oggy!” olarak bilinen bir slogan da mevcut.

2020'DE TELİF POLİSİYE ROMANLAR

2 21B'de bu yıl da her yıl yaptığımız gibi sene içinde yayımlanan telif polisiye romanları değerlendireceğiz. Daha önceki sayılarımızda değerlendirme olanağı bulduğumuz Gülce Başer ve Baytan Uğur Yem'in bu yıl yayımlanan romanlarının dışında kalan romanlar, yazımızın konusu olacak. Corona virüsü belasını atlatmak için mayıstan beri sığındığım Bodrum'da 2020'de yayımlanan polisiye romanları saptamak ve değerlendirmek için işe başlarken epey karamsardım. Bu belalı günlerde yayın yaşamının da salgından etkilenmediğini düşünüyorum, bunun telif polisiye romana da yansıdığını sanıyordum. Ama çalışmalarımı sürdürüp bu yıl yayımlanan romanları teker teker tespiti başlayınca durumun hiç o kadar karamsar olmayı gerektirmediğini saptadım. Kendi araştırmalarım ile bulduğum, 2020'de yeni yazılmış veya şimdiye kadar Latin harfleriyle yayımlanmamış, ilk kez Latin harfleriyle okura sunulan tarihi polisiyelerin sayısı elliye geçiyordu. Bu bir polisiye roman dervişi olarak beni çok mutlu etti. Türkiye'de polisiye romana ilgi ve merakın canlılığını koruduğunu gösteren bu gelişme tabii ki sevindiriciydi. Bu yazımda okuma olanağı bulduğum 10'un üstünde polisiye romanı size kısaca tanıtmaya çalışacağım. Daha okuyamadığım 40'a yakın romanın da icmalini yapıp isimlerini, yazarlarını ve yayınevlerini yazıp önümüzdeki

yıl okudukça onlardan da söz edeceğim. İlk tanıtacağım kitap, Cüneyt Ülsever'in *Cinayet Polisi Dedemin Evrak-ı Metrukesi* (Kırmızı Kedi Yayınları).

Daha önce yazdığı *Hacı, Hisarüstü Cinayetleri, Azrail Aynası, Ayna Paramparça, Efendi ve Köle, Gerçek Ama Hangi Gerçek, Geçmişin de Seninle Gelir* adlı romanlarıyla Türk polisiye edebiyatında “siyasi polisiye” türünün ilginç örneklerini veren Ülsever, bu son romanında da yine bu türün çarpıcı örneğini sunuyor. Son yılların başat olayı Fetöcülerle ilişkili roman, ilginç bir kişinin, emniyet örgütünde “Baba Kazım” diye tanınan, sevilen, neredeyse idol olmuş bir kişinin yaşamındaki bilinmeyenleri ve görünen ile gerçeğin farklılıklarını başarıyla hikâyeleştiriyor.

Baba Kazım’ın torunu, edebiyat öğretmeni Sezai, dedesinden kalan ve yazmayı düşündüğü polisiye romanlara konu bulabileceğini sandığı “evrak-ı metruke”yi incelerken 12 kadının öldürülmesini içeren faili meçhul cinayetlerin öyküsünü görünce ve dedesinin yakın arkadaşı ve hayranı olan Abdullah amcasıyla bu konuda araştırma yapınca hayatının şokunu yaşayacaktır. Bu 12 kadın, dedesinin hastane ihmali yüzünden öldüğüne inandığı ve olayın şokuyla uzun süre boğuştuğu sevgili kızının yaşında-dırlar ve hepsi de onun öldüğü ekim ayında öldürülmüşlerdir.

Ülsever, bireydeki değişimin toplumsal değişimle nasıl ilişkili olduğunun çarpıcı örneğini verdiği romanında geleneksel “katil kim” sorusuna değil, bireyde ve toplumda kötülük sürecinin nasıl oluştuğu sorusuna yanıt arıyor. Ülsever’in romanı bu yılın en ilginç yapıtlarından biri ve polisiye romanın toplumsal sorunların irdelenmesine nasıl uygun olduğunun kanıtı. İkinci olarak ele alacağım yapıt ise bir ilk roman. 221B’de yayımlanan öyküsünü okuyup beğendiğim Nihal Orhan’ın *Çaylak*’ı (Alfa Yayınları).

Çaylak, bir ilk roman olmasına karşın eli yüzü düzgün kurgusu, okurun merakını hiç eksiltmeyen temposu ve özellikle polisiye romanlarda pek rastlanmayan ironik yönüyle çok başarılı bir yapıt.

Çok zengin, güçlü müteahhit Haşmet Kaya’nın kızı Peri, bir geceliğine tuttuğu otel odasında ölü bulunuyor. Olay çok sansasyonel. Muammalar sayısız. Kızı kim, niçin öldürdü? Otelin güvenlik kameralarının bozuk olması da olayın aydınlatılmasını zora sokuyor.

Olayla iki kişi özellikle ilgileniyor. Biri, cinayet masası komiseri Sinan. Sinan, meslek yaşamında sıradan cinayetlerden kendi tabiriyle “elinde bıçak aval aval bakarken mahallenin delikanlı-

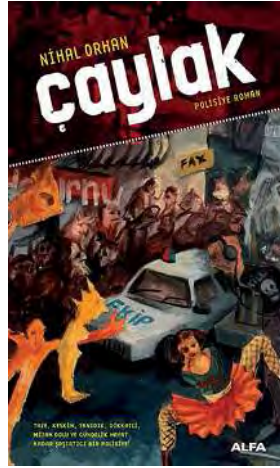
Bu belalı günlerde yayın yaşamının da salgından etkilendiğini düşünüyor, bunun telif polisiye romana da yansıdığını sanıyordum. Ama çalışmalarımı sürdürüp bu yıl yayımlanan romanları teker teker tespate başlayınca durumun hiç o kadar karamsar olmayı gerektirmediğini saptadım.

larınca yakalananlar, itiraf için tıpış tıpış Emniyet’in yolunu tutanlar, olay yerinden kaçmayı başarıp amcaoğlunun evinde yakalanan

salaklar”ın başrolde olduğu olaylarda en fazla birkaç saat dedektifçilik yapabilmekten sıkılan, muamma dolu bir cinayeti çözüp ünlenmeyi hayal eden bir komiser. Aslında arkadaşlarına göre üstün nitelikleri olan ama ukalalığa giden davranışlarıyla arkadaşlarının sevmeyişi ve “Göt Sinan” dedikleri bir kişi. Tek dostu, efsane başkomiser Bekir.

Cinayetle ilgilenen ikinci kişi ise Peri ile sevdâ ilişkisi içinde olan avukat Ömer Şanlı. Sevdığı kızı öldüreni bulmak onun için vazgeçilmez bir tutku oluyor.

Roman, bu ikilinin katili bulma çabalarının öyküsü. İkisi de aslında başarılı oluyorlar ama olayın öyle başka yönleri var ki katili bulmanın önemi kalmıyor. Nihal Orhan’ın klasik “katil kim” romanlarının katilin bulunup cezalandırılması yani muammanın çözülmesi ve okurun rahatlaması formatına uymadığını görüyoruz. Yazarımız çok gerçekçi bir şekilde romanını sonlandırıyor. İki dedektifimiz de katili bulmada başarılı olsa da onları alkışlar beklemiyor. Son dönem Türk polisiye edebiyatında özgün bir

yeri olan Suat Duman, bu yıl "1918" başlığı altında iki kitap yayımladı. *Kalbim, Kimsesiz Yurdum* ve *Ah Dehşet, Dehşet, Dehşet!* (Alakarga Yayınları).

Dizinin başlığından anlaşılacağı gibi olaylar 1918 yılında geçiyor. 1918; I. Dünya Savaşı'nın yenilgimizle bittiği ve İngilizler başta İtilaf Devletlerinin İstanbul'u işgal ettiği ve İstanbul halkı için yenilginin, aşağılanmanın üzüntüsüyle aynı anda ulusal direniş bilincinin olduğu yıldır. Kahramanımız Ferda ünlü bir asker olan Seyfettin Paşa'nın kızıdır, Fransa'daki eğitimini yarıda bırakıp bu netameli günlerde yurduna

döner. Uzun yıllar adli tıp eğitimi almış ve keskin zekâsıyla Fransız polisiye bazı önemli olaylarda katkıda bulunmuştur ama onun için öncelik, vatanıdır. Yanında Fransız arkadaşı, gazeteci Miette vardır. Öykülerin anlatıcısı Miette'dir. İlk öyküde macera, ünlü Simplon Ekspresi'nde başlar. Ferda, hırsızlıkla suçlanan trendeki genç bir Türk'ün masumiyetini kanıtlar. İstanbul'a gelince de ilk iş ünlü Pera Palas'ta kiralamış odada öldürülen üst düzey bir İngiliz'in

cinayetindeki muammayı çözmek olur. Cinayeti araştıran Serkomiser Reşat Bey'le tanışmaları da bu olayla başlar. Ferda, cinayeti aydınlatacak ve Reşat Bey'in takdirini kazanacaktır.

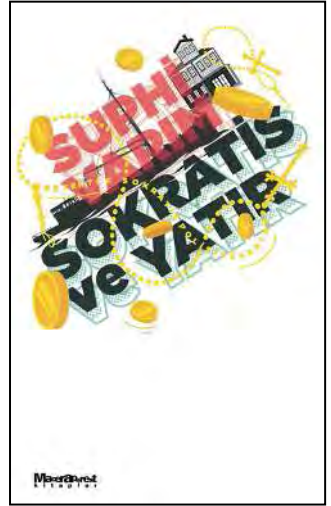
İkinci öyküde ise görünüşte intihar olan bir olayın aydınlatılmasında Ferda'nın olağanüstü zekâsının pırıltılarını bir kere daha fark ederiz. Simplon Ekspresi'nde masumiyetini kanıtladığı ve onunla birlikte çalışmaya başlayan Mithat ve o dönem Bahriye Mektebi'nde öğrenci olan Nâzım Hikmet de öykünün kahramanlarıdır.

Suat Duman devamını getireceği Ferda öyküleriyle o meşum günlerin İstanbul'unu bize anlatmaya devam edecektir.

2019'da *Farahnaz'ın Çiçeği* adlı romanıyla Polisiye Romancıları Derneği'nin ödülünü alan Yaprak Öz, 2020'de en üretken yazarlarımızdan oldu. Ödüllü kitabının kahramanı Yıldız Alatan'ın yine kahramanı olduğu *Villa Şakayık* romanı yanında daha önce de denediği korku türünde bir yapıtı, *Şeytan Disko*'yu da bu yıl yayımladı (Oğlak Yayınları).

Villa Şakayık'ta Yıldız Alatan'ı daha iyi tanıyoruz. Artık 55 yaşındadır, menopoza girmiş ama hayata sıkı sıkıya tutunmuş bir anne ve anneannedir; Berrin adında bir kızı ve Berrak adında bir torunu vardır. Zonguldak'ta yaşar, usta bir terzi ve kendi ifadesiyle dört dörtlük bir ev kadınıdır. Ereğli Kömür İşletmeleri Kozlu Ocağı başmühendislerinden Ziya Alatan'ın karısıdır. Bir merakı da dedektifliktir. *Farahnaz'ın Çiçeği*'ndeki başarısı bu merakını kamçılar ama sorunları da vardır. Kızı boşanmıştır, torunu bunalımdadır. Ayrıca ilk macerasında kazandığı itibarı kıskanan en yakın arkadaşları bile kendisinden uzaklaşmaya başlamıştır. İşte bugünlerde yaz tatili için bir yazlık siteye gidecek ve bu sitede gelişen olaylar onun dedektiflik becerisini kullanmasına olanak sağlayacaktır. Usta bir polisiye kurgu içinde geçen olaylar ve Yıldız Alatan'ın sevimli kişiliğiyle *Villa Şakayık* bu kasvetli günlerde keyifle okunacak bir polisiye romanın bütün niteliklerini taşıyor.

Yazarımızın korku türündeki yapıtı *Şeytan Disko* ise bu türün en başarılı örneklerinden. Zaten yazarımız bu türdeki başarılarını daha önce yazdığı *Berlinli Apartmanı*, *Tilki Baykuş Bakire*, *Sobe Siyah Orkide* adlı romanlarında da göstermişti. *Şeytan Disko* ço-

cukluktan beri yaşadığı travmaları atlatamayan Deniz'in öyküsü. Çareyi medyumlarda arar, onun da yönlendirmesiyle gençliğindeki olayların peşine düşer ama sonuç karanın da karasıdır. Kocası Alp, sevgilisi zannettiği ama adinin teki olan Levent ve zavallı Deniz üçgeninde geçen olaylar tam bir korku romanının finaline yakışan şekilde noktalanır.

Son dönemin usta polisiyecilerinden Suphi Varım ise 20. yüzyılın ilk çeyreğindeki kozmopolit İzmir'de yaşayan dedektifi Sokratis'in iki öyküsünü bu yıl yayımladı. İronik bir eser olan

Sokratis ve Yatır'da banka soygunuyla başlayan, İzmir'in Müslüman ve Hristiyanlarının paylaşmadığı bir yatırım ortaya çıkardığı muammayla devam eden, Beylerbeyi Sarayı'nda mahpus Abdülhamid'i saraydan kaçırıp kurtarmayı amaçlayan bir çetenin başı çektiği ilginç olaylarla gelişen roman, adinin bayağısı mezarci Stefanos'un yerli Rumlarca evliyalaştırılmasıyla sona erer.

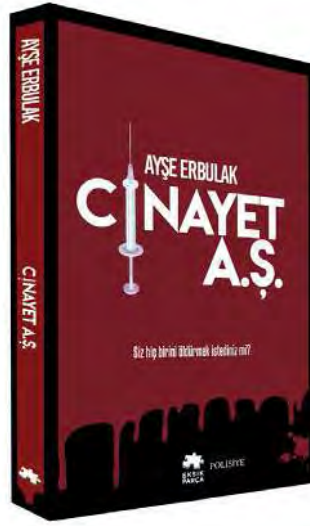
Sokratis'in ikinci macerası *Sokratis ve Kılıç Us-tası*'nda ise karmaşık aile geçmişlerini kendi kişiliklerinde yaşatmaya devam eden iki gizemli kadının öyküsünü okuruz.

Suphi Varım'ın Sokratis öyküleri tiryakilik yaratacak hikâyelerdir. Bu satırların yazarı da her çıkan Sokratis öyküsünü hemen alıp okur.

Okuduğum bir ilginç roman da mesleği polislik olan bir polisiye roman çok severi ve âşığının eseri. 2013 yılında çıkardığı *Bremenli Theresa* adlı romanını severek okuduğum Ayhan Pala'nın *Ürkek Kadınlar* romanı da memleketi Eskişehir'de geçiyor (Cinius Yayınları).

Kocalarından çok çeken ve nefret eden üç kadın Canan, Zerrin ve Kadriye tasarladıkları kurnazca bir planla onlardan kurtulmayı başarıyorlar. Planda Kadriye'nin kardeşi Sibel de önemli rol oynuyor. Kısa zamanda gerçekleşen üç faili meçhul cinayet ise emeklilik hayalleri kuran dedektif polis Tufan'ın önüne geliyor. Polisiye kurgusu çok sağlam olan Pala'nın romanı, yılın en başarılılarından. Polisiye roman yazmayı çok seven ama taşranın kısıtlı olanaklarıyla boğuşup yılmayan Ayhan Pala'ya gayretinin devamını dilemekten başka ne diyebiliriz...

Polisiye Roman Yazarları Derneği'ndeki ve diğer alanlardaki etkin katkılarıyla öne çıkan Ayşe Erbulak da bu yıl eser veren yazarlarımızdan.

Kendi araştırmalarımla bulduğum, 2020'de yeni yazılmış veya şimdiye kadar Latin harfleriyle yayımlanmamış, ilk kez Latin harfleriyle okura sunulan tarihi polisiyelerin sayısı elliye geçiyordu. Bu bir polisiye roman dervişi olarak beni çok mutlu etti.

Cinayet A.Ş. (Eksik Parça Yayınları) yazarın eski ve ilgiyle okuduğumuz *Cinayet Sınıfı Başkanı* romanındaki kahramanlarıyla ilintili. İlk cinayet, yazarımızın uzun yıllar yaşadığı Norveç'te geçiyor. İki başkomiserden biri de Norveçli. Erbulak özgün konuları ve kurgusuyla keyifle okunan bir yazar, romanında toplumsal anlamda iletiler vermeyi de seviyor ve bunu başarıyla gerçekleştiriyor. Çok sevdiğim dostum Sevin Okyay'ın dediği gibi, "kendileri kurban olmuş ya da adaleti gerçekleştirmek için uğraşan katilleri" karşımıza getirmeyi seviyor.

Sevindirici bir gelişme de Arap harfleriyle basılmış ama Latin harfleriyle yayımlanmamış tarihi polisiye romanlarımız veya çok eski tarihlerde basılmış, yeni baskıları yapılmamış polisiye romanlarımızın okurlarla buluşmasıdır. *221B*'nin daha önceki sayılarında da belirttiğim gibi Ötügen Yayınevi bu konuda ciddi çaba harcamaktadır. Bu

Sevindirici bir gelişme de Arap harfleriyle basılmış ama Latin harfleriyle yayımlanmamış tarihi polisiye romanlarımızın veya çok eski tarihlerde basılmış, yeni baskıları yapılmamış polisiye romanlarımızın okurlarla buluşmasıdır.

satırların yazarının hazırladığı Cingöz Recai öyküleri dizisiyle yine Server Bedi imzalı Tilki Le-man ve Çekirge Zehra dizileri yanında Seval Şahin, Didem Ardalı Büyükarman, Banu Öztürk'ün çabalarıyla hazırlanan Server Bedi'nin Cingöz Recai romanları 2020'nin kazanımları arasındadır. Özellikle Cingöz Recai romanlarından gazetelerde tefrika edilmiş ama yayımlanmamış *Cingöz Merih'te* ve *Sağdan Üçüncü Söğüt*'ün ilk kez kitap olarak yayımlandığını hatırlatırım.

Seval Şahin ve arkadaşları ayrıca unutulmuş yazar İskender Fahrettin Sertelli'nin Behlül Dâna takma adıyla kaleme aldığı *İstanbul'un Arsen Lüpen'i Ele geçmez Kadri* dizisi ile Cemil Cahit Cem'in *Kanlı Vak'alar Koleksiyonu* ve kim olduğunu saptayamadığımız Alev Can takma adını kullanan yazarımızın *Bir Polisin Hatıraları*'nı da hazırladılar.

Bu konuda gayret gösteren bir başka yayınevi Oğlak Yayınları. Türkiye'de yazılmış ilk telif polisiye roman olan Ahmet Mithat Efendi'nin *Esrâr-ı Cinayât*'i, Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın *Kesik Baş*'i ve *Gulyabani*'si ve Kerime Nadir'in ilginç polisiye romanı *Dehşet Gecesi* yayınevinin "Klasik Mace-raperestler" dizisinde bu yıl yayımlandı.

Bir ilginç kitap da Koç Üniversitesi yayını olarak çıktı. Latin harflerinin kabulünden önce gazetelerde tefrika olarak yayımlanmış ama kitap olarak basılmamış ilginç yapıtları yayımlayarak çok faydalı bir girişimi başlatan bu güzide üniversitemizin yayınları arasında Ziya isimli bir yazarın tefrika olarak kalmış ilginç polisiye romanı *Kesik Baş Cinayeti* gün yüzüne çıktı.

Yazıyı noktalamadan son olarak sevgili Ahmet Ümit'ten bir haber vereyim. Ahmet, bu Corona virüslü günlerde Büyükkada'ya çekilip son romanını bitirmeye çalışıyor. Üzerinde iki yılı aşkın süredir çalıştığı ve ana teması Osmanlı döneminde çeşitli numaralarla çalınıp Avrupa müzelerine aşırılan yurdumuzun değerleri -örneğin bugün Berlin'de muhteşem bir müzede sergilenen Bergama kalıntıları- olan bu roman inşallah Mart 2021'de okurla buluşacak.

Size tanıttığım eserlerin dışında kalan, henüz okuyamadığım ancak bu yıl yayımlanan telif polisiye romanların listesi şöyledir:

Kızıl Şebeke-Ayfer Kafkas (Portakal Kitap), *Kuzey Operasyonu*-Haluk Kanargı (Eftelya Yay-

nevi), *Vatikan Tetikçisi*-Haluk Kanargı (Eftelya Yayınevi), *Emanet Hayat*-Yağmur Kalaycı (Müptela Yayınları), *Dedektif Tecessüs*-Cenk Tuzcu (Cinius Yayınları), *Ceviz Adam Gitti*-Onur Birgül (Portakal Kitap), *Beşinci Pazar*-Hasan Basri Şenel (Kidega Yayınları), *Savcı*-Hasan Basri Şenel (Kidega Yayınları), *Deniz Feneri Cinayeti*-Birgül Al (Puslu Yayınları), *5-Emirhan Bikeç* (Dokuz Yayınları), *Huzursuz Cinayetler*-İsmet Gülseçkin (Urgeni Yayıncılık), *Bir Katille Empati Oyunları*-İhsan Cihangir (Dorlion Yayınevi), *Olağan Şüpheliler*-Bekir Öztürk (Ayata Yayınevi), *Sürgün Avı*-Melih Günaydın (Dipnot Yayınları), *Labirent*-Vuslat Çakırlar (Dorlion Yayınevi), *Hannya Beyaz Kan*-Yiğit Kahraman (Antimimik Yayınları), *Dipsiz Kuyu*-Orçun Yenilmez (Çınaraltı Yayınları), *Komiser Sezin Aşçıyan Yollarında*-Filiz Gökdemir (Sokak Kitapları), *Hatırla*-Su Tunç (Doğan Kitap), *Maya*-Deha Soner (Urzeni Yayıncılık), *Borç*-Didem Yüzüğüllü (Herdem Kitap), *Kabakulak Yazı*-Alper Kaya (Arsine Yayınevi), *Kan Dosyası* *Dedektif Kemal*-Erdal Tura (Beyaz Fil Yayınları), *Alo Narkotik*-Ömer Rıza Yıldız (Giz Kitap), *Kuzgun*-Gülçin Koz (Eftelya Yayınları), *Kartvizit*-Koray Bağcı (Parana Yayınları), *Zebra ile Dans*-Orhan T. Özdemir (Urzeni Yayıncılık), *Lanetli Para*-Necmi Duygulu (Akis Kitap), *Ölümlüler*, *Deliler*, *Yalnızlar*-Demokan Atasoy (Oğlak Yayınları) Not: Yukarıda bu yıl yayımlanan polisiye roman listesi olarak verdiğim kitaplar kısıtlı imkânlarımla saptayabildiklerimdir. Listenin tam olduğunu iddia edemeyeceğim. Listeyi lütfedilip bana gönderilen kitaplar ve internetteki kitap sitelerini tarayarak saptadım. Eksikim varsa okurlarımdan euyepazarcı@gmail.com adresime bildirmelerini rica ederim.

GÜNDELİK POLİSİYE:

MÜGE ANLI'YLA TATLI SERT

Tatlı Sert için seyircili, çevrimiçi, uzman destekli, muhabir bağlantılı, “arkası yarın” sistemiyle her gün şaşırtıcı gelişmelere gebe, canlı bir sorgu odasında geçen interaktif günlük polisiye dizi demek herhalde abartılı olmaz.

1 2 yıldır ATV ekranlarında bir televizyonculuk başarısına imza atılıyor. Magazin gazeteciliğinden araştırmacı gazeteciliğe geçiş yapan ve bu özelliğini merkeze alarak son yılların en yüksek reytingli gündüz kuşağı programını kurgulayan Müge Anlı, ekranlarda gerçek anlamda fırtınalar estiriyor.

Müge Anlı'nın tavrı, tarzı ve programıyla ilgili o kadar çok eleştiri var ki... Canlı yayın marifetiyle halk mahkemesi kurulduğundan tutun da ülkedeki birçok insanın adaleti yetkili mercilerde değil, bu programda aradığına varana kadar neler söyleniyor neler. Özellikle Müge Anlı'nın “milliyetçi” ve “devletçi” duruşu, söylemleri şimdiye kadar birçok kez ortalığı ayağa kaldırdı. Ülkenin bir kısmı için çok sevilen, saygı duyulan, güvenilen bir figürken diğer kısmı içinse her fırsatta dayak atılacak, küfredilecek bir odak. Bu da aslında etki alanının ne kadar büyük olduğuna dair en büyük kanıt.

Yayın yönetmenimiz Özlem Özdemir'le sohbetlerimizde bozuk plak gibi tekrar edip artık başını şişirdiğim bir şeye inanıyorum: Eleştirmek için popüler kültür ürünlerine sürekli üstten bakmak içindeki mekanizmayı ve mantığı anlamamıza engel oluyor. Farklı format ve çeşitteki içeriklerin birden çok yüzü ve değerlendirme noktası var. Hele de bu içerik, ulusal bir kanalda canlı yayınlanan ve seyirciyle birebir iletişim kurup iyice katmanlanan bir programa aitse...

Mesela *Tatlı Sert*'e bir yanından bakınca ele alınan vakalar toplumsal çürümeyi gözler önüne seriyor diyebilirsiniz ancak diğer yanından bakınca ülkenin taşından toprağından fıskıran

gerçek polisiye hikâyeleri görebilirsiniz. Sağından ele alsanız işini çok iyi yapan, stüdyodaki herkese söz geçiren yetkin bir kadın, programı sunuyor diyebilirsiniz. Solundan ele alsanız toplumsal cinsiyet rollerini pekiştiriyor diye eleştirebilirsiniz.

Düzenli bir Müge Anlı izleyicisi olarak benim gözüme, ülkenin taşından toprağından fıskıran polisiye hikâyeleri göründü bugüne kadar. Heyecanla takip ettiğim gerçek kayıp ve cinayet vakaları kafamı meşgul ederken, üzerine Netflix'in birçok ülkeye uyarlanan dizisi *Criminal*'i izlemek beni kendiliğinden, programa dair dramatik bir formülasyona götürdü.

Tatlı Sert için seyircili, çevrimiçi, uzman destekli, muhabir bağlantılı, “arkası yarın” sistemiyle her gün şaşırtıcı gelişmelere gebe, canlı bir sorgu odasında geçen interaktif günlük polisiye dizi demek herhalde abartılı olmaz. Elbette bu tarz TV programlarına “reality show” denmesi âdetten fakat Müge Anlı'nın formatı, bu iki kelimenin çizdiği sınırlardan taşalı çok oldu.

POLİSİYE DİZİLERDE SORGU ODASI

Son yıllarda yayınlanan polisiye dizilerde, kanıt elde etme esnasındaki aksiyon, heyecan ve kovalamacanın yanına sorgu odalarında dakikalarca süren, stabil sahnenin içindeki yüksek doz gerilim ve akıl oyunlarına dayanan replikler üzerine kurulu sorgu sahneleri eklendi. Öyle ki sorgu odalarındaki gerilim, merak ve gizemin başlı başına bir kurguyu hak ettiği hem seyirciler hem de içerik üreticileri tarafından kabul görüyor artık.

BBC yapımı olan ve şu sıralar 6. sezonu çekilen *Line of Duty*, bir kişiyi suça götüren noktaların kanıtlandırılması, olayların ve kanıtların kronolojisi, mevzuatın izin verdiği kurallar çerçevesinde yapılan sorgu ve tekniklerine dair ayrıntıların nasıl güçlü bir "sorgu odası" izleği sağlanabileceğini bize senelerdir gösteriyor. Zanlının yakalanıp avukatıyla sorgu odasına getirilmesiyle başlayan kanıt sunum ve sorgu sekansı, o dakikaya kadar parça parça elde edilen kısımları birleştirip eksik noktaları tamamlayarak seyirciye bütün hikâyeyi anlatıyor. Seyircinin "iştahla" beklediği yerler bu kanıt sunum ve sorgu sekansları oluyor.

Netflix yapımı *Criminal* ise halihazırda bir zanlının sorgu odasında uzman sorgucular tarafından konuşturulmaya çalışılmasından açılır. Sorgucuların cümlelerinden zanlının neden orada bulunduğunu ve sorumlu tutulduğu olayın gelişim seyrini anlarız. Bütün gerilim tamamen zanlı, avukat ve sorgucular arasındaki irade savaşı üzerinedir. Mimikler, bakışlar, ses tonlamaları, ifadelerdeki tutarsızlıklar hayati önemdedir. Ağzılardan çıkan her bir cümleyle büyük resim ve bu büyük resme dair temel bilmece yavaş yavaş kafamızda oluşur.

Bu tarz sorgu sekanslarının revaçta olduğu, seyir keyfi yarattığı bir dönemden *Tatlı Sert*'e baktığımda, programın bu iki yapımdaki sorgu mantığı ve dramatik formülün yapıtaşlarından örnekler görüyorum. Tabii ki Müge Anlı'nın programı hepsinden daha eski ama sorgu odası mekanizmasını anlamak için bahsi geçen dizileri izlemem gerekiyormuş belli ki.

MÜGE ANLI'NIN SORGU ODASI

Yukarıda da değindiğim gibi imkânları çok geniş, canlı bir sorgu odasından bahsediyoruz. Bu odanın en önemli özelliği Türkiye'nin sevdiği, saygı duyduğu, fenomen bir sorgucusunun olması. İnsanların aklına, zekâsına, uyanıklığına, bilgisine güvendiği; en çetrefilli konuların içinden çıkabilecek kadar inatçı ve kararlı duruşuyla hem saygı hem de korku uyandıran mahallenin "Müge Ablâ"sı, adalet yolunun önce hukuktan sonra kendinden geçtiği mesajını çok iyi veriyor. Yeri geldiğinde haklı azarlarıyla stüdyodakileri hizaya çeken, yeri geldiğinde şefkatiyle mağdurlara kucak açan bu figür, verdiği toplumsal mesajlarla da üzerine düşen sosyal sorumluluğu yerine getiriyor.

Bu kallavi özellikleriyle sorgucunun kendine bir "vaka" aramasına gerek yoktur. Zaten "vaka"lar

onun sorgu odasına kendi ayaklarıyla gelir çünkü sorgucunun ve odasındaki imkânların bu işi çözebileceğine dair güven tamdır. Faili meçhuller, evden kaçanlar, kaybolduktan sonra akıbeti öğrenilemeyenler, dolandırılanlar... Polisin ve savcının mevzuat gereği zamanını alan, bazen sonuçsuz kalan bazen de ihmal edilen soruşturmalarını her şeyin çok daha hızlı ve canlı ilerlediği bu sorgu odasından medet umarlar.

Türkiye'nin dört bir yanında onu her gün canlı izleyen "seyirci-tanık"larına o an irdelediği vakayla ilgili bir şeyler görüp görmediklerini ya da duyup duymadıklarını sorar. Whatsapp ve telefon ihbar hattının başında Müge Anlı'nın ekibi vardır. Gelen bilgileri ve tanık ifadelerini anbean, stüdyoda soruşturulan hikâyenin gidişatını değiştirecek şekilde sorgucuya ulaştırır. "Seyirci-tanık" ağından akıp gelen istihbarat sayesinde sorgucu, kendisine anlatılan hikâyenin tutarsızlıklarını, zaafalarını ve mantıksızlıklarını tek tek tespit eder ya da kendi kurduğu bazı hipotezleri doğrulayacak imkânı bulur. Polis teşkilatı gibi tek tek kapıları dolaşıp insanlarla konuşmak zorunda değildir. Vakalar gibi tanıklar ve bilgiler de kendi ayaklarıyla sorgu odasına gelir.

MÜGE ANLI'NIN SORGU TEKNİĞİ

Parlak ışıkların, seyircinin ve canlı yayının psikolojik baskısını kendi lehine çok iyi kullanan sorgucu, iddia sahibinin ve şüphelinin mümkünse aynı anda sorgu odasında bulunmasını sağlar. Bu mümkün değilse canlı bağlantı yoluyla taraflar muhakkak karşı karşıya getirilir. Böylelikle gerçeğin ortaya çıkması için gerekli gerilim yaratılır. Tarafların birbiriyle tartışması, özellikle şüphelinin mukavemetini ve dirayetini kırmak için çok önemli bir öğedir. Ayrıca iki taraf arasındaki tartışmalar ve atışmalar insanların kontrolsüzce ve çok konuşmasına neden olduğundan sorgucu için verimli bir ortam oluşturur. Kişilerin ifade tarzlarındaki en küçük hataya bile yüklenilmesi sonucu, sorgu odasındaki kişilerin kurguları ya da yalanları düşünme fırsatı kalmaz. Zaten pamuk ipliğine bağlı argümanları parçalanmaya başlar. İddia sahiplerinin ve şüphelinin hikâyelerindeki tutarsızlıkları tespit etmeyi, temel mantık hatalarının üzerine gitmeyi bir yöntem olarak kullanan sorgucunun gazetecilikten gelen tutarlı, doğrulanabilir, kanıtlanabilir, gerçeklerle bağlantılı, sağlam bir haber içeriği oluşturma refleksi insanların anlattıklarını didik didik ederken rahatlıkla görülebilir. Fakat sorgucu bu özelliklerine tek başına güvenmez, iş üzerindeyken sadece kendi aklıyla yetinmez. Bir adli tıp uzmanı, bir

Tatlı Sert'e bir yanından bakınca ele alınan vakalar toplumsal çürümeyi gözler önüne seriyor diyebilirsiniz ancak diğer yanından bakınca ülkenin taşından toprağından fıskıran gerçek polisiye hikâyeleri görebilirsiniz.

ağır ceza avukatı, bir uzman psikolog ona sorgu esnasında eşlik eder. Böylelikle hem hukuki hem de bilimsel sağlamalar o an, canlı bir şekilde yapılır.

Sorgucunun kolluk kuvvetleri ve hukuk otoriteleriyle dirsek teması vardır. Öyle ki ortaya çıkardığı ayrıntılar, kameralar sayesinde kamu sal alana mal olduğu için canlı yayınlar savcılık makamları tarafından ihbar kabul edilebilir. Ve şüpheliler sürpriz bir şekilde canlı yayının, daha doğrusu sorunun ortasında oraya gelen kolluk kuvvetleri tarafından gözaltına alınabilir. Bu, mağdur edilenler için saniye saniye adaletin tesis edilmesi demektir.

GÜNDELİK HAYATIMIZDAKİ POLİSİYE

Polisiye bir edebi tür, bir drama türü olarak insanlık kültürünün vazgeçilmez bir parçası. Ama küçük evlerimizde, dar sokaklarımızda, düşük tempolu rutinlerimizde yaşarken polisiye vakaların sadece kurgusal olduğuna dair insani bir yanılsama içine giriyoruz çoğu zaman.

Müge Anlı'yla Tatlı Sert programı, tam 12 yıldır insanın olduğu her yerde suç işlenebileceğini, suç işleyenlerin her yerde arkasında iz bıraktığını, kolluk kuvvetlerinin her yerde kanıt elde etmekte zorlandığını, suçlu profillerinin "tehlikesiz görünen ve sıradan" insanların geniş yelpazesinde yer aldığını, çok basit meseleler için nasıl rahat cinayet işlendiğini, insan aklının işlenen suçu örtmek için nasıl şaşırtıcı yöntemler geliştirebildiğini her gün bize gösteriyor.

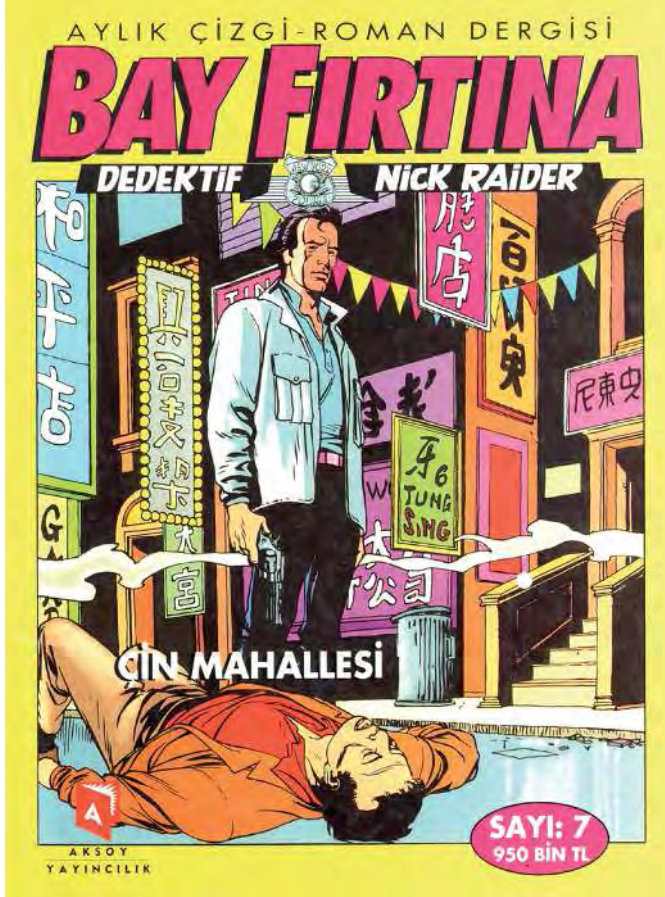
Bir cinayetin çözülmesini ya da kaybolan bir kişinin bulunmasını izlemek için edebiyatın ve dram sanatının parlattığı, enteresan hale getirmek için yoğunlaştırdığı karakterlere ihtiyacımız olmadığını programı izlerken hayretle fark ediyorum. Daha doğrusu parlatma, yoğunlaştırma mesaisine taş çıkartacak gerçek karakterlerle tanışıyorum. Cesaretlerini, gözü karalıklarını, yalan söyleme ve inkâr etme kapasitelerini başarıyla kurgulanmış canlı bir sorgu odasında izlerken insanlık sınırlarımıza dair çok şey öğreniyorum.

DEDEKTİF NICK RAIDER:

NAMI DİĞER BAY FIRTINA

Nick Raider, New York Polis Teşkilatı'nda cinayet masası dedektifidir. Bonelli Yayınevi'nin kahramanın yüzünü Hollywood yıldızlarından birine benzetme kuralından nasibini almıştır! Nick Raider'ın grafik yaratımında Robert Mitchum'dan esinlenilmiştir.

*Önemli olan bildiğimiz şey değil,
kanıtlayabildiğimiz şeydir.
Sherlock Holmes*

Sergio Bonelli Editore tarafından ilk sayısı 1988'de yayımlanan *Nick Raider* tipik "hard boiled" polisiyedir. Yaratıcısı, *Tex*'in de başsenaristi olan Claudio Nizzi'dir. Nizzi'nin esin kaynağı, Ed McBain'in New York 87. bölgedeki polisiye olayları konu alan romanlarıdır.

Nick Raider, New York Polis Teşkilatı'nda cinayet masası dedektifidir. Bonelli Yayınevi'nin kahramanın yüzünü Hollywood yıldızlarından birine benzetme kuralından nasibini almıştır! Nick Raider'ın grafik yaratımında Robert Mitchum'dan esinlenilmiştir.

Raider, İtalyan kökenlidir. Cesur, tez canlı bir karakterdir; aynı zamanda vakaları derinlemesine inceleyecek kadar sabırlı ve akıllıdır. Takma adı olan "Fırtına" gerçek adının önüne geçmiştir. Teşkilatta hemen herkes ona Fırtına diye hitap eder. Fırtına, bol cepli ceketini hiç çıkarmaz. Kemerine sıkıştırılmış, her an düşecekmiş gibi görünen büyük tabancasıyla (Magnum) dolaşır. Bu haliyle Clint Eastwood'un sinemada canlandığı Dirty Harry karakterini anımsatır bize.

YAN KARAKTERLER

Siyah bir polis olan Marwin Brown, Nick'in partneri ve sıkı dostudur. Nick'in sert ciddiyetinin tersine Marwin koca gülüşlü, sürekli sırtan ve espri yapan bir kişiliktir. Esprileri çoğunlukla ırkçılıkla ilgilidir. Hem siyah hem beyaz ırkla ilgili abartılmış espriler yapar, fıkralar anlatır. Bize biraz Eddie Murphy'yi anımsatır. Bölümün neşe kaynağıdır. Bunun ötesinde Marwin, zeki ve iyi bir dedektiftir. Olaylara farklı açılardan yaklaşarak Fırtına'nın cinayetleri çözmesine yardımcı olur. Nick ve Marwin'in amiri Art Rayan, deneyimli bir dedektiftir. Emekliliği yaklaşmıştır. Fırtına için bir baba gibidir, sürekli onun için endişelenir. Çoğu kez Fırtına'nın öfkesini ve hırsını dizginleyerek başının belaya girmesini önler.

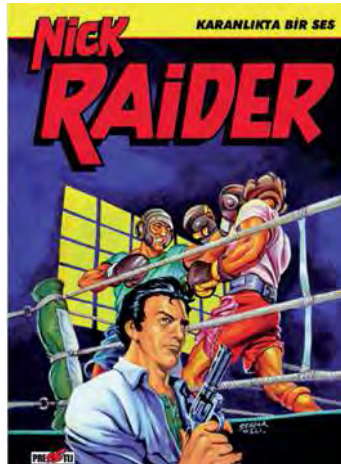
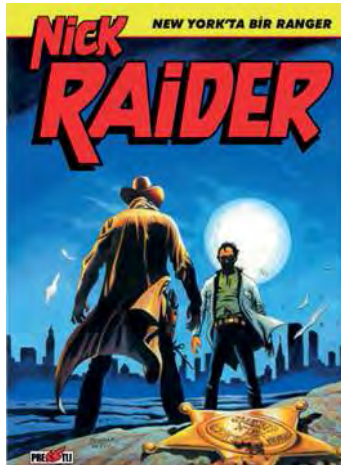
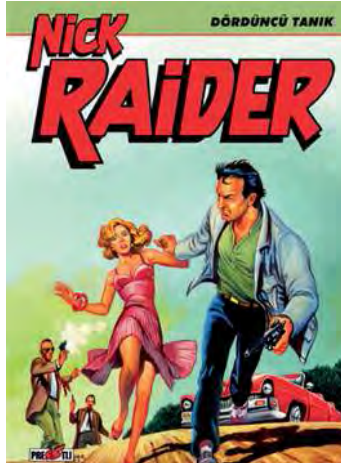
Ekibin diğer üyesi genç Jimmy Garnet, masa başı dedektifidir. Çekingen yaradılışlı olan ve sık sık sakarlık yapan Garnet bir bilgisayar kurdudur.

Bir cüce olan Alfie, Fırtına'nın sokaklardaki muhbiridir. Boyunun aksine zekâsı büyük olan Alfie, birçok vakanın çözümünde Fırtına'ya yardımcı olmuştur. Kendince bir ahlakı vardır, Nick'ten gereksiz para istemez. Nick bu garip karakteri bir dost olarak görür ve onu korur.

Bölümün yöneticisi Yüzbaşı Vance, Fırtına tarafından hiç sevilmez. Fırtına, onu sürungen ve çıkarıcı bir bürokrat olarak görür. Ona "Hoşça kal sevgilim" adını takmıştır. Bunun nedeni, yüzbaşının kılıbık bir erkek olması ve karısıyla konuştuğundan sonra ona her defasında, "Hoşça kal sevgilim," demeden telefonu kapatamamasıdır.

ÖYKÜLERİN GENEL KURGUSU

Serüven boyunca akıcı ve dinamik bir senaryo oluşturulmuştur. Serüvenler geleneksel anlatının üç bölüm yapısına uygun olarak kurgulanmıştır: Giriş, gelişme ve sonuç. Bölümler birbirinden

Raider, İtalyan kökenlidir. Cesur, tez canlı bir karakterdir; aynı zamanda vakaları derinlemesine inceleyecek kadar sabırlı ve akıllıdır. Takma adı olan "Fırtına" gerçek adının önüne geçmiştir. Teşkilatta hemen herkes ona Fırtına diye hitap eder.

kolayca ayırt edilebilen bir yapı üzerine oturtulmuştur. Öyküler klasik polisiyenin "düğüm/serim, çözüm" dinamiği üzerine kurgulanmıştır: Çatışmanın kurulması, şiddetlendirilerek ilerletilmesi ve bir doruk noktayla çözüme kavuşturulması.

Giriş bölümü, bir cinayet dizisiyle başlatılarak düğüm atılır. Gelişme bölümünde ise genellikle cinayetler sürer. Bu bölümde Fırtına, olayı çözümlemek için yoğun çaba harcar. Sonuç bölümünde ise katil ve suç ortakları bulunarak düğüm çözülür.

Giriş bölümünde okuru sarsan dramatik bir olay gösterilir. Öykünün ortalarına doğru, gelişme bölümünü doruğa çıkaran bir sahne yer alır. Bu sahne, sonuç bölümünün ipuçlarını barındırır. Sonuç bölümünde ise katil ve katillerin kimliğini ortaya çıkaran çarpıcı bir sahne yer alır. Başlangıçta karmaşık olarak görünen olay kurgusu, suçluların bulunması etrafında cisimlenerek sonlanır.

SON SÖZ

Nick Raider başarılı bir hard boiled polisiyedir, bununla birlikte bazı eksikleri var: Öyküdeki kötü karakterler yeterince derinlikli ele alınmamıştır. Bu nedenle kötüler, karton karaktere dönüşmektedir. Kimi zaman senaryolar aceleye getirilmiş görünmektedir. Serüvenlerdeki önemli hata ise Nick Raider'ın olayı çözerken kullandığı ipuçlarının okurla yeterince paylaşılmasıdır.

ZEHİR ZIKKIM

Adli tıp uygulamalarının emekleme döneminde, fare ve haşarat ilacı olarak eczanelerde serbestçe satılan çeşitli zehirlerin farklı amaçlarla kullanılması o kadar kanıksanmıştır ki sonunda bu tür cinayetler birer vodvil temasına dönüşmüştür.

Joseph Kesselring imzalı ünlü Broadway oyunu *Arsenic and the Old Lace*'i -bizdeki popüler ismiyle *Ahududu Likörü*- eski kuşak insanlar keyifli bir gülümsemeyle hatırlar. 40'lı yılların bu güzel oyununun Frank Capra tarafından yönetilen film uyarlaması da Hollywood'un unutulmazları arasına girmiştir. Oyunun yaratıcı bir sloganı vardı: *Çay zamanında Abby ve Martha Brewster'in evinde olursanız ölürsünüz!*

"Arsenik Kurbanları" son derece kibar görünüme sahip iki yaşlı kız kardeşin canice eylemlerinin öyküsünü komedi formunda anlatır. Evlerine davet ettikleri yaşlı ve kimsesiz erkeklerle ahududu likörü içirtip -sırf eğlenmek için- zehirleyen iki yaşlı kız kardeş, cinayetleri sonrasında cesetleri

Brooklyn'deki evlerinin mahzenine özel bir törenle gömerler.

Ahududu Likörü gerçek yaşam öyküsünden esinlenmiştir. Adli tıp uygulamalarının emekleme döneminde, fare ve haşarat ilacı olarak eczanelerde serbestçe satılan çeşitli zehirlerin farklı amaçlarla kullanılması o kadar kanıksanmıştır ki sonunda bu tür cinayetler birer vodvil temasına dönüşmüştür.

ABD'deki zehir ustası kadın katillerin en ilginçlerinden biri Audrey Marie Hilley'dir. Bin bir kılığa girebilen bu kadının şöhreti, birilerini zehirlemede gösterdiği hünerin ötesinde birçok karakteri ustalıkla canlandırabilmesindeydi. Audrey'nin bir başka kadının kimliğine bürünüp ikinci kez evlendikten sonra, bir de üzerine ikiz

Audrey Marie Hilley

kardeşi olarak aynı kocaya kendini bir kez daha yutturma manevrası sahtekârlık tarihine altın harflerle geçmiştir.

Alabamalı Audrey Hilley'in 24 yıllık kocası Frank, 1975'te yemeğine ve içkisine uzun bir süreçte azar azar koyulan arsenikten zehirlenerek öldü. Frank'in ölüm nedeni kayıtlara "Hepatit" olarak geçti ve hayat sigortası, Audrey'ye tam tamına 31.140 dolar para ödedi.

Kocasının ölümünden üç yıl sonra, 1978'de Audrey Hilley, 18 yaşındaki kızı Carol için 25.000 dolarlık bir hayat sigortası daha yaptırdı. Bir süre sonra kızcağız da babasıyla benzer şekilde karın ağrılarından şikâyet etmeye başlayınca doktorlar teşhisi bu defa doğru koydu: Arsenik zehirlenmesi.

Bu otopsi bulgusu üzerine iyice işkillenen yetkililer, Audrey Hilley'in annesi Lucille Frazier ve kayınvalidesi Carrie Hilley'in naaşlarının mezarlarından çıkartılıp yeniden incelenmesine karar verdi. Kalıntıların hepsinde normalden yüksek dozda arsenik bulunsa da -teknik yetersizlikten dolayı- kesin olarak yalnızca kocası Frank Hilley'in cinayete kurban gittiği tespit edilebildi. Nasıl olduğu bilinmez şekilde Audrey Hilley, cinayetten suçlu bulunmasının öncesinde tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakılmıştı. İkna gücü tartışmasız olan Audrey'nin bu işi nasıl becerdiği bilinmiyor ancak 1979 yılının Kasım ayında -fidye için kaçırıldığına dair sahte bir not sonrasında- sırra kadem bastı. Evinde yapılan aramalarda arsenik şişeleri ve farklı ipuçları bulundu, başka cinayet şüpheleri ortaya çıktı.

Audrey'nin sapa bir motelde Emily Stephens kimliğiyle kaldığı belirlendikten sonra Federaller tarafından kaçaklar listesine alındı. Üç yıl sonra bir başka eyalette, Florida'da kendini Robbi Hannon diye tanıtarak ortaya çıkan Audrey Hilley, 1980 yılında John Homan ile tanıştı ve adamı evliliğe ikna etti. New Hampshire'da yeni bir yuva kurdular. Zehirlediği bir kadının kimliğini kullanan Audrey, kocasının soyadını aldı ve Robbi Homan oldu.

Robbi kocasına sık sık Teksas'taki hayali ailesi ve ikiz kız kardeşi Teri Martin'den söz ediyordu. Kanundan şans eseri kaçabilmiş biri için buraya kadar her şey normal olsa da bir süre sonra işler yeniden karıştı, zira FBI dedektifleri eski Audrey, yeni Robbi'nin izini bulmuşlardı.

Kimliğinin deşifre olduğunu öğrenen Robbi, kocasına -uydurduğu bir hastalık bahanesiyle- Teksas'taki aile evine gitmesi gerektiğini söyleyip apar topar kaçtı. Bir süre sonra Bay Homan, Teksas'tan telefonla arayan ikiz kardeş Teri'den

acı haberi aldı: Robbi ölmüştü ve üstelik naaşı için yapabilecek cenaze işlemi mümkün değildi zira -ikiz kardeşi Teri'nin demesine göre- bu asil kadın, bedenini tıp fakültesine kadavra olarak bağışlamıştı.

Robbi'ye delicesine âşık olan Jack Homan adeta yıkılmıştı. Eğer Audrey Hilley sırf kocasını terk edebilmek için böyle bir yola başvurduysa bile sonradan fikir değiştirmiş olmalıydı ki birkaç ay sonra 20 kilo vermiş ve saçlarını sarıya boyatmış bir halde evine döndü ve kocasına kendini Robbi'nin ikiz kız kardeşi Teri Martin olarak tanıttı.

Jack Homan bu defa Teri'yle ilişkiye girdi, bunalımdan çıktı. Fakat John'un arkadaşlarından biri, arkadaşının bu kadar salak olmasını normal bulmadığı için durumu polise ihbar etti. Kısa zamanda Audrey'nin gerçek kimliği tespit edildi ve Vermont'ta tutuklandı. Önceki suçlarını işlediği Alabama'ya gönderildi.

Aynı yılın haziran ayında kocası Frank'i öldürmekten ve kızı Carol'ı öldürmeye teşebbüsten müebbet hapis artı yirmi yıl cezaya çarptırıldı. Diğer cinayetleri kanıtlanamadı.

Onun kulu kölesi haline gelmiş John Homan, sevdiği kadını cezaevinde rahatça ziyaret edebilmek için Alabama'ya taşındı. 1987 yılının Şubat ayında mahkûma eşiyle bir otelde görüşebilmesi için üç gün izin verildi ancak Audrey otele hiç

gelmedi. Bir örtüye sarınmış olarak sokakta bulunduğunda akli dengesi yerinde değildi. Acilen ilkyardım işlemleri uygulandı fakat bütün çabalara rağmen birkaç saat içinde hipotermiden öldü.

Dehşetengiz cinayetler işleyen erkek şehvet katilleriyle karşılaştırıldığında kurbanlarını sessiz sedasız zehirleyen kadın katiller kibar görünürler. Kadınların işlediği cinayetler, kanlı şehvet cinayetlerinden farklı havada, merhametsizlikten arınmış ve kutsal bir amaç gütmekteymiş gibidir. Yaptıkları kötülükleri sanki hükmedici erkeklerden kurtulmak ve mücadeleleri için gereken maddi güce kavuşmak için gerçekleştirmişlerdir. Oysaki bu asalet yalnızca görüntüdür. Kocalarını, sevgililerini ve çocuklarını öldürüp güce ve paraya kavuşan kadın seri katiller, cinayet işlemeyi sürdürmüşlerdir. Neden? Cevap basittir. Şekli ne olursa olsun, seri katiller başka hiçbir eylemden almayacakları kadar zevk duyarlar öldürmekten. Onlar için, hükmetmenin ve can almanın şehveti, cinsel doyumdan çok daha fazladır ve normal bir insanın bu tür psikopatiji anlaması güçtür.

Zehirci kadın katillerin en ünlülerinden olan efsanevi Belle Gunness'in maharetleri Indianapolis'teki çiftliği 1908 yılında yanıp kül olduktan sonra, bodrum zemininde ve domuz ahırının çamurunda gömülü ceset kalıntıları bulunmasıyla başlayan tahkikat sonrasında anlaşılmıştır. Belle Gunness, ABD'nin en acımasız kadın seri katillerinden biriydi.

183 cm. boyu ve 91 kg. ağırlığıyla hayli gürbüz bu Norveç göçmeni ablamız beş parasız vaziyette Amerika'ya varır varmaz, yalnızlık çeken bekâr bir kadın olduğu ve evlenmek için koca aradığına dair gazeteye ilan vermiş, taliplerden biriyle hemen evlenmiştir. Sonrakilerde de yöntem ve hedef hep aynı olmuştur: Sigorta tazminatı ve banka hesapları...

İlk cinayetlerini para için işlese de Belle Gunness bir defa öldürmeye alışınca dur durak bilmemiştir. Ağına düşürdüğü koca ve koca adaylarını, -aynı zamanda âşıkları olan- kâhya ve tarım işçilerini büyükbaş hayvanlarda kullanılan parazit ilacıyla zehirlemiştir. Ortadan kaybolmasından sonra yapılan araştırmada, üçü kendi çocuğu olmak üzere 14 kişiyi aynı şekilde öldürdüğü kesin olarak tespit edilmekle birlikte resmi olmayan bilgiye göre bu sayı 100'ü geçmektedir.

İşlediği cinayetler ortaya çıkınca Belle kaçmış ve bir daha yüzünü gören olmamıştır. Belle Gunness gibi kadınların öldürme motifi hep aynıdır. Şiddet içeren öğelerle dolu kanlı saldırılardan uzak du-

ran ölüm meleklerinin ezici çoğunluğu, işledikleri cinayetlerde zehirden başka silah kullanmayacak kadar kurnazdırlar.

Adli tıp henüz emekleme safhasındayken zehirciler, kurbanları doğal nedenlerle ölmüş gibi cinayetlerini örtbas edebiliyorlardı. Bavyeralı bir Alman köylüsü olan Anna Margaretha Zwanziger arsenikçi seri katillerdendi.

1808 yılından başlayarak, kendisini hizmetçi olarak istihdam eden işverenlerini önce küçük dozlara zehirleyip sonra da -iyilik timsali bir hemşire rolüne bürünüp- sözde tedavi ederek çalıştığı malikânelerde kendine daha sağlam yer edinerek önemli bir insan oluyor, toplumda kabul görüyordu. Çirkin ve talihsiz bir köle olarak doğduğu için duyduğu aşağılık kompleksine karşın kendini değerli kılmaya çalışıyordu.

Ne var ki bir süre sonra Anna'nın işleri beklediği gibi gitmedi. Kullandığı arsenikli tuzun dozunu fazla kaçırdığı için ev ahalisi, ilaçlanmış hamam-böcekleri gibi sapır sapır dökülünce şansı dönüverdi. Şifa veren iyilik meleği, makul şüpheler üzerine tutuklandı, yapılan yargılamada arsenikle ilişkisi açığa çıktı ve sonunda bütün suçlarını itiraf etmek zorunda kaldı. Anna Margaretha Zwanziger, 1811'de Nürnberg'de başı kılıçla kesilmek suretiyle idam edilmiştir.

Bir başka zehir ustası Hélène Jégado (1803-1852) da aynı dönemde Anna Zwanziger'in Fransa şubesi gibi konaklarda hizmetçi ve aşçı olarak çalışmıştır. Bu bereketli ablamız, 18 yıl boyunca yakayı ele vermeden işi sürdürmüş ve 1833-1841

Anna Margaretha Zwanziger

arasında en az 36 kişiyi kendi elcağızlarıyla hazırlayıp pişirdiği yemeklerle zehirlemiştir. Kendisine "kurtarıcı-şifacı kişi" imajı vermek için öldüren Anna Zwanziger'dan farklı olarak Helene Jedago'nun derdi feci bir kleptomani olmasıydı. Aşçı yamağı olarak çalıştığı malikânelerde kendisini hırsızlık yaparken görenleri susturmak için hizmetçi ekibinden kişileri zehirleyerek işe başlamıştı.

Peş peşe işlediği cinayetler, bütün dünyayı etkisi altına alan büyük kolera salgını günlerine denk geldiği için, gözü yaşlı Helene dikkatleri üzerine çekmemiş ve onu toplumdan izole edebilecek sırrını korumayı başarabilmiştir. Onun karşı koyamadığı bir dürtüyle hırsızlık yaptığına tanık olanlar ve bu tatsız sırrı başkalarıyla paylaşanlar öldürücü dozda arseniği çorbasında buluveriyordu.

Helene Jedago farkına vardığı tüm tanıkları susturmuş ancak öldürmenin tadına bir kez varınca o da ipin ucunu kaçırmıştır. Kendi kız kardeşi ve akrabaları dahil olmak üzere önüne geleni tahtalıköye postalayan Helene'in son iki vukuatının benzerliğinden ve hastalık semptomlarından şüphelenen bir hekim sayesinde yakayı ele vermiştir.

Yirmi üç şüpheli ölümle delil bağı kurulduğu halde cinayetlerin çoğu 10 yıllık zamanaşımına uğradığından bu davalar düşmüş ve 1851'de

Şekli ne olursa olsun, seri katiller başka hiçbir eylemden almayacakları kadar zevk duyarlar öldürmekten. Onlar için, hükmetmenin ve can almanın şehveti, cinsel doyumdan çok daha fazladır ve normal bir insanın bu tür psikopatiyi anlaması güçtür.

yargılanmasına başlanan Hélène Jégado son cinayetlerinden suçlu bulunarak bir yıl sonra giyotinle idam edilmiştir.

Özellikle 19. yüzyıl arsenikçilerinin ne kimlikleri ne de cürümleri kolay tespit edilebilmiştir. Yargılanıp cezasını bulanlar buzdağının su yüzünde kalan kısmı kadar küçüktür. Zehirciler yakalanamıyordu çünkü o dönemde zehirlere ulaşmak kolay, şüpheli ölümden kanıt elde etmek ise çok zordu. Cinayetler salgın hastalıklara karışıyor, kim kime dum duma hayatlar yaşıyordu.

Zehirlenme yöntemi kadınların tekelinde olmasa da suç tarihindeki istatistiklerde kadınların ilk tercihi olduğunu net biçimde görüyoruz. Sadist dürtülerle avlayıp öldürmekten ibaret şehvet cinayeti modelinin icraatı erkeklere mahsustur.

Erken yaşta durup dururken göçüp giden rahmetli kocaların ardından dökülen timsah göz yaşlarını görmezden gelmeyi sürdürmekten başka çaremiz yok. İyisi mi biz konuyu daha fazla kuralamayalım.

LORD PETER WIMSEY

Dedektif dediğime bakmayın, Lord Peter Wimsey bir “keyfine dedektif” aslında. Yani bu iş, onun hobisi. Etrafta dönen dolaplara, işlenen suçlara, bilhassa cinayetlere burnunu sokmaya bayılan bir soylu o. 15. Denver Dükü, rahmetli Mortimer Wimsey hazretleri ile dul eşi Düşes Honoria Lucasta Delagardie hanımefendinin ortanca çocukları. Bir emekli albay olsa orduevi kafeteryasında oturur bulmaca çözerdi; bir dükün oğlu olunca insan vakit geçirmek için daha heyecanlı şeyler arıyor demek ki...

Altın çağ (ben bu tabirden hoşlanmıyorum, iki cihan harbi arasındaki bir dönemi kapsadığından “harpmolası” demeyi tercih ediyorum aslında) polisiyelerini sever misiniz? Ben severim, lakin hiç tahammül edemediğim bir yanıları vardır: İyi örneklerinde bile karakterler çoğunlukla derinlikten yoksundur. İlkokulda, karne günlerinde erkek ve kız çocuğu figürlerinin olduğu kitaplar dağıtırlardı; kitaplardaki kıyafetleri keserek çocukları giydirdik. Bu dönem polisiyelerindeki karakterler bana o kitaplardaki çocukları anımsatıyor. Kimi özelliklere sahipler ama bu özellikler onların üzerine öylece giydirilmiş. Anlatıya faydası yok. Başka bir şey giydirmek çok da fark etmeyecek çünkü karakterler zaten yaşamıyor... Yine de bunun bazı istisnaları var. O istisnalar ki işte bugün bile filmleri, dizileri çekiliyor. “Dedektifler Ne Dinler?” yazı dizimizin bu bölümünde onlardan birini, en az birçok harpmolası polisiyesine (gerçi sonrakilere de) ilham kaynağı olan Sherlock Holmes kadar sıkı müzik meraklısı bir dedektifi mevzubahis edeceğiz: Peter Wimsey. Ah, affedersiniz; “Lord” Peter Wimsey! Dedektif dediğime bakmayın, Lord Peter Wimsey bir “keyfine dedektif” aslında. Yani bu iş, onun hobisi. Etrafta dönen dolaplara, işlenen suçlara, bilhassa cinayetlere burnunu sokmaya bayılan bir soylu o. 15. Denver Dükü, rahmetli Mortimer Wimsey hazretleri ile dul eşi Düşes Honoria Lucasta Delagardie hanımefendinin or-

tanca çocukları. Bir emekli albay olsa orduevi kafeteryasında oturur, bulmaca çözerdi; bir dükün oğlu olunca insan vakit geçirmek için daha heyecanlı şeyler arıyor demek ki...

Onu dünyaya getiren Dük Wimsey ile Düşes Delagardie’ye de dük ile düşes’in de bir yaratıcısı var: Dorothy L. Sayers. Lord Peter Wimsey

serüvenlerinin yazarı olan Bayan Sayers, tahmin edeceğimiz üzere Birleşik Krallık doğumlu ve İngiliz polisiye edebiyatının mühim isimlerinden. 1957'deki ölümüne dek dünya kadar Wimsey serüveni kaleme almış; bunların kimi roman, kimi öykü... Romanlardan biri, 1937 tarihli *Busman's Honeymoon*, 1940 yılında sinemaya uyarlanmış. Bayan Sayers'ın doğrudan filme çekilsin diye yazdığı bir öykü de ondan beş yıl önce, 1935'te *The Silent Passenger* adıyla beyazperdeyle buluşmuş. İkisi de ahım şahım filmler değil ancak Lord Peter'ın serüvenlerini televizyon ekranına taşıyan iki dizi var ki onlar, hele ilki, belki de Bayan Sayers'ın kitaplarından bile daha çok sevilmiş. Ian Carmichael'ı Lord Peter Wimsey rolünde gördüğümüz bu ilk yapım, 1972-1975 arasında yayınlanmış ve Wimsey romanlarından beşini izleyicilerle buluşturmuş. 1987 yılında yayınlanan bir diğer Wimsey dizisi, *A Dorothy L. Sayers Mystery*'de ise Lord Peter'ı Edward Petherbridge canlandırmış.

Bu girizgâhın ardından şimdi, Lord Peter Wimsey'nin hangi vasıfları ve zevkleriyle köşemize konuk olduğunu anlatmaya geçebiliriz. Yalnız, Wimsey romanları henüz Türkçeye çevrilmediğinden kitaplardan pek doğrudan alıntı yapmayacağım ve yaptığım vakit, Bayan Sayers'ın cümlelerini kendimce çevireceğim hususunda siz değerli okurları uyarmak isterim.

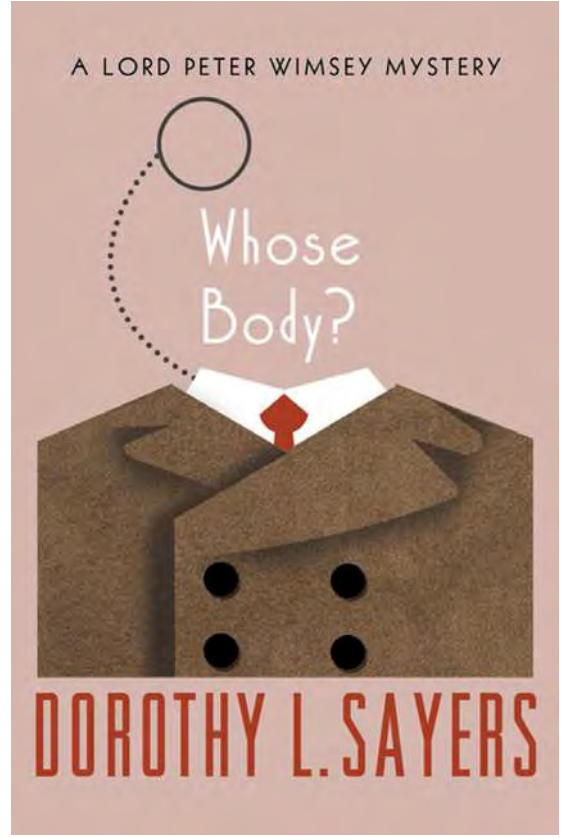
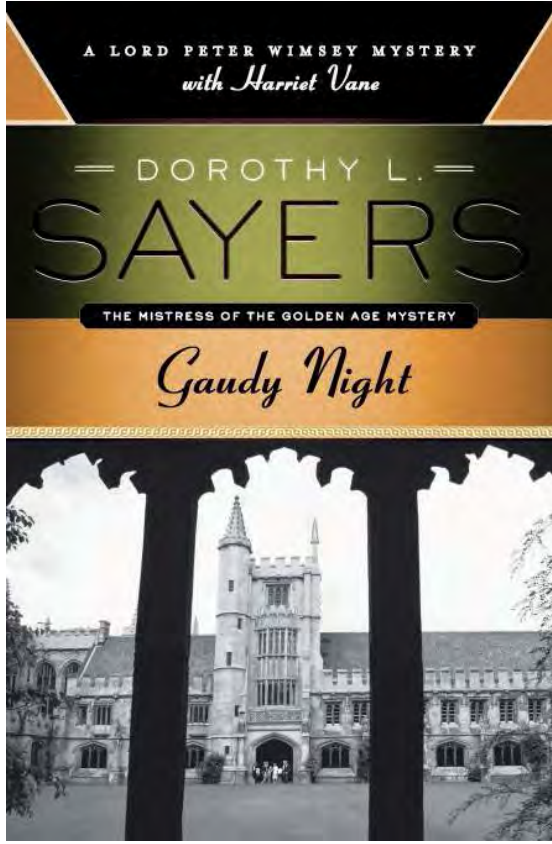
***

Müzik meraklısı dedektif, polisiye tarihinde çoktur. Sayıca nispeten az olsa da bu müzik meraklısı dedektiflerin kimi aynı zamanda müzisyendir. Conan Doyle'un Sherlock Holmes'ü keman çalıyor, Colin Dexter'in Müfettiş Morse'u koroda

şarkı söylüyordu. Lord Peter Wimsey ise *Clouds of Witness* romanında ifade edildiği üzere, "biraz yeteneğe ve çokça kavrama gücüne sahip" bir piyanist.

1923 tarihli ilk Wimsey romanı *Whose Body*'de Lord Peter Wimsey'nin şık bir kuyruklu piyanosu olduğunu öğreniyoruz. Öyle şık ki Lord Peter'ın dostu, Scotland Yard dedektifi Charles Parker piyanoyu görünce iltifat etmeden geçemiyor, "Çok güzel bir enstrüman," diyor. Gerçi o sırada İtalyan besteci Domenico Scarlatti'nin sonatasını henüz bitirmiş olan Lord Peter, bu iltifata, "Kötü değil ama Scarlatti, klavsen ister," diye inceden dert yanarak karşılık veriyor... Tabii bize de şöyle demek düşüyor: "Vay canına, herif sahiden müzikten anlıyor!"

Lord Peter'ın müzikten anladığı muhakkak. Tıpkı Sherlock Holmes gibi o da sadece bir dinleyici ve icracı değil, müzik üzerine kafa da yoran bir adam. Bunun en bariz örneğini 1930 tarihli *Strong Poison* romanında görüyoruz. Orada, iki savaş arasının bohem Londra'sında, Lord Peter bir arkadaşıyla özel bir çağdaş müzik dinletisine katılıyor. Piyanoda Stanislav adında bir genç var, ona kemancı eşlik ediyor ve ikisi Piccadilly Metro İstasyonu'na dair bir senfonik şiir çalıyor. Bu sırada arkadaşı, Lord Peter'ı Nina Kropotky adında bir kadınla tanıştırtıyor ve Lord Peter ile Bayan Kropotky arasında, çalan müziğe dair bir sohbet dönüyor. Lord Peter parça için, "Devasa!" deyince Bayan Kropotky heyecanlanıyor: "Ah," diyor, "değerini anlıyorsunuz. Piyanoda hiç... Piriñ üflemeliler, efektler, timpani lazım! Ama bir şey, biçimi ele geçiriyor: Anahatları!" Bu sırada Stanislav parçasını bitiriyor ve dinleyiciler ara-

sında, bu senfonik şiire dair bir tartışma başlıyor. Biri şöyle diyor: “Bir hiç. Burjuva müziği. Programlı müzik. Tatlı! Siz asıl Vrlovitch’in ‘Ecstasy on the Letter Z.’ parçasını duymalısınız. İçinde köhnemiş hiçbir kalıp yok, saf vibrasyon var. Stanislav kendini çok büyütüyor, halbuki dağlar kadar eski... Tüm uyumsuzluklarının ardında çözümü sezebilirsin. Kamuflej içinde katıksız armoni. İçinde hiçbir şey yok.” Bunu duyan Lord Peter, “Peki, orkestramızın bu döküntü ve anti-ka enstrümanlarıyla ne yapabilirsiniz? Bir diatonik gam, hah! On üç sefil, burjuva yarı sesi, puf! Modern duygunun sonsuz karmaşıklığını ifade etmek için otuz iki notaya ihtiyacınız var,” diyerek tartışmaya dahil oluyor. Onu mikrotanal müziğe atıfta bulunduğu bu ifadesi, çağdaş müziğe ve müzik teorisine dair tartışmalara da ne derece hâkim olduğunu gösteriyor. Zira o yıllarda yani 1920’lerde ve 30’larda, mikrotanal müzik ve çeyrek sesler müzik dünyasının ilgilendiği konuların başında geliyordu. Belli Lord Peter da böyle bestecilerden; mesela Alois Hába, Ivan Wyschnegradsky, Mildred Couper’dan ve bilhassa Julián Carrillo’dan etkilenmiş. Onların çalışmalarını takip ediyor.

Wimsey romanlarının en önemli özelliklerinden biri, döneminin İngiltere’sini yüzeysel de olsa

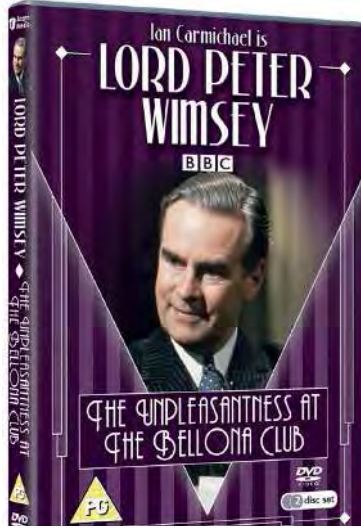
eksiksiz betimlemesi. İki savaş arasında İngiltere’de insanlar nasıl giyinirdi, neler dinlerdi, nelerde takılırdı? Bunların cevaplarını Wimsey romanlarında bulmak mümkün... Tabii bugün artık ancak geçmişî yâd etmek maksatlı özel etkinliklerde görebildiğimiz kimi müzik unsurlarını da. Mesela sinema müzisyenlerini. Onlar, yine Strong Poison’da, Lord Peter ile kedi bakımevi çalışanı Bayan Murchison arasında geçen bir diyalogda karşımıza çıkıyor. Bayan Murchison, müziğe ilgisinden bahsedince Lord Peter heyecanlanıyor, “Müzisyenliğiniz de var mı?” diye soruyor. Ancak Bayan Murchison, “Hayır,” diyor, “birinci sınıf olamadıktan sonra, ki ben hiç olmadım... Üçüncü sınıf müzisyenler karın ağrısıdır!” Bunun üzerine Lord Peter, “Onları sinemalarda görmekten nefret ediyorum,” diyor. Çünkü o yıllarda sinemalarda sessiz filmlere eşlik eden ufak orkestralar vardı. Belli ki Lord Peter, seçkin müzik zevkine sahip biri olarak onlardan hazzetmiyor. Bunda İngiltere’yi ilk defa ziyaret ettiği 1829 yılından 20. yüzyılın ortalarına kadar adada pek popüler olan Felix Mendelssohn’un da payı var... Usta bestecinin adını anarak dile getiriyor bunu, “Mendelssohn’dan parçalar çalıp durmalarından” nefret ettiğini söylüyor. Muhtemelen onun müziğini Lord Peter fazla sentimental ve

çağdışı buluyor. Gerçi belki de sadece onu üçüncü sınıf müzisyenlerden dinlemeyi sevmiyordur. Niyet okumayalım.

Bu diyalogda Lord Peter, sevdiği bestecilerden birinin de adını anıyor: Johann Sebastian Bach. “Bach’ın beyne iyi geldiğini düşünüyorum,” diyor Lord Peter ve piyanonun başına oturup Bach’ın İtalyan Konçertosu’nu çalmaya başlıyor. Biraz sonra kalkıyor, Bayan Murchison ile beraber Lord Peter’in bir dostunu, Bill Rumm’ı görmeye gidiyorlar. Bu adam bir zamanlar başarılı bir kasa hırsızıyken dine dönmüş, tövbe etmiş ve şimdi dini şarkılar seslendiren bir orkestrayla haşır neşir. Rumm’ın mekânına gittiklerinde Lord Peter ile Bayan Murchison’ı Esmeralda Hyacinth diye bir kız karşılıyor. Lord Peter’a, “Hoş geldiniz,” diyor, “bugün ‘Nazareth’i söyleyecek misiniz? Çünkü çok güzel söylüyorsunuz...” Böylece öğreniyoruz ki Lord Peter sadece iyi bir piyanist değil, aynı zamanda iyi de bir şarkıcı. Zaten 1935 tarihli *Gaudy Night* romanında görüyoruz ki şan bilgisi var.

Lord Peter bir kadına âşık: Harriet Vane. Harriet, tıpkı yaratıcısı Dorothy L. Sayers gibi bir yazar ve yine Sayers gibi bir zamanlar şarkı söylüyormuş. Bir ara Lord Peter ile bir dükkâna gidiyorlar ve orada Lord Peter bir piyano görüp başına oturuyor, meşhur *Greensleeves* parçasını çalmaya başlıyor. Harriet da bir anlığına eski günleri hatırlayıp, “Alas, my love, you do me wrong,” diye şarkıya giriyor. Ancak tam Harriet koro kısmında şevke gelmişken Lord Peter birden çalmayı bırakıp, “Senin için yanlış ton, kontraltosun sen,” diye inceden bozuk atıyor ve Harriet’i yönlendirmeye başlıyor. Tıpkı bir şan hocası gibi. Bu arada, Harriet’in şarkı söyleyebildiğini ama sesinin eğitimsiz olduğunu tespit etmekle kalmıyor, onun bir zamanlar Oxford Bach Korosu’nda şarkı söylediği gibi doğru bir çıkarımda bulunuyor. Varın siz düşünün, bizim Lord Peter’in bu işten nasıl anladığını! Bugün yaşasa dünyanın en itibarlı müzik dergilerinde en esaslı kritikleri o kaleme alırdı, eminim.

Yeri gelmişken, Oxford Bach Korosu (ki romanda sadece Bach Korosu olarak geçiyor), 1896’da İngiliz kilise müziği bestecisi Basil Harwood tarafından kurulmuş amatör bir müzik topluluğu. Harriet Vane koroda muhtemelen kurulduğu ilk

İki savaş arasında İngiltere’de bohem bir yaşam, canlı bir kültürel ortam var. Soylular, entelektüel meraklarını tatmin etme konusunda çok hevesli. Lord Peter da onlardan farklı değil. Bir yandan Mozart, Beethoven, Bach gibilerin bir yandan çağdaş bestecilerin eserleri hem icra ediliyor hem tartışılıyor. Sovyet Devrimi’nin kültürel

yansıması İngiltere’ye kadar ulaşmış; “burjuva müziği” kavgaları kopuyor.

yıllarda, Basil Harwood şefken bulunmuş. Bir ihtimal, koroyu 1901’den 1926’ya dek yöneten Hugh Allen’in tedrisatından da geçmiş olabilir. Nitekim Dorothy L. Sayers da bu koroda bulunmuş ve o sırada koronun başında Hugh Allen varmış. Neyse bu başka konu!

Gaudy Night romanının sonunda Lord Peter ile Harriet, Balliol Koleji’nin müzik topluluğunun bir konserine katılıyorlar. Bir koro performansı. Romanda hangi parçaların seslendirildiğine dair detaylar verilmiyor ancak bu konser, dönemin İngiltere’sindeki kültürel yaşama dair bize ipucu veriyor. Wimsey romanlarındaki diğer müzikal ipuçlarıyla bunu birleştirence karşımıza şu manzara çıkıyor: İki savaş arasında İngiltere’de bohem bir yaşam, canlı bir kültürel ortam var. Soylular, entelektüel meraklarını tatmin etme konusunda çok hevesli. Lord Peter da onlardan farklı değil. Bir yandan Mozart, Beethoven, Bach gibilerin bir yandan çağdaş bestecilerin eserleri hem icra ediliyor hem tartışılıyor. Sovyet Devrimi’nin kültürel yansıması İngiltere’ye kadar ulaşmış; “burjuva müziği” kavgaları kopuyor.

Lord Peter, tüm bu dağdağanın içinde yaşamdan zevk alıyor. Bütün bunlara ilgi duyuyor. Modernist müzik akımlarını takip ediyor. Bach’ı, Mozart’ı, Beethoven’ı çok seviyor; Mendelssohn’dan pek hazzetmiyor ve mikrotonal müzik bestecilerine hayranlık besliyor. O, iyi bir icracı, yetkin bir müzik dinleyicisi ve zeki bir müzik düşünürü. Serüvenleri ise neredeyse birer müzikal-polisiye.

SERDAR UZUNYOL

“TÜNEL’DE BİR SUÇ İHBARI GELDİKTEN SONRA POLİSİN NASIL HAREKET ETTİĞİNİ YANSITMAK İSTEDİM”

Serdar Uzunyol, Polis Koleji ve Polis Akademisi mezunu, Asayiş Şube ve Mali Suçlar gibi birimlerde yıllarca görev almış, hukuk eğitiminin ardından avukatlık mesleğini seçmiş. *Tünel, Operasyon: Kunduz Avı*, Serdar Uzunyol’un ilk polisiye romanı. 2010’da Adana’da zekice işlenen büyük bir hırsızlık olayını merkeze alan romanda, polis prosedürü türünün başarılı yerli bir örneğiyle karşılaşıyoruz. Soruşturma aşamaları, kanıtların toplanması, veri analizleri, tanıklarla görüşme, savcıyla yürütülen çalışma... Tüm bunları bütün detaylarıyla ve okuru sıkmadan anlatmayı başaran Serdar Uzunyol’la ilk romanını ve gerçek polisiye-leri konuştuk.

Polis Koleji ve Polis Akademisi mezunusunuz, Asayiş Şube ve Mali Suçlar biriminde çalışmışsınız, hukuk fakültesini bitirmişsiniz. Polis olmaya nasıl karar verdiniz, sonrasındaki hukuk eğitimi size neler kattı?

Öncelikle değer verip bu röportajı gerçekleştirdiğiniz için teşekkür ederim. Her çocuk babasını rol model alır, bilirsiniz. Benim babam, çok başarılı ve şöhretli bir polisti. Küçüklüğüm, hem kendisini her gece endişe ve merakla evde bekleyerek hem de başarılarını okumak ve kimi zaman da televizyonda izlemekle geçti. Açıkçası onun hikâyelerinden, başından geçen olaylardan ve suçluları yakalama becerisinden etkilenerek polis olmaya karar verdim dersem doğru olur. Çocukken diğer hayalim de avukat olup haklı ama güçsüz insanların haklarını savunmaktı. Polis Akademisi’nden mezun olduktan sonra Asa-

yiş Şube Müdürlüğüne bağlı Hırsızlık, Yan-Dol (Yankesicilik ve Dolandırıcılık), Suç Gelirleri ile Mücadele ve bir müddet de Cinayet Bürolarında görev aldım. 3-4 senelik asayiş suçları tecrübesinden sonra, KOM (Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele) biriminin altında yer alan Mali Suçlarla Mücadele Şubesinde Yolsuzluk Büro’da çalıştım. Mesleğim gereği çok sayıda münferit ve örgütlü suçla karşılaştım ve soruşturmalarında yer aldım.

Eğitimi hiçbir zaman bırakmadım, hâlâ yeni şeyler öğrenmenin heyecanını yaşıyorum. Polis Akademisi’nden sonra yabancı dil merakım için üniversite sınavına girip Ankara Üniversitesi Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi’nde İtalyan Dili ve Edebiyatı bölümünü kazandım. Çalışma hayatıyla beraber üçüncü sınıfa kadar devam ettim. Sonrasında diğer hayalim olan hukuk fakültesini

kazanınca, mevzuat gereği aynı anda iki örgün öğretime devam edilemediği için hayalimin peşinden koşmaya karar verdim. Ama olur da af çıkarsa İtalyan Dili ve Edebiyatı'nı da bitirmek istiyorum.

Emniyet teşkilatı ve polislik mesleği bana çok şey kattı. Mesleğim boyunca çok sayıda eğitim aldım. Diksiyon ve hitabetten beden diline, suçlu profillemeden kriz yönetimine kadar birçok eğitime katılma imkânı buldum. Yurtdışında yolsuzluk suçları ve vergi kaçakçılığı kurslarına iştirak ettim. Adli bilişim uzmanlığı, veri analizi ve eğiticilerin eğitimi kurslarından sonra birçok hizmet içi eğitime de eğitimci olarak katıldım. Hukuk eğitimi, polis olarak çok da yabancı sayıldığım bir alan değildi. Polis Akademisi'nde derslerimizin %70'e yakını hukuk tabanlı ve pratiğe yönelikti. Hukuk fakültesinde aldığım eğitim, özellikle suç ve suçluların içerisinde biri olarak, olaylara farklı bir pencereden bakmamı sağladı. Yasaları ve mevzuatı daha iyi incelemek, soruşturma dosyalarını daha sağlam deliller ve gerekçelerle hazırlamak konusunda beni geliştirdi diyebilirim. Emniyet teşkilatında çalışmak bana çok büyük bir bilgi birikimi kattı. Artık Emniyet Genel Müdürlüğü için çalışmıyorum; bugünlerde özel sektörde, hukukun ceza alanıyla değil, sözleşmeler ve mali hukuk kısmıyla ilgilenen bir birimde çalışıyorum.

Peki, polisiye roman yazmaya nasıl karar verdiniz?

Emniyet teşkilatında çalışırken çok sayıda olayla karşılaştım, çok fazla şüphelinin ifadesine katıldım, çok sayıda suç soruşturmasında yer aldım. Eğer soruşturmacı birimlerden birinde çalışıyorsanız polislik, monotonluktan uzak, sürekli yeni, farklı olay ve yöntemlerle karşılaştığınız, kendinizi devamlı geliştirmeniz gereken bir meslek. Çalıştığım dönemde karşılaştığım ve etkilendiğim bazı ilginç olayları not alırdım. Çok uzun süredir bunların bir kısmını kurgulayarak yazma, okurlarla buluşturma niyetim vardı. Ancak yoğun iş temposunda bu pek mümkün gözüküyordu benim açımdan. Birkaç kez yazma girişiminde bulunsam da hep yarıda kalmıştı, fazla ilerleyememiştim. Bir buçuk yıl kadar önce yeniden yazmaya başladım. Pandemi sürecinde de yazdıklarımı toparlama, gözden geçirme ve sona erdirmeye fırsatı buldum.

Tünel, Operasyon: Kunduz Avı adlı ilk polisiye romanınız, 2010'da Adana'da işlenen büyük bir hırsızlık olayını merkeze alıyor. Tünel kazarak

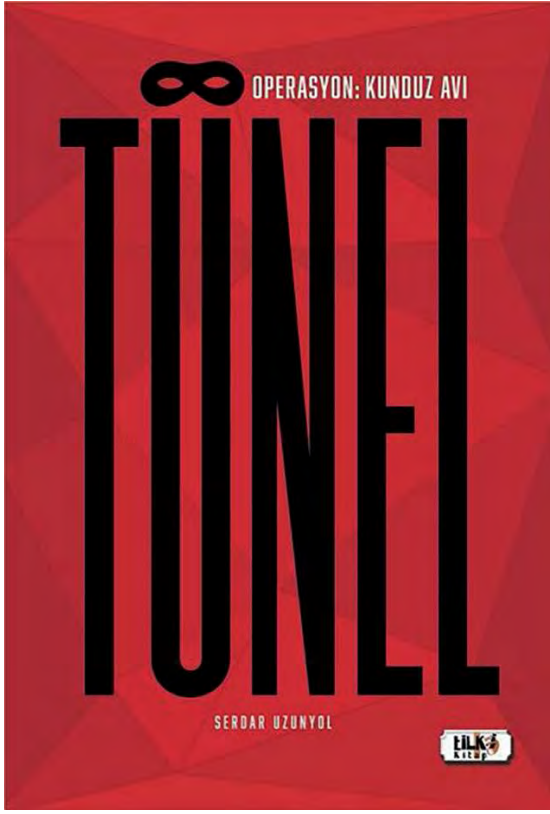
"Emniyet teşkilatında çalışırken çok sayıda olayla karşılaştım, çok fazla şüphelinin ifadesine katıldım, çok sayıda suç soruşturmasında yer aldım. Eğer soruşturmacı birimlerden birinde çalışıyorsanız polislik, monotonluktan uzak, sürekli yeni, farklı olay ve yöntemlerle karşılaştığınız, kendinizi devamlı geliştirmeniz gereken bir meslek. Çalıştığım dönemde karşılaştığım ve etkilendiğim bazı ilginç olayları not alırdım."

bir kuyumcunun tamamen soyulmasıyla başlayan ana olay. Romanı nasıl bir çalışma sonrasında yazmaya başladınız, yazım süreci ne kadar sürdü, en çok nelere dikkat ettiniz?

Tarih olarak 2010 yılını seçtim. Okuduğunuz hikâye, birden çok gerçek olayın kurgulandığı bir metni kapsıyor aslında. Hikâyenin içindeki kişileri, şehirleri, zamanı, adı geçen ticari unvanları belirleyerek ve olayları birbirine bağlayarak bana has bir kurgu oluşturmaya çalıştım. Adanalı vatandaşlarımız beni affetsinler ama Adana, zamanında gazetelerin üçüncü sayfa haberlerine fazlasıyla konu olduğu için yazdığım hikâye açısından en uygun şehirdi. Kitapta da biraz bahsettim, tünel kazarak hırsızlık suçu işleme, ülkemiz kayıtlarında fazlaca rastlanan bir tür değildir. Aslında kitabın konusunu ilginç kılan şeylerden biri bu bence. Gerçekten çok spesifik, olağandışı, soruşturmayı yapan polislerin de zorlandığı, bir hayli uğraştırıcı bir soruşturmayı baştan sona gözler önüne sermek istedim.

Kitabı yazmaya başlarken öncelikle soruşturmalar sırasında aldığım notları tekrar inceleme ihtiyacı hissettim. Çünkü o olayları yaşayıp araştırırken bile bana ilginç ve farklı gelen bazı şeyleri muhakkak insanlara da yansıtmam gerektiğini düşündüm. Yazım süreci boyunca o notlara sürekli göz attım, hiçbirini atlamamaya özen gösterdim. İlk defa kitap yazdığım için bu konuda tecrübeli olduğum söylenemez. Aklıma gelen ayrıntıları ve not aldığım detayları yansıtmak, hiçbirini unutmamak için başlangıçta çalakalem yazmaya başladım. Uzun süre gündüz üç, gece üç saat olmak üzere altı saat boyunca yazdım diyebilirim. Bazen ara verip demlenme sürecine girdim. Hikâyenin kendisi akıcı olduğu için başladıktan sonra beni aldı ve içine çekti. Yazdıkça daha çok ayrıntı geldi aklıma.

Şöyle bir itirafta bulunayım; ömrümün hiçbir döneminde zihnimin bu kadar meşgul olduğu-

nu hatırlamıyorum. Yazarken ve kurgularken beynimin kullanabildiğim kapasitesinin dışına çıkmışım gibi hissediyordum. Özellikle geceleri kurgu yaptıktan sonra kolay kolay uyuyamıyordum. Zihnimin boşalması için polisiye diziler izleyip rahatlıyordum. Başımı yastığa koyduğumda aklıma yeni şeyler geliyordu, hemen telefona not alıyordum sabah kalktığımda unutmamak için. Açıkçası çok farklı ve keyifli bir deneyim oldu benim için.

Polisiyenin önemli bir alt türü olan “polis prosedürü” türünde romanınız. Türkiye’de bu türde çok fazla eser göremiyoruz. Hırsızlık Büro’nun büyük bir hırsızlık vakasını çözmeye çalışırken nasıl görev yaptığı, hangi şekillerde delil topladığı, nasıl bir görev paylaşımıyla ilerlediği hatta savcılıkla yürüttüğü mesai... Tüm bunları detaylarıyla okuyoruz. Bazı yerlerde de sürecin nasıl ilerlediği ve soruşturmada hangi aşamada bulunduğuyla ilgili kısa özetler yaparak okuru diri tutmayı başarıyorsunuz. Soruşturma süreçlerini bu kadar detaylı ve adımları atlamadan anlatmaya önem gösterdiğinizizi düşünüyorum. Öncelikle gözleminiz için çok teşekkür ederim. Açıkçası var olan eksikliği tamamlamak istedim dersem haddimi aşmış, üstatlara haksızlık etmiş olurum. Ben her şeyden önce iyi bir okur ve iyi

bir izleyici olduğumu düşünüyorum. Kitap okurken ya da film veya dizi izlerken gerçek hayata ve işleyişe uygun hikâye ve olaylardan keyif alıyorum. Olağan akışa aykırı bir mantık hatası gördüğümde çabuk sıkılabiliyorum. Fakat sıkılsam bile muhakkak okuduğum ya da izlediğim şeyin sonuna kadar giderek bitirmeye çalışıyor ve akabinde kendimce yorumluyorum. Ne yazık ki işleyiş çok iyi bilinmediğinden bazen bu eksikliklerle karşılaşabiliyoruz.

Benim avantajım mesleğin içinden gelmek. Yazarken insanlara doğal işleyişin nasıl olduğunu, bir suç ihbarı geldikten sonra polislin nasıl hareket ettiğini yansıtmak istedim. Özellikle hikâyenin geçtiği yıllardaki teknolojinin ve polisiye imkânların dışına çıkmadım. Okur ve izleyicileri aslında var olmayan yöntemlerle olayların çözüldüğüne inandırdığımız zaman, gerçek hayatta suça maruz kaldıklarında şikâyet başvurusunun ardından soruşturmacıların o hayali yöntemlerle olayı çözmelerini beklediğine çok kez şahit oldum.

Her temas iz bırakır deriz, evet, doğru ama bir gerçek var ki her olay çözülmez. Fakat bu durum, suçun kusursuzluğuyla ilgili değil, zaman ve imkânların sınırlı olmasıyla alakalıdır. Öyle olsaydı faili meçhul diye bir kavram ortaya çıkmazdı. Mağdurlar, başlarına gelen olayın faili bulunamadığında, kitaplardaki ya da dizi/filmlerdeki teknolojiyi düşünerek, “Aslında polis bulabilirdi ama bilerek uğraşmadı,” gibi yanlış düşüncelere kapılabiliyorlar. Yazarken özellikle detaylı bir şekilde prosedürü anlatmaya çalıştım çünkü her imkânın polisin elinde olmadığını, soruşturmanın esas sahibinin savcılar olduğunu ve bazı yöntemleri kullanabilmek için ilgili makamlardan, yeri geldiğinde mahkemelerden onay alınması gerektiğini herkesin bilmesini istedim. Biliyorsunuz artık telefonlar hayatımızın büyük bir parçası. Toplumda insanlar arasında yayılan, “Telefonlarımız dinleniyor” şeklinde bir hurafe var. Bizim gibi kalabalık nüfusa sahip bir ülkede böyle bir şey yapılabilmesi için zaten hayal edemeyeceğimiz kadar büyük bir veritabanı, fiziki alan, şu anki polis teşkilatı mensuplarının kat kat üzerinde personel gerekir. Durup dururken telefon dinlemesinin yapılamadığını, bunun bir mevzuatı olduğunu, karakola gittiğinizde hemen telefon sinyaline bakarak yer tespiti yapılamayacağını ifade etmeye çalıştım.

Yazarken, prosedür kısmının insanları biraz sıkabileceğini de düşündüm, bu bir riskti aslında. Bir yandan da karışık gelebilir diye, ekip toplantılarında karşılıklı soru cevap şeklinde soru

işareti oluşturabilecek yerleri daha sade şekilde özetleyip okurların zihninde sürecin canlanmasını istedim. Bu bilgilerin kitabın başında yer alması önemliydi benim için, çünkü soruşturma sürecinin baştan sona kendi içinde bir mantığı ve matematiği vardır. Soruşturma ekibinin de bu kurala uyduğunu yansıtabildiğimi düşünüyorum.

Hırsızlık büronun takip ettiği adımlar da önemli. Mesela veri analizi meselesi, dosyada ilerlerken kritik önemde. Milyonlarca veriyi analiz etmek, oradan bir bağlantı bulmak... Ya da Arınç'ın bu konudaki uzmanlığı, insanların telefon görüşme kısılgından-telefonla konuştukları lokasyondan özel hayatlarına dair tahminlerde bulunması... Bunlar gerçekten yapılan işlemler mi?

Kitapta okuduğunuz metotlar, soruşturmacıların kullandığı yöntemlerden sadece bazılarını anlatıyor. Gerçekle örtüşmeyen hiçbir uygulamadan bahsetmediğimi ifade etmek istiyorum. Kamuoyunda HTS diye bilinen telefon döküm analizinden kitapta oldukça bahsettim. Usulüne uygun olarak ilgili makamlardan alınan bu veriler, sadece kimin kimle kaç dakika konuştuğunu anlatmaya yaramaz. Bakmasını bilen bir soruşturmacı için görünenden çok daha fazlasını ihtiva eder. Örneğin bir hatla yapılan görüşmelerin süresi diğerlerine göre uzunsu ve gece geç saatlerde dahi yapılıyorsa görüşmeyi yapan kişilerin duygusal ilişki içinde olduğu ihtimali değerlendirilebilir. Yine gece geç saatlere kadar telefon trafiği devam ediyorsa sabah işe gitme zorunluluğu olmayan, patron veya işsiz statüsünde birinin araştırıldığı düşünülebilir. Ya da hafta içi her gün mesai saatlerinde saat 17.00'a kadar belli bir bölgedeki baz istasyonundan görüşme yapan biri, hafta sonunda o bölgeden sinyal vermiyorsa o kişi hakkında muhtemelen devlet memuru olabilir diye fikir yürütülebilir.

Emniyet teşkilatının soruşturmacı birimlerinde teknoloji konusuna çok hâkim, veri analizi hususunda inanılmaz yetenekli arkadaşlarımız bulunur. Bu çalışmalar, vatandaşın ilk başvuru merci olan karakollarda değil, savcılık talimatıyla konu Asayiş, Narkotik, Kaçakçılık, Organize Suçlar, Mali Suçlar, Terörle Mücadele gibi uzman birimlerde yapılır. Fakat tabii ki nüfusumuzun kalabalık olması, özellikle büyükşehirlerdeki suç sayısının fazlalığı, zaman kısıtı, mevcut personel sayısı ve mevzuattaki gözaltı süreleri gibi çeşitli etkenlerle her dosyada bu incelemelerin tamamı yapılamaz. Tüm incelemeler, soruşturmanın

“Ömrümün hiçbir döneminde zihnimin bu kadar meşgul olduğunu hatırlamıyorum. Yazarken ve kurgularken beynimin kullanabildiğim kapasitesinin dışına çıkmışım gibi hissediyordum. Özellikle geceleri kurgu yaptıktan sonra kolay kolay uyuyamıyordum. Zihnimin boşalması için polisiye diziler izleyip rahatlıyordum. Başımı yastığa koyduğumda aklıma yeni şeyler geliyordu çoğunlukla, hemen telefona not alıyordum sabah kalktığımda unutmamak için. Açıkçası çok farklı ve keyifli bir deneyim oldu benim için.”

sahibi olan savcıların verdiği talimatlar üzerine yapılır. Kolluk kuvvetlerinin kendi kendine ve kafasına göre soruşturma yapması gibi bir durum söz konusu olamaz.

Tünel'de olaylar 2010'da geçiyor. O tarihlerde herhangi bir bağlayıcılığı olmadan GSM hatlarının kolayca edinildiğini, teknik takipte teknolojiye dair bazı kısıtlar olduğunu da görüyoruz. Bugünse teknoloji daha da ilerledi; sosyal medya hesapları, akıllı telefonlardaki konum uygulamaları vb. Teknolojinin bu ilerleyişi, polislerin işini kolaylaştırıyor mu yoksa tam tersi mi? Güzel bir noktaya temas ettiniz. O tarihlerde hatırlarsınız hayatımıza kontör dolandırıcılığı diye bir suç türü girmişti. İnsanların sözkonusu dönemde en fazla kullandığı chat programlarından biri olan MSN hacklendikten sonra kişinin arkadaşlarından kontör talep ederek başlayan bu dolandırıcılık yöntemi, sonrasında çok kültürlü, eğitilmiş, yüksek mertebelerdeki kişileri bile mağdur edecek şekilde “telefon dolandırıcılığı”na dönüştü. İnsanları arayarak, son dönemlerde kimliğinizi bir yere beyan ettiniz mi, kartınızdan bilginiz dışında harcama yapılmış veya terör örgütünün finanse eden hesaplara para aktarmışsınız gibi korku unsuru içeren ifadelerle insanları bir senaryonun içine çekiyorlar ve eldeki birikimlerini başka hesaplara havale etmelerini ya da bir poşetin içinde تنها bir yere bırakmalarını talimat olarak veriyorlardı. Bu ve benzer suçların işlenişini kolaylaştıran en büyük etken de kimlik fotokopisiyle kişi adına sınırsız şekilde hat çıkarılabilmesi ve bahse konu alanın ilgili kurumlarca yeterince denetlenememesiydi. Polisin ya da jandarmanın bu konudaki telkin niteliğindeki mesajları insanları bilgilendirse

“Benim avantajım mesleğin içinden gelmek.

Yazarken insanlara doğal işleyişin nasıl olduğunu, bir suç ihbarı geldikten sonra polisin nasıl hareket ettiğini yansıtmak istedim. Özellikle hikâyenin geçtiği yıllardaki teknolojinin ve polisiye imkânların dışına çıkmadım. Okur ve izleyicileri aslında var olmayan yöntemlerle olayların çözüldüğüne inandırdığımız zaman, gerçek hayatta suça maruz kaldıklarında şikâyet başvurusunun ardından soruşturmacıların o hayali yöntemlerle olayı çözmelerini beklediğine çok kez şahit oldum.”

de suçun işlenişini yeterince önlemiyordu. Bir müddet sonra esas denetleyici kurum olan BTK (Bilgi Teknolojileri Kurumu) bu konuda idari tedbirler uygulamaya başladı ve çeşitli sınırlamalar getirdi. Şimdi artık e-devlet platformunda dahi insanlar kendi üzerlerine bir başkası tarafından hat çıkarılıp çıkarılmadığını, “Mobil Hat Sorgulama” ekranından istedikleri zaman kontrol edebiliyorlar. Suçla mücadele sadece kolluk kuvvetleri vasıtasıyla değil de devletin tüm kurumlarıyla gerçekleştirdiğinde başarılı olma şansı daha çok artıyor. Farkındaysanız biz de benzer dolandırıcılık olaylarını eskiye nazaran daha az duymaya başladık.

Her ne kadar kolluk kuvvetlerinin, konusunda uzman Siber Suçlarla Mücadele birimleri olsa da teknolojinin gelişmesi devlet kurumlarından önce suçluların işine gelir. Çünkü suçlu her zaman yeni bir arayış içindedir. Hele bir defa yakalandıysa ifade alma ve takiben kovuşturma aşamasında polisin soruşturma yöntemlerinin bir kısmına haiz olur ve bir daha hataya düşmemek için kendini geliştirme yoluna gider.

Kolluk kuvvetleri ise sürekli hizmet içi eğitim alsalar da farklı yöntemle suç işleyen bir suçluyla karşılaştıklarında kendilerini geliştirmeye başlarlar. Yöntemin nasıl geliştiğini araştırırlar, eksikliğin ne olduğunu tespit ederler, bir daha böyle bir suçla karşılaştıklarında soruşturmayı nasıl yürütecekleri konusundaki pratiklerini güncellerler. Artık herkesin elinde akıllı telefonlar var. Tabii ki gelişen teknolojiyle polisin, jandarmanın, sahil güvenlik birimlerinin elindeki imkânlar da çok ilerliyor. Soruşturmadaki yetkinlik açısından 10 sene öncesiyle şimdiki imkânları karşılaştıramayız bile. Ama sözünü ettiğiniz akıllı telefonlardaki çeşitli uygulamala-

rın yurtdışı kaynaklı olması ve bu konuda uygulamaların temsilcilikleriyle irtibat ve koordinasyon kurmak gerektiği gerçeğinin suçlulara zaman kazandırdığı yadsınamaz.

Romanın ana karakterleri Yağız, Cengiz Dayı, Arınç, Mehmet Başkomiser, Uğur... Polisiye romanlarda ana karakterlerin özellikle polislerin özel hayatları, karakterleri, aileleri, sevdikleri, sevmedikleri de detaylıca verilir genelde. Ancak siz, karakterlerinizin sadece mesleklerindeki uzmanlıkları, birbirleriyle ilişkileri ve dosyaya nasıl yaklaştıklarına yer vermişsiniz. Bunu özellikle mi tercih ettiniz?

Bildiğiniz üzere kitabım çok ince sayılmaz, yaklaşık dört yüz sayfa. Kitabı yazmaya başladığımda kişilerin karakter betimlemeleri, aile hayatları, günlük rutinleri gibi daha detaylı bölümlere yer vermeyi planlamıştım. Ancak kitapta anlatığım olay, normalin dışında ve uzun süren bir soruşturma.

Kesinlikle karakterlerin hayatlarına daha çok yer vermeyi tercih ederim. Fakat bu kitapta karakterlerden çok olayın niteliğine, karmaşık bir soruşturmanın baştan sona nasıl ele alındığına, profesyonel suçlularla mücadele etmek için nasıl bir çaba harcanması gerektiğine dikkat çekmeye çalıştım. Okurların olaya ve soruşturmaya odaklanmalarını istedim. Eğer karakterleri düşündüğüm detaylarla yazsaydım sanırım kitap altı yüz sayfanın üzerine çıkabilirdi. Henüz ilk kitabımda okurları korkutmak istemedim desem yanlış olmaz.

Romanda üzerinde en çok durduğunuz şeylerden biri de ekip olmak. Birlikte çalışanların birbirine güvenmesi gerektiği... Mehmet Başkomiser ve ekibi bunu başarıyor. Bilal Müdür ise terfi ve takdir alma peşinde daha çok. Üstlerinden ve merkezden gelen baskıları ekibine yansıtan ve hatta onlara haksızlık da eden bir pozisyonda. Bu, yabancısı olduğumuz bir durum değil ama romanda bunun altını özellikle çiziyorsunuz.

Sadece emniyet teşkilatında değil, çalışma hayatının her noktasında bu tarz insanlarla karşılaşmak mümkün tabii. Kitapta öyle bir karakteri özellikle vurgulama sebebim, soruşturma ekibinin omuzlarındaki yükü biraz daha ağırlaştırmaktı. Vermek istediğim mesaj, suçun soruşturma konusunda sahada ter dökken esas emektarların birbirine güvenerek sırtını dayaması durumunda, içeriden ya da dışarıdan gelen baskıyı püskürtebileceğiydi. Kolluk kuvvetleri-

nin bu şahıslarla etkin şekilde mücadele etmesi için il ya da birim bazlı değil, topyekûn bir irade ortaya koyması gerekir. Örneğin bir ilde ilk defa suç işleyen bir grup, başka bir ilde daha önce defalarca suça karışmış olabilir ve o ilin kolluk kuvvetlerince iyi tanınan, yöntemleri bilinen bir topluluk olabilir. Bununla birlikte polis mıntıkası olarak adlandırdığımız, polisin görevli olduğu alanlarda suç işleyen bir kişi, yöntemlerinin polis tarafından anlaşıldığını fark edince gidip jandarma mıntıkasında suç işleyebilir. O yüzden ekip olmanın ve koordinasyonun çok büyük önem taşıdığını düşünüyorum.

Bununla birlikte özellikle emniyet teşkilatı, çalışma saatleri açısından diğer devlet kurumlarından biraz daha farklı bir işleyişe sahiptir. Kurumlar belli bir saatten sonra kapanabilir ama suç her zaman işlenebilir. Saat mefhumu olmadan, fedakârlık göstererek soruşturmayı neticeye kavuşturuncaya kadar çalıştıkları için vakitlerinin çoğunu ailelerinden ziyade mesai arkadaşlarıyla geçirirler. Doğal olarak, birbirleriyle daha fazla yakınlaşırlar, özel hayatlarındaki sevinç ve hüznüleri paylaşırlar. Bu paylaşım arttığında ekip ruhu da artar ve başarı kendiliğinden gelir.

Ülkemizdeki suç aydınlatma oranlarının Interpol'e üye ülkeler arasında en üst seviyelerde olmasının temel nedenlerinden biri bu paylaşım ve ekip ruhudur. Yurtdışındaki polis teşkilatlarında bir dedektif, mesaisi bittikten beş dakika sonra işlenen bir cinayete, "Kusura bakmayın, benim mesai bitti," diyerek bakmaz. Ülkemizde ise daha eve yeni de gelmiş olsanız telefon edildiği anda içiniz rahat etmez ve üstünüzü değiştirip ivedi şekilde savcıdan ve hiyerarşik üstlerinizden önce olay yerine gidip konuyla ilgili bilgi sahibi olmaya çalışır, soruşturma sürecine dahil olursunuz.

Kuyumcunun sahibi Cengiz Bey, siyasiler ve bürokratlarla yakın dost olan, zenginlerden biri. Tüm Ankara'yı ayağa kaldırıyor olayın hemen çözülmesi için. Romanda siz de siyasi ya da bürokratlarla dost olanların işleriyle daha çok ilgilendiğini, onların sorunlarının çözülmesi için imkânların genişletildiğini belirtiyorsunuz. Bu, maalesef gerçek hayatta da böyle. Peki, sizce bu, toplumun ve bireylerin adalet duygusunun körelmesine, güçlü olmayanın kendini yalnız hissetmesine neden olmuyor mu? Bir yazar, polis ve hukukçu olarak ne düşünürsünüz?

Bilirsiniz, toplumumuzda geçmişten beri çok kullanılan bir tabir vardır: "Ankara'da dayın var mı?" Bence sadece ülkemiz için geçerli değil,

dünyanın her yerinde özellikle ekonomik açıdan gücü elinde bulunduran insanlar, bazı hizmetlerden faydalanma konusunda çevreleri vasıtasıyla diğer insanların önüne geçerler. Bir kurumda işimiz varsa işimizi daha hızlı çözmek için genelde o kurumda etkili olabilecek bir tanıdığımız var mı diye düşünürüz. Bu durum sadece güvenlik hizmetinde değil, tapuda da, nüfus müdürlüğünde de, özel sektörün sağladığı hizmetlerde de ne yazık ki benzer şekildedir.

Fakat uzun süre içinde bulunduğum polis teşkilatı için şöyle bir örnek vermek isterim. Teşkilat mensuplarının birçoğu orta direk diye tabir ettiğimiz, toplumun göbeğinden gelen insanlardır. Herkesin bir akrabası, tanıdığı, çocukluk arkadaşları polis olabilir. Toplumun içinden gelen insanlar için, yukarıdan gelen baskının sadece üstlerine bilgi verme noktasında stres yüklediği söylenebilir. Onun dışında vatandaş açısından sağlanan güvenlik hizmetinde ayrıcalık yaşandığını düşünmüyorum. Bunu kitabın bir bölümünde de belirttim. Yazar olarak da, polis olarak da, hukukçu olarak da görüşümü soruyorsanız bu gerçeklerin dışına çıkmam gerekir. Çünkü özellikle ekonomik sınıf farkının olduğu bir dünyada, her ne kadar gerçekleşmesi zor bir durum olsa da, hiçbir ayırım olmadan herkese aynı muamelenin uygulanmasını, farklı bir yaklaşım ortaya çıktığında görevlilerin inisiyatif alarak kendi terazilerini gün yüzüne çıkarmalarına gerek kalmamasını tercih ve temenni ederim.

Tünel'de Cengiz Bey gibi güçlü kişilerin, polisleri tehdit edebildiği, polislere üstten davrandığı da görülüyor. Ama bir yandan da Oğuz'a ya da suç işlemiş olana da bazı polislerin, mesela Cevdet Dayı'nın ya da Oğuz'u gözaltına alan polislerin şiddet uyguladığını okuyoruz. Bir şekilde "güçlü" olanın "güçsüz"ü ezdiğini gösteren de sahneler bunlar, ne düşünürsünüz?

Aslında bahsedilen iki karakter için ayrı ayrı cevap vermek gerekir. Birincisi, Cengiz Bey güçlü ve zengin bir kişi olabilir ama ceza hukuku yönünden sıfatı "mağdur". Ekonomik ve siyasi gücüyle etki yaratmaya çalışsa da yeri geldiğinde Yağız Komiser'den tepki de görüyor. Oğuz'un ceza hukuku yönünden sıfatı "şüpheli". Aslında bu iki kişiden biri kadife eldivenin şefkatinin gösterilmesi gereken pozisyonda, diğeri ise demir yumruğun. Ancak demir yumruktan kastım tabii ki şiddet değil. Bildiğiniz üzere kitaptaki soruşturma ekibi farklı jenerasyonlardaki farklı yeteneklere sahip polislerden oluşuyor. Bizim ceza kanunlarımızın güncellenmesi, Avrupa Birliği'ne giriş sürecinin hızlanmasıyla beraber 2004'te gerçekleşti. Bu tarihten önce özellikle de 1980 darbesinden sonraki süreçte ne yazık ki insan hakları açısından çok talihsiz uygulamalara rastlanıldığı toplumca bilinen bir gerçek. Toplumumuzda eskiden yaygın olarak kullanılan bir ifade vardı: "Karakolda doğru söyler, mahkemede şaşar." Suçlular bile, bir daha polisten dayak yememek için kimi zaman o suçtan vazgeçerlerdi. Bu uygulamaları savunmak tabii ki mümkün değil.

Doğru olan şey, suçludan delile değil, delilden suçluya mevzuat çerçevesinde ilerleyerek madde gerçeğe ulaşmaktır. Teknolojinin de ilerlemesiyle bunu gerçekleştirmek artık daha basit. Kimsenin bu konuda insan haklarını çiğneyecek ihlallerde bulunmaması gerekir. Kaldı ki ceza kanunumuzda "işkence" suçunun yaptırımı çok ağır. Bu nedenle artık eski tarz uygulamalara nadiren rastlanıldığını ve bunu yapanların da cezalandırıldığını memnuniyetle görebiliyoruz.

Kitapta ise bahsettiğiniz bölümler Cevdet Dayı'nın geçmişe dayalı polisliğe özlem duyan bir insan olduğunu, bazı polislerin de profesyonelliği unutup olayı kişiselleştirerek yanlış yaptığını göstermek amacıyla kurgulanmış bir ironiydi. Fakat şu paradoksu da belirtmek isterim, kitabı okuyan okurlarımızdan daha şimdiden Cevdet Dayı'nın fanı olduklarına dair yorumlar alıyorum.

Romanın sonunda hırsızlık vakası çözülüyor, Mehmet Başkomiser'in ekibi suçluları savcı-

ya teslim ediyor ancak romanın sonunda bitmeyen bir hikâye de var. Yağız'ın, Mehmet'in, Arınç'ın, Cengiz Dayı'nın başına neler gelecek diye merak ediyoruz. Bu karakterlerle ikinci romanı yazacak mısınız?

Biliyorsunuz, "Marifet, iltifata tabidir" derler. İşin şakası bir yana, ikinci roman için kafamdaki kurguyu tamamladım ve yavaş yavaş yazmaya başladım. Oradaki hikâyenin de *Tünel*'deki kadar ilgi çekeceğini ve daha fazla heyecan yaratacağını düşünüyorum. Oğuz'un zekâsının ne kadar ön plana çıktığını göreceğimiz bir roman olduğunu söyleyerek bir ipucu vermiş olayım.

Ülkemizde her yıl daha fazla polisiye roman yazılıyor. Okurların da ilgisi artıyor. Polisiye yazarlara neler önerirsiniz özellikle polis prosedürleri, işleyiş biçimleri, bir dosya üzerinde çalışırken izlenen ve atılan adımlara, polislerin iç ilişkilerine dair konularda eksikler yaşanmaması için?

Henüz sadece bir kitap yazmış biri olarak belki bu konuda bir yorum yapmam çok doğru olmayabilir ama polislik mesleğinin içinden gelmiş bir hukukçu olarak polisiye ve hukuki prosedürlerde hata yapmamak adına, Ceza Muhakemesi Kanununa bir göz gezdirdikten sonra yazmaya başlamalarını tavsiye edebilirim. Çünkü o kanun hem şüpheliler, hem mağdurlar hem de adli kolluk tarafından uyulması gereken kuralları ve işleyişi, fazlasıyla detaylı bir şekilde içerir.

Türkiye'den ve dünyadan en sevdiğiniz polisiye roman yazarları ve eserleri nelerdir?

Türkiye'den en sevdiğim polisiye yazarı Ahmet Ümit. Çünkü kitaplarında polisiye dışında örneğin dinler tarihi gibi konularda genel kültür edinebiliyorsunuz. Polisiyenin farklı tarzlarını da okumayı seviyorum. Örneğin Kurtcebe Turgul'un *Bence Katil Öldürdü* adındaki komedi tarzındaki polisiye romanı ya da Yaprak Öz'ün *Farahnaz'ın Çiçeği* isimli mahalle polisiyesi tadındaki romanlarından çok keyif aldım. Şu anda da Ahmet Ümit'in *Kavim* romanını büyük bir heyecanla okuduğumu söyleyebilirim.

Dünyadan dersiniz aklıma ilk olarak Grangé gelir. Jean-Cristophe Grangé'nin *Kızıl Nehirler'i* en sevdiğim polisiye kitaptır. *Kurtlar İmparatorluğu* da sürükleyiciliğinden ve merak unsurundan etkilendiğim kitaplardan biriydi.

TEĞMEN CLAUDE LAPOINTE

Teğmen Claude LaPointe, St-Laurent Bulvarı'nda devriye gezen, 50'li yaşlarında bir polistir; adeta bir Yunan tanrısı gibi sokaklarda dolaşır. Karanlık bir ruh haline sahiptir, intikamcıdır ve insanları kendi kurallarına uymaları için zorlar. LaPointe, Main'in malikidir. Suçluların hapse girip girmeyeceğine o karar verir, sokaklarda dolaşıp dolaşamayacakları ona kalmıştır. Eski usul yöntemleri olan, eski bir polistir. Yakasının boynunu daha sıkı sarması için biçimsiz paltosunun ceplerinin dibine yumruklarını bastırır. Bu buruşuk paltonun yıllar içinde LaPointe için bir üniforma haline geldiğini Main'de yaşayan herkes bilir.

Trevanian, sinema ve tiyatro profesörü, yazar Rodney William Whitaker'ın birkaç mahlasından biri. Hayatı boyunca şöhretten kaçınan Whitaker gerçek kimliğini, 1998'de bir gazeteci tarafından açık edilene kadar gizli tuttu. 2005'te, 74 yaşında aramızdan ayrılan, birçok farklı alttürde *Şibumi*, *Ölüm Dansı* ve *Katya'nın Yazı* gibi kurgu eserler üreten Whitaker günümüzde pek öyle olmasa da zamanında o kadar popülerdi ki romanlarının neredeyse her biri bir milyon kopyadan fazla sattı. İncelikli, kompleks ve derinlikli romanlar kaleme alan Whitaker; Zola, Ian Fleming, Poe ve Chaucer gibi usta yazarlarla karşılaştırılıyordu. Bir sonraki romanının ne hakkında olacağı ve hatta hangi alttüre mensup olacağı merakla beklenirdi. Tevanian, Montreal'de geçen *The Main* isimli dedektif romanını 1976'da yayımladı. (Ne yazık ki *Kasaba* adıyla dilimize kazandırılan romanın neredeyse okunamayacak bir çevirisi var). *Kasaba*, Teğmen Claude Lapointe'in ve "Main" olarak da adlandırılan bir Montreal kasabasının hikâyesidir.

LaPointe'in mıntıkası, St-Laurent Bulvarı, şehri gayriresmi olarak ikiye böler. Bulvarın doğusunda işçi sınıfına mensup frankofonlar yaşar, geri kalan herkes batı yakasındadır: anglofonlar, göçmenler, oraya hiçbir şekilde ait olmayanlar... Yeni dükkânlar vardır, eski dükkânlar, Yunanlar, Portekizliler... Yazarın bu mekânı tasviri, çoğu eleştirmenin söylediğine göre, bu şehirde yaşayan yazarların tasvirinden bile daha güçlüdür. Usta yazar Trevanian gerçekten de bu ufak Montreal kasabasını yaşayan ve nefes alan bir karakter gibi okurlara sunar fakat *Kasaba*'yı bu kadar ilgi çekici kılan sadece bu değildir.

Teğmen Claude LaPointe, St-Laurent Bulvarı'nda devriye gezen, 50'li yaşlarında bir polistir; adeta bir Yunan tanrısı gibi sokaklarda dolaşır. Karanlık bir ruh haline sahiptir, intikamcıdır ve insanları kendi kurallarına uymaları için zorlar. LaPointe, Main'in malikidir. Suçluların hapse girip girmeyeceğine o karar verir, sokaklarda dolaşıp dolaşamayacakları ona kalmıştır. Eski usul yöntemleri olan, eski bir polistir. Yakasının boynunu daha sıkı

sarması için biçimsiz paltosunun ceplerinin dibine yumruklarını bastırır. Bu buruşuk paltonun yıllar içinde LaPointe için bir üniforma haline geldiğini Main'de yaşayan herkes bilir. Quartier Général'deki genç dedektifler bu paltoyla ilgili kendi aralarında şakalar yapar. Palto, Teğmen'in "eski"liğini temsil eder.

LaPointe, Main'de herkes için farklı bir anlam ifade eder. Kimileri onu bir dost ve koruyucu olarak tanır, kimileri baskıcı bir düşman olarak görür. Saint-Laurent Bulvarı'nda meydana gelen Antonio Verdini cinayeti, LaPointe'in kariyerinin sonlarına doğru çözmesi gereken son zorlu muamma olarak dedektifin karşısına çıkacaktır. Ne var ki sadece zor kullanmak ya da tehditler savurmak Teğmen'i hiçbir yere götürmeyecektir çünkü suçlu, içeri tıklması gereken bir gangster değildir. Kariyerinin sonlarına eşlik eden bu vakayla birlikte LaPointe'in hayatı tüm roman boyunca gözlerimizin önünden geçer.

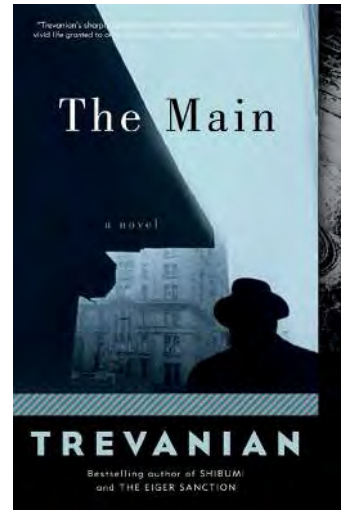
LaPointe henüz küçük bir çocukken, babası bir yaz sabahında hiç dönmek üzere evden ayrılır. Bunu takip eden yaz, LaPointe diğer çocuklarla sokakta oynamanın anlamsız ve saçma bir şey olduğunu keşfeder. Caddelerde tek başına yürür, elektrik tellerinin arasından aya bakar ve sokaklarda dolaştığı son yaz bu olur. Sonraki kış

LaPointe yalnız yaşadığı için genellikle dışarıda yemek yer. Yağsız köfteli bir sandviç örneğin, sonrasında da bir Rus kafesine çay içmeye gider. Başka bir gün, bir Yunan lokantasında Yunan mezeleri eşliğinde Yunan şarabı içer. İçi pirinç ve kuzu etiyle doldurulmuş asma yapraklarına iştahla bakar. Yemekten sonra Yunan kahvesini ("Yunanların Yunan kahvesi olduğunu düşündükleri Türk kahvesi" diye ekler yazar) damağındaki kesmeşekerle birlikte yudumlar.

annesini kaybeder. Büyükannesi ve büyükbabası zaten ölmüştür. St. Joseph Öksüzler Evi'ne gider, oradan da polis okuluna. St. Joseph'teki günlerini sıklıkla hatırlar LaPointe. Bu hatıralar arasında hem keyifle hem de korkuyla hatırladığı bir şey vardır: "Moue." Küçük bir teneke kutuya az bir suyla ıslattığınız ekmeği bastırırsınız. Bu ekmeğin bir iki gün içinde tatlılaşmaya başlar. St. Joseph'teki çocukların standart tatlısıdır bu. Dersler sırasında gizlice yenir, değişik tokuş edilir ya da dayak yememek için büyük çocuklara verilir. Ekmek, akşam yemeğinden çalınmış olduğu için "moue" St. Joseph'te yasaktır ve üzerinizde bulunursa ağır bir ceza yemenize sebep olabilir. LaPointe'in karısı Lucille birkaç yıl önce hayatını kaybetmiştir. Lucille için üzüntü duymaz çünkü üzülme onun öldüğü gerçeğini kabul etmektir. Bunun yerine, güneşli bir günde bir şemsiyenin altında limonata yudumladıkları günleri hatırlar. LaPointe, cenaze töreninin ardından sersemletici birkaç ay geçirdikten sonra enerjisini atmak için kendini işine verir. Lucille ise hayatından, evinden asla gitmez. LaPointe hiçbir şeyin yerini değiştirmeden öylece bırakır. Tek kişilik bir hayata uyum sağlar. Eski tip bir kahve ısıtıcısı vardır. Kahve fincanı her zaman tezgâhta durur. Fincanın tabanı daima ıslaktır çünkü LaPointe hiçbir zaman kurulamaz. Sadece yıkar ve bulaşıklığa ters olarak kapatır. Her zaman bulaşıklıkta olan o tek fincanına kahvesini alır, pencerenin önündeki koltuğa çeker. Çocukken yaşadığı Trois-Rivières'teki işçilerin yaptığı gibi fincanın tabağını çenesinin altında tutarak gürültüyle içer kahvesini. Hayranı olduğu, her romanını defalarca okuduğu Émile Zola'nın herhangi bir kitabının herhangi bir sayfasını açıp okumaya başlar.

Sabah uyanır uyanmaz kahvesini koyar, tıraş olmaya koyulur. Özel bir jileti vardır, sakalı her zaman bir günlük gibi görünür. Ne iki günlüktür ne de sinekkaydır. Ofisine gittiğinde mutlaka ilk iş olarak günün raporunu okur, sonra Saint-Laurent Bulvarı'nda gezinmeye başlar. Etrafı kolaçan eder, esnafla konuşur, serserilere gözdağı verir. Bir de haftada iki kez üç arkadaşıyla iskambil oynamak için buluşur. Oyun gecesine giderken yanında bir şişe kırmızı şarap götürür.

LaPointe yalnız yaşadığı için genellikle dışarıda yemek yer. Yağsız köfteli bir sandviç örneğin, sonrasında da bir Rus kafesine çay içmeye gider. Başka bir gün, bir Yunan lokantasında Yunan mezeleri eşliğinde Yunan şarabı içer. İçtiği pirinç ve kuzu etyle doldurulmuş asma yapraklarına iştahla bakar. Yemekten sonra Yunan kahvesini ("Yunanların Yunan kahvesi olduğunu düşündükleri Türk kahvesi" diye ekler yazar) damağındaki kesmeşekerle birlikte yudumlar. Lokantanın üst katından gelen müziğe eşlik etmeye başlar. LaPointe sadece pazar günleri evde yemek yapar, değişiklik olduğu için bunu tercih ettiğini söyler: Biftek, salata, ekmek, şarap ve tatlı niyetine peynir. Pazar kahvaltılarında da büyük keyif alan LaPointe, yağda pişirdiği yumurtasını kızarmış ekmeğin üzerine sürerek yer, yanında mutlaka kahve.

Aslında bu yalnız hayatında belirli ritüeller, alışkanlıklar oturtmuş bir adamdır LaPointe. Sabah uyanır uyanmaz kahvesini koyar, tıraş olmaya koyulur. Özel bir jileti vardır, sakalı her zaman bir günlük gibi görünür. Ne iki günlüktür ne de sinekkaydır. Ofisine gittiğinde mutlaka ilk iş olarak günün raporunu okur, sonra Saint-Laurent Bulvarı'nda gezinmeye başlar. Etrafı kolaçan eder, esnafla konuşur, serserilere gözdağı verir. Bir de haftada iki kez üç arkadaşıyla iskambil oynamak için buluşur. Oyun gecesine giderken yanında bir şişe kırmızı şarap götürür. Kahverengi kâğıda sarılı ağır şişeyi kabanının iç cebine yerleştirir. Kapalı bir dükkânın yanından geçerken vitrinin önündeki kepengin kilidini kontrol eder. Pinochle olarak adlandırılan bu iskambil oyunu, dört arkadaş için de belki de haftanın en güzel olayıdır. Bu ritüelin nasıl başladığını hiçbiri hatırlamaz, sanki ezelden beridir her pazartesi ve perşembe oyun oynuyorlardı. LaPointe sadece şunu hatırlar: Bu oyun gecelerine başladıklarında 40 yaşındaydı. Şimdiyse 53 yaşında. Tekdüze yaşamlarından bir kaçış hissi yaratan bu oyunlar

onlar için vazgeçilmezdir. LaPointe bazen masada dönen dertleşme ve teselli konuşmalarından rahatsız olur. Erkeklerin bu tür şeylere ihtiyacı olmaması gerektiğini düşünür. Neyse ki oyun arkadaşı David'in hazırladığı sandviçler, LaPointe için adeta bir kurtarıcı olur. Soğuk mezelerden ve çavdar ekmeğinden yapılan sandviçleri kırmızı şarapları eşliğinde yerler.

Kasabanın sevilen, korkulan, sayılan ve gülünen dedektifi Teğmen Claude LaPointe, tüm bu duygusal yüklerin yanında fiziksel bir maraz da taşır. Teğmen yaklaşık 10 sene önce peşinde olduğu bir suçlunun saldırısına uğrar. Hastanede dört buçuk hafta kalır. Bacağındaki yara önemsizdir fakat göğsündeki kurşun aortu sıyrıp geçmiştir. Doktorlar "yerli bir köylü"nün yapısına sahip olduğu için şanslı olduğunu söylerler. Hastaneden çıktıktan sonra bir nekahet dönemine girer. Bazı geceler dayanamaz ve aktif göreve dönmemiş olmasına rağmen gece Main'de tur atarak asayiş sağlamaya çalışır. Bu olaydan sonra aldığı madalyalarla birlikte Quartier Général'de yenilmez LaPointe miti iyice yaygınlaşır. Ne var ki LaPointe böyle hissetmez. Kalbinde ameliyat edilemez bir anevrizma gelişmiştir ve teğmen bununla yaşamak zorunda kalır. Doktorlar ne kadar ömrü olduğunu tam olarak söyleyemez. Yarın da olabilir, sekiz ay sonra da on yıl sonra da... Bu durum LaPointe'i günlük hayatında, hiç beklemediği zamanlarda göğsüne, kollarına ve gövdesine yayılan ani ağrılar ve uyuşmalarla yaşamak zorunda bırakır. Tam da bu nedenle bir gün bir Yunan restoranında bardaklarca uzo içerek yıllardır olmadığı kadar sarhoş olunca kendine çok kızar. Fakat sonra itiraf eder, belki de kızmasının nedeni uzodan pek hoşlanmamasıdır çünkü Teğmen bulduğu her fırsatta bir çeşit brendi olan Armanyak içmeye bayılır ya da kadehlerce kırmızı şarap... Bardağındaki şarabı yine doğduğu şehirdeki işçiler gibi bir dikişte bitirir.

BU TOPRAKLARIN YOLCULUĞU

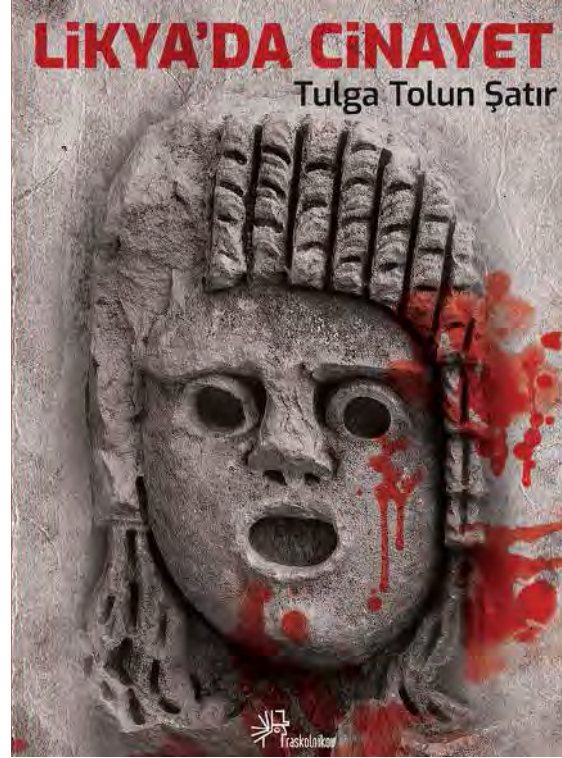
Bir insanı suç işlemeye iten dürtüler, suçtan uzak kalmaya iten dürtüler, suç işleme anına gidiş evreleri, iç ses-dış ses ikilemleri ve benzeri alt metinler Likya'da Cinayet romanının çatısını ören tuğlaların en güçlüleri.

“Ethan, yağmurun yeni dindiği saatlerde şehrin en izbe ara sokaklarından birine girerken güneş yeni doğuyordu. Yerde cansız yatan adamın işkenceden geçirilip geçirilmediği bu mesafeden anlaşılamıyordu... Sarı siyah renkli olay yeri şeridinin altından eğilip geçerken birkaç gün önce görevine başlayan yeni ortağının ne kadar daha geç kalabileceğini düşünerek keyiflenmek üzereydi ki, Janet'in çoktan gelmiş olduğunu gördü. Elinde tuttuğu ikinci kahveyi kendisine uzatan genç kadının gülümsemesinin ardında, onun birkaç adım önünde olmaktan duyduğu gurur olmalıydı... Bu durum, Ethan'ın keyfini tahmin ettiğinden daha fazla kaçırdı.”

Bu paragraf herhangi bir romandan, öyküden alıntı değil. Okurken gözünüzde belli bir imajın canlanması kuvvetle muhtemel; zira popüler kültüre veya en azından baskın akımların sürdürdüğü dizi-film kültürüne atıfta bulunan, dolayısıyla üretilmesi kolay bir yapıdan güç alan biçimde inşa edilmiş çatıya sahip.

İhtiyacımız olan şey bu mu? Daha fazla donut-kahve ikilisine mi ihtiyaç duyuyoruz yoksa edebiyatın temel dinamiklerini barındırmanın yanı sıra bu toprakların yolculuğunu seyre dalmamızı sağlayacak yapıtları mı aramalıyız?

Bu soruya derinlemesine göz atmadan önce kısa bir anımsatma yaparak belli bir tarafgirlik sergilemenin uygun olacağı kanaatindeyim. Arapça âdab terimine dayalı bir kökü olan “edebiyat” kelimesi esasen görgü, terbiye, konuk ağırlama adabı, yaşam tarzına dönük hikâye ve gözlemlerden oluşan hususları karşılayan bir anlama sahiptir.¹

Dolayısıyla “edebiyat” denince belli bir yaşam tarzına dönük hikâyelerden oluşması en doğal beklentilerden olacaktır. Türk polisiye edebiyatına dair beklentinin de temelde bu toprakların yolculuğundan yana olması okurların en doğal hakkıdır ve bittabi tersi durumlarda (örneğin Ethan ve Janet'in anlatıldığı hikâyelerde) tepki göstermeleri, olumsuz eleştiride bulunmaları da doğal karşılanmalıdır. En nihayetinde kitaplar,

geleceğe bırakılan birer vesika niteliği taşır. Bu nitelik dolayısıyla da eserler, yazıldıkları dönemi temel almalı veya en azından okunduklarında belirli noktalara temas ettiklerini gösterecek şekilde tasarlanmalıdır.

Özellikle bu durum, polisiye gibi insanlığın en köklü muammalarından olan “suç” kavramını temeline alan bir türde zannımca olmazsa olmaz hususlardandır çünkü suçun temelinde dönemin dinamikleri yatmaktadır. Siyasi ve kültürel konjonktür, suçun işleniş tarzını dahi etkilemektedir. Bu gerçeği göz ardı ederek yazılmış eserler, her ne kadar dil kullanımı açısından (hadi, pek çok yayınevinin çalıştırmaktan beis duyduğu editörlerin aslan payını teslim ederek “editöryal açıdan” diyelim) başarılı olurlarsa olsunlar, geleceğe bırakılmış bir yapıt olma şansını yitirecektir. Günün ve güncelin bir belgesini sunmak zorunda değiller elbette ancak en basit örnekler adım başı Mobese kameralarının olduğu metropollerde geçen bir polisiye romanda katili bu kameralar vasıtasıyla aramayı aklına dahi getirmeyen başkomiserleri, soruşturmayı sağlıklı yürütemekten ıskartaya çıkarmak gerekmez mi? (Yaş haddinden emekli olmaları gerekir belki de.)

Bu denli karamsar bir girişin ardından, “Aman Allahım! Böyle polisiyeler bulamayacak mıyız artık?” benzeri hezeyanlar yaşamaya ramak kalmışken müjdelemek isterim ki, bulabileceğiz. Tam da bu noktada Tulga Tolun Şatır’ın *Likya’da Cinayet* romanına geçiş yapabiliriz.

KADİM LİKYA TOPRAKLARI

Mevzu kültür olunca aslında sinema da edebiyat da müzik de hep aynı yollara uzanır durur. Yıllar yılı, neden Nasrettin Hoca’yı, Evliya Çelebi’yi ve bu tarz kültür odaklı karakterleri sinemada dahi göremediğimizi düşünüp dururken müzikte de benzer dertlerin sözkonusu olduğu vakidir. Keza edebiyatta bilhassa polisiyede belirli şehirlerin hatta semtlerin dışında yazılan hikâyeler yeni yeni gün yüzüne çıkar oldu. Oysa fonda oldukça güzel durabilecek, hikâye akıp giderken okuru “çaktırmadan” o yollarda gözü kapalı yürütebilecek pek çok kadim şehrimiz, turistik nitelik taşıyan ve dolayısıyla insanların merak ettiği nice beldemiz bulunuyor.

Kadim sıfatını en çok hak eden bölgelerden olan Likya gibi... Likya Yolu pek çoklarının malumudur. Dünya üzerindeki en önemli on yürüyüş parkuru arasında gösterilen bu yol esasında pek tehlikelidir. Öyle ki geçtiğimiz aylarda bu yolun ortaya çıkmasını sağlayan ve *Likya Yolu* isimli

Tulga Tolun Şatır tam manasıyla “bu toprakların hikâyesi” ile karşımıza çıkıyor. Likya’da zirve noktasına ulaşan ancak Amerika’da başlayan hikâyesinde bazı yazarlar için dönemin konjonktürü neyi gerektirirse o üslupla ifade edilen bir güruha yer veriyor: Gülen organizasyonuna.

bir kitabı da bulunan Kate Clow, Likya Yolu’nda yürüyüş yaparken kaybolmuş; jandarma tarafından güç bela bulunabilmişti.²

Tulga Tolun Şatır’ın Raskolnikov Kitap etiketiyle Ekim 2019 tarihinde yayımlanan ve büyük bölümü bu yolda geçen, ismiyle müsemma romanı *Likya’da Cinayet* de okuru bu yolda bir gezintiye davet ediyor. Ancak kaybolmak pek mümkün değil çünkü rehber aslında bu yolu gayet iyi bilen bir isim.

Tulga Tolun Şatır, 20 yıldan uzun süredir psikiyatr olarak çalışan bir isim. *Tahterevalli*, *Fatma Aliye* ve *Sırdöndü* isimli üç romanı daha bulunan Şatır; kitabın arka kapağında Altuğ Şenel imzalı sunu metninde yazıldığı üzere “Kadim Likya topraklarının havasını solumuş” birisi... Bir röportajında³ kitabın fitilini ateşleyen anın, Likya Yolu’nda yürüyüş yaparken tanıştığı yayınevi sahibi Barış Kapukıran ile yaptıkları sohbetle geliştiğini ifade ediyor. Ancak Şatır’ın, romanda da kolayca anlaşılabileceği üzere, tek bilgisi Likya Yolu üzerine değil...

KARAKTERLERİ OKUMAK

Bir okuru romana veya hikâyeye bağlayan en kuvvetli unsur, elbette karakter faktörü. Tulga Tolun Şatır bunu pek çok farklı karakter üzerinden başarabiliyor. En nihayetinde ciddi bir psikiyatrlık geçmişi olan yazarın bu tecrübeleri belki ajitasyon soslu bir reyting malzemesine dönüşecek kadar yaldızlı ambalaja sarılmıyor ama *Likya’da Cinayet* vesilesiyle okura nezih bir üslupla takdim edilebiliyor. Üstüne üstlük klasik “kim yaptı” hikâyelerinin ötesine uzanarak suç kavramı üzerine kafa yoruyor, bunu da bir yolculuk temasını eksenine alarak yapıyor.

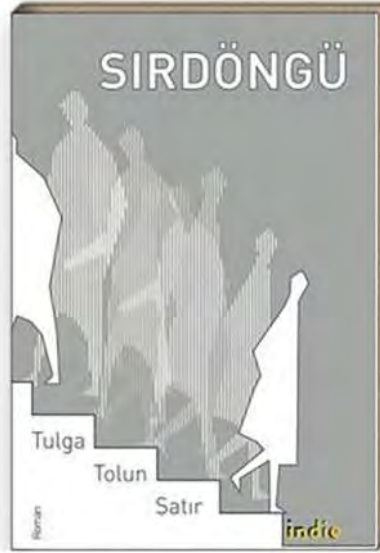
İçe dönüşün peşinde olan ana karakterden bir tarikat liderinin emriyle oradan oraya gözü kapalı gitmek zorunda kalan yan karakterlere varıncaya dek yapıtta karşımıza çıkan hemen herkes seyahat halinde. Tabii muhtemel suretle herkes için geçerli olmak kaydıyla en kıymetli yolculuk

ise iç dünyaya yapılan yolculuktur. Yazar için Likya'da yürüyüş yapmanın en önemli gayesi de bu olsa gerek... Öyle ya, edebiyat da esasen yazarın yolculuğu değil midir?

Kitapta ismini sadece bir iki kez görebildiğimiz bir ana karakterimiz var. Bu karakterin yanı sıra isimlerini duyduğumuz, bazıları gözümüzde haddinden fazla canlanabilecek karakterler var. Zira Tulga Tolun Şatır tam manasıyla "bu toprakların hikâyesi" ile karşımıza çıkıyor. Likya'da zirve noktasına ulaşan ancak Amerika'da başlayan hikâyesinde bazı yazarlar için dönemin konjonktürü neyi gerektirirse o üslupla ifade edilen bir güruha yer veriyor: Gülen organizasyonuna.

Fakat türdeşlerinin düştüğü üslup tuzağına düşmüyor. Bir basın bültenini andırarak denli tarafgirlik kokan, sorgulamaktan uzak, "ana unsur onlar olmasa da olurmuş" dedirtecek bir anlatı ortaya koymuyor. Bilakis tam olarak olması gerektiği şekilde ve itiraf etmek gerekirse pek enteresan biçimde yapıyor. Tam olarak "şeytanın avukatlığı" denemeyecek fakat riskli addedilecek bir ipte ilerliyor.

Öğrenciyken bu organizasyonun evlerinden birinde yaşamak zorunda kalan ve ardından yüksele yüksele tepedeki ismin sağ kolu olmayı başaran birisinin, organizasyondaki başka birisinin iftirasıyla bağlı olduğu bu cemaatten kovuluşunu, ardında bıraktığı karısı ve çocuğundan bir daha haber alamayışını ve engin bilgiye sahip olduğu bilişim alanında bilhassa kripto-para marifetiyle günden güne zenginleşse de yaşantısının bir o kadar kısıtlı bir döngüyle devam edişini resmediyor. Her yin'in sahip olduğu bir yangı oluşundan mütevellit, bu karakteri kendince inşa ettiği o cennetten

iten şeytanı da resmediyor baştan sona...

Bu resmediş sırasında Tulga Tolun Şatır bazı noktaları çok net çiziyor: Görmedik-duymadık-bilmiyoruz diyenleri, pek çoğu görevinden uzaklaştırılsa da hiç kimsenin organizasyona bağlılığını bilmediği için oldukça kilit mevkilerde yer alanları, kötünün hep kötü, iyinin ise her şeye rağmen iyi (ancak bir hayli kire bulanmış) kaldığını okura ayan beyan gösteriyor.

Üstelik bunu yaparken yabancı ajanları da hikâyeye dahil etmekten geri kalmıyor ancak her şey kararında! Bu toprakların öyküsünü anlatırken hadlerinden fazla rol çalmalarına izin vermiyor "lanet olası federaller" in! Roman bittiğinde ağızda kalan tat kesinlikle donut-kahve ikilisi olmuyor; hatta öyle ki yabancı ajanların varlığı hikâyede sadece bir geçiş noktasıymış gibi geliyor.

Her şeyden önemlisi, en az Likya Yolu kadar kadim muamma-ya sahip bir olgu üzerinde çok başarılı bir tarzda dans ediyor Tulga Tolun Şatır: Suçlunun psikopatolojisi.

Bir insanı suç işlemeye iten dürtüler, suçtan uzak kalmaya iten dürtüler, suç işleme anına gidiş evreleri, iç ses-dış ses ikilemleri ve benzeri alt metinler Likya'da Cinayet romanının çatısını ören tuğlaların en güçlüleri.

Belki de hikâyenin devamını beklememizi sağlayan yolu da aynı tuğlalarla örmüştür Tulga Tolun Şatır, kim bilir...

NOTLAR

- 1 Nişanyan Sözlük
- 2 "Kitabını Yazdığı Likya Yolu'nda Kayboldu", Hürriyet, 19.05.2020
- 3 "Yazar Tulga Tolun Şatır ile Yeni Kitabı 'Likya'da Cinayet' Hakkında Konuştuk", Aksi Sanat, 08.11.2019

ÇAYLAK KİTAP DEDEKTİFLERİ

DEDEKTİF GUNTHER'LE NAZİ ALMANYA'SINDA

Mine: Philip Kerr en sevdiğim yazarlardan, Michael Connelly gibi. Ayrıca Türkiye'ye geldiğinde tanıştığım, sohbet ettiğim ve imzasını aldığım bir yazar. Sohbet ederken heyecandan sesim titremişti. Çok yakışıklıydı.

Arzu: Evet, ben de fotoğraflarına baktım. Çok karizmatik ve yakışıklı.

Mine: Peki, kitabı beğendiniz mi?

Arzu: Beğendim, diğer kitaplarını da alacağım. Yazar, Türkiye'de oldukça tanınıyor. Kara Hafta Etkinliği için 2016'da İstanbul'a gelmiş, *221B* ve *Sabit-Fikir* dergilerine röportaj vermiş. Mine, sen yazar hakkında bilgi verecektin.

Mine: Yazar hakkında yerli ve yabancı kaynaklardan topladığım epey notum var. Philip Kerr, Edinburgh doğumlu. Üniversitede İngiliz edebiyatı okumak istemiş ama ailesinin baskısıyla hukuk okumuş. Yüksek lisansını Alman hukuku ve felsefesi üzerine yapmış. Yazdıklarından para kazanmaya ilk kez 12 yaşında başlamış. Gizlice okuduğu *Lady Chatterley'nin Aşığı*'ndan etkilenerek *Düşesler ve Papatyalar* isimli erotik bir hikâye yazmış ve arkadaşlarına kiralatmış. Amacı onları "bilgilendirmek". Daha sonra, okul arkadaşlarından birinin elinde bu hikâye bulunmuş ve Philip ifşa olmuş. Babası katı bir işadami ve ona sadistçe bir ceza vermiş. Bu kıymetli eserini annesine yüksek sesle okuması için oğlunu zorlamış. Daha sonra yazar o an için şöyle demiş: "Çok şükür daha ilk kelimeleri okumamla annem odadan kaçtı. Ama bu olay, kelimelerin gücünü anlamamı sağladı."

Arzu: Yazarı Alman zannediyordum. Bir röportajında, sürekli Alman romanları okuduğu için onlara sempatisi olduğunu, bu yüzden özellikle Nazi döneminde Almanya'da geçen romanlar yazmaya başladığını söylüyordu.

Mine: Yazar, Berlin'den çok etkileniyor. Bernie Gunther, Almanya'ya seyahatleri sırasında Berlin sokaklarında doğar. Philip Kerr bir röportajında Berlin için şöyle der: "Duvar yıkılmadan önce Berlin'i çok severdim. Şehre hâlâ tutkunum ama o zamanlar belki de dünyanın en etkileyici şehriydi. Karanlık bir mizaca sahip olduğum için orada kendimi hep rahat hissettim."

Pınar: Berlin'le ilgili duygularını yaklaşık bir sayfa yazmış, kitaptaki bu kısımlar dedektifimizi değil de yazarı karşımızda gördüğümüz en net sahne. Bu her kitabında oluyor mu acaba? Gerçi ben yazarı

gerçekten beğendiğim için tüm kitaplarını okurken bunun yanıtını bulacağım sanırım.

Saliha: Toplam kaç kitabı var?

Mine: 14. Son ikisi öldükten sonra yayımlandı. Son Bernie Gunther macerası *Metropolis* bizde henüz yayımlanmadı. Bekliyorum. Çıkınca bütün seriyi sırayla okuyacağım.

Mine: *Mart Menekşeleri* üçleme olarak doğuyor.

Arzu: Evet, Berlin Noir üçlemesinin ilk kitabı.

Mine: Bu üç kitap 1989-1990-1991 yıllarında arka arkaya çıkmış. İlk iki kitap savaş öncesini anlatırken üçüncüsü savaş sonrasını gösteriyor bize.

Saliha: Berlin son dönemde çok popüler ama 80'lerin sonu 90'ların başında böyle bir popülerlik yok, bildiğim kadarıyla. Kerr, Berlin popüler olmadan şehir üzerine kitaplar yazmaya başlamış.

Mine: Berlin Duvarı, 1989'da yıkıldı. Duvar yıkılmadan önce Berlin'e gitmiş demek ki. *Mart Menekşeleri*'nde şehri çok güzel anlatıyor. Öyle ki elinde kitap, Berlin'de cadde cadde dolaşmak istiyor insan. Şehrin savaş öncesi ruhunu gerçekten çok iyi yakalamış.

Pınar: Yazarın Berlin'le ilgili cazibe yarattığı çok açık ama şunu da söylemeden geçemeyeceğim; kitabı okurken o dönemin Berlin haritası çok işime yarardı. Böyle bir şey düşünülseydi bence harika olurdu çünkü tasvirleri çok başarılı. Caddeler, binalar kesinlikle gözünüzün önünde canlanıyor. Elimizde bir harita olsaydı gezerken Gunther'e eşlik etmek daha zevkli olurdu.

Arzu: Yazar ilk üç kitaptan sonra yazmaya 15 yıl ara veriyor. Bunu da şöyle açıklamış; "O dönem Nazilerle ilgili belge ve olaylara o kadar çok girmiştik ki birden kendimi onların destekçisi ve işbirlikçisi gibi hissetmeye başladım, uzun süre bu duyguyu üzerimden atamadım." Okurların baskısı üzerine yeniden yazmaya başlamış.

Saliha: 15 yıllık arada çocuk kitapları yazmış.

Pınar: Bence yazar zaten bu seriye başlarken kendini tamamen kaptırmış. Zira kitapta öyle ayrıntılı bilgiler var ki bunları ancak II. Dünya Savaşı Berlin'i üzerine araştırma yapanlar ve Almanya meraklıları hemen anlayabilir. Anlamayanlar için çözüm yüce Google. Ben özellikle Nazi yöneticileri ve devletin işleyişiyle ilgili ek bilgi aramak zorunda kaldım.

Mine: Elimde enteresan bir bilgi daha var, onu da paylaşmak istiyorum. Philip Kerr, kitapların araş-

tırmalarını çoğunlukla Londra'da Weiner Kütüphanesi'nde yaparmış. 1930'da aynı ismi taşıyan bir adam tarafından kurulan bu kütüphane, Yahudi soykırımı ve Nazi dönemini anlatan en geniş arşive sahip. Kütüphane, II. Dünya Savaşı sırasında İngiliz Gizli Servisi'ne ödünç verilmiş ve İngilizler, Alman iç politikası hakkında bilgi almak için kütüphaneden yararlanmış. Savaştan sağ çıkmayı başaranlar da şahsi evraklarını bu kütüphaneye bağışlamış.

Saliha: Yazardan çok bahsettik, biraz da romandan bahsedelim.

Arzu: Philip Kerr'in kitaplarını daha önce okudum. Bu kitap bana film tadında geldi. Türü siyasi poliseye sanırım. Yazar o alanda yazıyor ve seviyorum bu tarzı, film olsaydı aksiyon sahneleri de güzel olurdu. Bazı bölümlerde kaçma kovalama sahneleri çok heyecanlı geldi bana.

Saliha: Dediğin gibi aksiyon kısmı bence de güçlü. Kahramanımız da birden fazla tehlike yaşadığı ama kitap sadece aksiyona dayalı, yüzeysel bir eser olarak kalmıyor. Yazarın hukukçu olması bence etkili olmuş, kitabı daha da derinleştirmiş.

Mine: Bu kitap size de Kutscher'in *Islak Balık* romanındaki ve *Babylon Berlin* dizisindeki Berlin'i hatırlatmadı mı?

Saliha: Kesinlikle hatırlattı ama bence arada şöyle bir fark var; *Babylon Berlin* ve *Islak Balık* daha ağır bir anlatım diline sahip ve daha karmaşık. Oysa konusu karmaşık olmasına rağmen bu kitap çok daha rahat okunuyor. Yazarlardan birinin Alman, diğerinin İngiliz olması etkili bence. Tabii *Islak Balık*'ın kahramanı Gereon Rath'ın daha genç, daha hırslı, çok daha tecrübesiz olması bu durumu yaratmıştır. Bir de 1920'lerdeki kaotik ortamın etkisi çok yoğun hissediliyordu *Islak Balık*'ta. *Babylon Berlin*'de bu karanlık ortama görsel bir şölen eşlik ediyordu. Ayrıca TV'ye uyarlanırken yapılan bazı değişiklikler de öyküye güç katmıştı. Bu iki roman ve diziyi düşününce II. Dünya Savaşı öncesi Berlin çok çok çekici, karanlık dünyalarına dalınası, yoldan çıkaran bir şehir duygusu verdi bana.

Arzu: Kitapta sevmediğim, sıkıcı bulduğum bölümler vardı, biraz onları konuşalım istiyorum. Bazı benzetme ya da deyimler var ki çok saçma geliyor bana. Örneğin:

- Bana cıltz ve ikinci el kondomdaki kauçuk kadar şüpheli bir gülüş attı.

- İçerisi hediye paketi yapılmış plastik bir ağacın öz-suyu kadar sessizdi.

- Lastik çizmedeki bir sıçan kadar popüler olduğunu söyledi.

- Cenin pozisyonundaki ceset, bira fıçısı içinde Niagara Şelalesi'ne atlamaya cüret eden bir adam gibi oturuyordu.

Çınla: "Kendimi içi oyulmuş bir kandan daha boş hissederek uyandım." Ben böyle bilmiş, alaycı betimlemeleri seviyorum galiba. O yüzden kitapta özellikle betimlemeleri ve diyalogları sevdim. Karakterler de öyle bilmiş ve alaycı çünkü. Gerçekçi değil belki ama edebiyat, sinema ve tiyatro türüne özel bir zevk veriyor.

Mine: Acaba bu tasvirler İngilizcede gayet mantıklıken Türkçeye pek yakışmamış olabilir mi?

Arzu: Mesela İngilizlerin bir deymi var. *It's raining like cats and dogs*. Bire bir tercümesi "gökten kedi köpek yağıyor." Bunu Türkçeye çevirirken "bardaktan boşanırcasına yağmur yağıyor" diye çevirirler genellikle. Bence doğru olanı bu. Bu kitapta gibi bire bir çeviriler sıkıcı ve anlamsız oluyor. Bu benzetmeleri ya da deyimleri Türkçede uygun olanlarla çevirseler daha iyi olur.

Çınla: Evet ama bunlar deyim değil. Edebiyatı edebiyat yapan, bir yazarın yazınsal dilinin belirleyicilerinden en önemlisi zaten benzetmeler değil midir? Çevirmen müdahale edip kendisi yeni benzetmeler mi yaratmalı yani?

Mine: Güzel bir konuya dokundunuz. Bunları anlamak için kitabın orijinaline bakmak lazım. Çevirmen de çok iyi bir çevirmen aslında.

Pınar: Bunların bir kısmı sadece betimlemek için bir kısmı da yazarımızın yaratıcı esprî anlayışının bir ürünü sanırım çünkü bazıları gerçekten az kelimeyle harikalar yaratan betimlemeler. Mesela "Havuz kadar ıslak", "İçinde parmak olan burnu karıştırmak", "Yüksük takılı başparmak gibi ayaklar".

Saliha: Arzu, sen söyleyince düşündüm... Bizde eski klasiklerin Hasan Ali Yücel, Orhan Veli çevirileri var. Onların çevirileri sanki bizim deyişlerimize daha yakın. Belki de farklı çeviri ekollerinde bu konuda bir ayrışma vardır.

Şenay: Söz çevirilerden açılmışken... Almanya'da geçen çeviri romanlarda mesela Alexanderplatz yerine neden Alexander Meydanı yazılmıyor ya da Friedrichstrasse yerine Friedrich Caddesi? Bu da anlayamadığım şeylerden biridir.

Arzu: Belki bir gün bir çevirmenle sohbet edip bunları sorma şansımız olur. Yazar, Kara Hafta'da İstanbul'a geldiğinde Gunther'in yolu İstanbul'dan geçer mi sorusuna, "Gelirse hiç şaşırmam," diye cevap vermiş. Philip Kerr ölmeseydi bir romanında Türkiye'ye de yer verirdi belki.

Pınar: Her ne kadar bu kitapta bir sinek ısırtığıyla ansa da... Gerçi bir de "Ege ahırlarında bok temizleyen Herkül" var ama o tamamen Herkül'le ilgili bir durum.

Saliha: Bernhard Gunther, I. Dünya Savaşı'nda Çanakkale'de Türk cephesinde savaşmış. Ayrıca

cesur biri ve zaten adı da “ayı kadar cesur” anlamına geliyormuş. Kolay kolay yılmayan, dayanıklı bir yapısı var.

Arzu: Dedektifin fiziksel özelliğinden bahsedilmiş mi?

Mine: Bahsedilmiş. Birinci tekil şahıstan anlatılan çoğu romanlarda olduğu gibi Gunther de kitabın bir sahnesinde aynada kendine bakıyor.

Çınla: Mine’den kaçmaz...

Mine: Sarı saçlı ve mavi gözlü. Kırık bir burnu var. Araba tamponunu andıran bir çenesi olduğunu söylüyor ki ben pek gözümde canlandıramasam da köşeli bir çenesi olduğunu düşünüyorum. Ayrıca az önce Pınar’ın bahsettiği gibi yine çenesinde Türkiye’den kalma, sakal çıkmayan pürüzsüz bir iz var. Cephede sivrisinek ısırmış. İriyari bir adam. Karakterine gelirsek alaycı ve sivri dilli.

Saliha: Sarkastik.

Mine: Evet, kendine has bir espri anlayışı var. Ayrıca çok fazla içki ve sigara içiyor.

Şenay: “Sadece ağzımı çalkalamak için içki kullanıyorum, fakat tüküremeyecek kadar da tembelim.”

Çınla: Çok cool!

Pınar: Espri anlayışı çok çok iyi bence. Kimi zeki-
ce kimi Amerikanvari esprilerini güzel yerleştirmiş kitaba. Hikâyeyle eşanlı gidiyor espriler. Kızıl Dieter esprisi beni benden aldı ama açıklamayacağım, onu bulmak kitabı okuyacaklara kalsın.

Çınla: Nasıl bir adam olduğunu hayal edebilmeleri için Ilse Rudel’le telefonda konuşurkenki şu kafa sesini buraya bırakmak istiyorum: “Muhtemelen bir film çekiminde, diye düşündüm. Beni bir dağ gölünde çıplak yüzdüğü sahnenin bitiminden hemen sonra soyunma odasında, üzerinde sadece sabahlığıyla aradığımı hayal ettim.”

Mine: Savaş sonrası da bu espri anlayışı kaybolmuyor. Bütün milletlerden eşit derecede nefret ediyor. Ruslardan, Fransızlardan, İngilizlerden, Amerikalılardan ve tabii Almanlardan çünkü hepsini de savaş sırasında görüyor. O da ne kadar gaddar olduklarına tanık oluyor. Tabii bütün bu ayrıntılar serinin diğer kitaplarında.

Saliha: Kadınlarla arası gayet iyi. Biraz iri olsa bile eli yüzü düzgün olmalı ki kadınlar ilgi gösteriyor. Keyfine düşkün. Parayı ve lüksü de seviyor. Günümüzde yaşasa spaya gider, beş yıldızlı otellerde dolaşırdı bence.

Pınar: Tamam, kadınlara düşkün ama zengin kadınlara garezi olduğu da hissediliyor. Onları açık açık fahişelerle bir tutuyor.

Mine: Eli para görünce hemen kendine ipek rob-döşambr alıyor. Çapkın bir adam ancak uzun süreli ilişkiler kurmakta şanssız.

Çınla: Şanssız mı beceriksiz mi?

Saliha: Yaşadığı dönem nedeniyle iki büyük savaşa katılma şanssızlığı yanında, aşk hayatında da gördüğümüz ilk şanssızlığı karısının İspanyol gribinden ölmesi. Bu kitapta çok hoş, modern bir gazeteci kadını beraberler ama o da ortadan kayboluyor.

Bu gazeteci kadın da ilginç bir karakter. İsterim ki kadın diğer kitaplarda da ortaya çıksın.

Mine: Bir başka kitapta gazeteci kadına ne olduğunu öğreniyoruz.

Saliha: Dönemsel düşündüğümde, ev kadını olmayan o profilde yani yetenekli ve kapasiteli bir kadını, kafamda değişik bir mesleğe oturttum. Casusluk gibi mesela.

Arzu: O dönemde kadınlar hakkındaki düşünceler Avrupa’da da aynıymış, sadece Ortadoğu kültürüne has değilmiş, mesela şöyle bir cümle var: “Erkek sekretere alışamadım bir türlü, tabii ki kadının yerinin evi olduğunu, ailesine bakması gerektiğini biliyorum ama kadınlara çok düşkünüm.”

Saliha: Aslında her yerde öyleydi ama Ortadoğu orada kaldı, Batı ilerledi.

Mine: Kitaptan ben de bir alıntı yapayım. “Nasyonal Sosyalist hükümetin bir kadına uygun olduğunu düşündüğü sadece tek bir iş var. O da dokuz ayın sonunda başlıyor.” Nazilerin amacı zaten çoğalmak, kadının görevi de ari ırka çocuk doğurmaktı. Sonuçta II. Dünya Savaşı’na kadar Avrupa’da kadın pek de ses çıkartan bir varlık değildi. Erkeklerin cephelere gitmesiyle pek çok kadın, fabrikalarda ve devlet dairelerinde çalışmaya başladı. Aslında Batılı kadınlar bizden çok daha fazla mücadele etti hakları konusunda.

Arzu: Konu, kadın ve kadın hakları olunca kitaptan uzaklaştık yine...

Mine: Tamam. Kitaba dönersek Nazi Almanya’sında insanlar sık sık ortadan kayboluyor. Gunther’in kitapta söylediği gibi, bir adam tutuklandığında, öldürüldüğünde ya da toplama kampına gönderildiğinde yetkililer ailelere haber verme zahmetine girmiyorlar. Tabii Gunther’in işleri de bu yüzden iyi gidiyor çünkü uzmanlığı, kayıp insanları bulmak.

Çınla: Gerçekten de ilginç bir ortam var ülkede. Galiba bunu en iyi anlatan cümle şu: “Çoğu zaman cinayetle ilgili adli kanıtları, halihazırda o cinayeti işleyenlere sunuyorum.”

Şenay: Boşanma hariç her şeyi araştırıyor. Nasyonal Sosyalistler iktidara geldiğinden beri işindeki terk gerçek gelişmenin yaşandığı alan, kayıp kişilerin bulunmasıymış. Polislin bildiklerinin yanında henüz bilmedikleri de dahil!

Saliha: Kaybolanlar için “denizaltı” diyorlar. Gunther dik kafalı bir adam, başarılı bir polis. I. Dünya Savaşı’ndan madalyalı dönüyor. Nazilerden hoşlanmıyor ve tabii çenesini de tutamıyor. Nazilerin iktidara gelmesiyle istifa ediyor, özel dedektifliğe başlıyor. İyi bir polis olduğu için hâlâ tanıdıkları var ve bu tanıdıklarını kullanarak ona gelen davaları başarıyla çözüyor.

Mine: Savaşta ikinci sınıf madalya almış. Ancak şöyle diyor: “Birinci sınıf madalyaların çoğu mezarlıktaki adamlara verilir.”

Saliha: Hikâyemiz milyarder sanayici Herman Six’in kızı ve damadının yataklarında öldürülme-

si ve kasalarındaki çok değerli bir gerdanlığın çalınmasıyla başlıyor. Gunther, gerdanlığı bulmak için tutuluyor. Kitabın güzel tarafı birden fazla bir konuyu ele alması. Hiçbiri de sırtıtmıyor bence. Özellikle Nazi döneminin ruhunu, baskısını çok iyi anlatıyor. Gerdanlığı bulmak için çıkılan yol, düğüme dönüşüyor ama sonunda iyi bir çözüme kavuşuyor. Üstelik birden fazla cinayet ve suç var. Bunları da mantıklı bir bağ ile açıklayabilmiş yazar. İki üst düzey Nazi, Bakan Goering ile Gestapo'nun başı Himmler'in güç mücadelesi var. Birbirlerine komplo kuruyorlar. Baskı dönemlerinde yolsuzluğun da ne kadar arttığını görüyoruz. Aynı zamanda başarılı bir işadamı var ama onun geçmişinde kara para, çeteler, toplama kampı, film yıldızları, 1936 Olimpiyatları var. Daha fazla detaya girmeyelim, gerisi okura kalsın...

Pınar: Bence çok bile anlattık ama kitabı okuyacaklara rahatlıkla şunu söyleyebiliriz sanırım. Kurgusu oldukça başarılı, heyecan ve eğlencenin bitmediği bir dönem polisiyesi için kesinlikle doğru adresesiniz.

Şenay: Dedektiflikle ilgili sırlar da var. Mesela ipucu bulmayı altın aramaya benzetmiş. "Her gün nehre gider, çamur üstüne çamur elersiniz ve gözünüzü açık tuttuğunuz için tesadüfen bulduğunuz küçük pis taş parçası aslında bir altın külçesi çıkar." Bernie, müşterilerin ayakkabalarına bakarak çok şey öğrenebilirsiniz, diyor. "Sherlock Holmes'ten aldığım tek şey buydu."

Mine: Seriyi beşinci kitaba kadar okudum. Tamamını okumaya, yazarı kaybettiğimiz için henüz kıyamıyorum.

Çınla: Kaybetmediğimiz yazarların da serilerinin son kitaplarını okumaya kıyamıyorsun canım.

(Gülüşmeler)

Mine: Sevdiğim bir yazarın okumadığım bir kitabını kütüphanemde mutlaka bırakıyorum... Ta ki yeni kitabı çıkana kadar. Ama Kerr'in bu serisindeki diğer kitapların da bunun kadar güzel olduğunu rahatlıkla söyleyebilirim. Bu arada özellikle vurgulamak istiyorum, Alfa Yayınları gerek orijinal kapaklara benzer kapaklar kullanarak, gerek seri sıralamasına uyarak büyük bir başarıya ulaştı bu seride. Kitapların hepsi birbiriyle bağlantılı ve bence sırayla okumak şart. Bu seri, savaşın tüm dehşetine tanık olmuş bir karakterin upuzun yolculuğu. Diğer kitapları okuduğunuzda siz de göreceksiniz, yazar, Gunther'in geçmişine de ışık tutuyor. *Mart Menekşeleri*'nde Boğucu diye tanınan bir katili yakalayan polis olduğunu ve bu olayın ona ün kazandırdığını öğreniyoruz ama olayın detaylarını bilmiyoruz. Kripo'dan istifa ettikten sonra, Adlon Hotel'de dedektif olarak çalıştığını ama orada başına neler geldiğini henüz bilmiyoruz. Her kitapta Bernie Gunther, Nazilerin çürümüş kalbine bulaşmadan iğrenç gerçekleri ortaya çıkarmaya çalışıyor. Bu onu bir kahraman yapıyor mu ya da bir direnişçi? Kerr, "Hayır," diyor. Şimdi söyleyecek-

lerimi de yazarın web sitesinden aldım: "Pazartesi bir kahraman, çarşamba günü ise bir korkak olmak kesinlikle mümkün. Vatansever bir Alman olarak ülkesinin canı sürüsü tarafından ele geçirilişini görüyor ve bir ikilem yaşıyor. Yaşamak ve bunu ruhunu satmadan başarmak. Her romanda onu köşeye sıkıştırıyorum, böylece ellerini kirletmeden kurtulamıyor." Bernie Gunther'in işi her seferinde daha da zorlaşıyor. Zaman içinde sadece Nazilerle değil, savaşla ve savaş sonrası Sovyetler ile de uğraşmak zorunda kalıyor. Yaşadıkları onu mahvolmuş Alman başkentinden Buenos Aires'e, Havana'ya ve dünyanın başka köşelerine götürüyor ama nereye giderse gitsin her zaman gerçek bir Berlinli olarak kalıyor. Kerr diyor ki; "Kırılğan, karanlık bir Berlin mizah anlayışı var, tıpkı benim gibi. Bütün dünyaya karşı alaycı, dışlanmış bir tip ve ben onu çok iyi anlıyorum."

Pınar: Gunther'in yaşadığı ülkeye dair hislerini anlatan ipuçları kitabın içine iyi yerleştirilmiş. "Zaten Hitler de böyle seçilmemiş miydi, ülkeyi kimin yönettiğini umursamayan bir sürü insan yüzünden", "İki diktatör alana bir tane bedava"... Nazilere bir grup gangster dediği cümleler bunlar. Zaten Gunther'de otoriteye karşı çıkan bir yan var, bunlar biraz da yazarla ilgili olabilir tabii.

Saliha: Maalesef bu değerli yazarı, 2018'de kanserden kaybettik.

Mine: Evet, maalesef 62 yaşında öldü. Dilimize 2019'da *Bir Yunan Hediyesi* olarak çevrilen *Greeks Bearing Gifts* kitabıysa öldükten 11 gün sonra, 3 Nisan 2018'de raflarda yerini aldı. Son Bernie Gunther romanı *Metropolis*'i ölmeden önce yayınevine teslim etmiş. *Metropolis* yazar öldükten bir sene sonra basılmış ama henüz dilimize çevrilmedi.

Arzu: Bu kitabın adı niye *Mart Menekşeleri* diye merak edenlere bir açıklama yapalım. Bu tamlama Almanya'da iktidar tamamen Nazilere geçtikten sonra partiye katılanları ifade ediyor. 1933 Mart ayında Nazilere katılanlar için kullanılıyordu. Nazi Partisi aynı yılın Mayıs ayında üyelikleri dondurmuş.

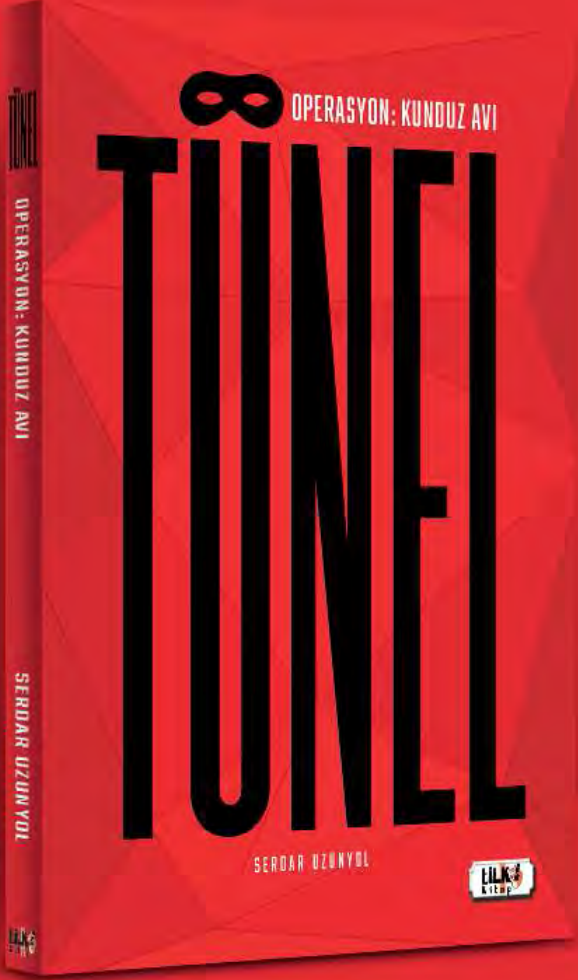
Saliha: Kitabın II. Dünya Savaşı ruhuna uygun olarak minik bir ekleme yapayım. Kitabın başında Bernie'nin sekreteri Alman bir pilotla evleniyordu...

Şenay: Evet, hatta Bernie, "Sekreterimle kendim evlenmeyi düşündüm, ama 38 yaşında olduğum için yaşlı ve sıkıcıydım," diyor.

Saliha: Ama kitabın sonunda bu pilotun aynı yılın sonbaharında, İspanya iç savaşında öldüğünü öğreniyoruz. Böylece ilerleyen günlerde, Bernie ve Almanya için de işlerin iyi gitmeyeceğini hissediyoruz.

Mine: Hissediyoruz, biliyoruz ama yine de heyecanla okuyoruz. Yazarın bu serideki asıl başarısı da bu zaten.

TÜRKİYE'NİN EN SARSICI HIRSIZLIK OLAYI İLE TANIŞIN!

**" DAHA
YENİ
BAŞLIYORUZ,
KOMİSER... "**

TÜRKİYE'DE SUÇ KAYITLARINA GİREN
GERÇEK BİR HİKÂYEDEN ESİNLENİLMİŞTİR.

BAYTAN UĞUR YEM

ÖLDÜREN ROMAN

Mylos
Kitap

TÜM KİTAPÇILARDA